

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Dimitrie
BOLINTINEANU

LEGENDE ISTORICE
Versuri

LITERA

CHIȘINĂU 1997

CZU 859.0-1
B 66

Coperta: *Isai Cârnu*

ISBN 9975-904-80-7

© «LITERA», 1997

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Textele au fost reproduse după volumul:

Dimitrie Bolintineanu, *Opere I. Poezii*. Ediție îngrijită, tabel cronologic, note și comentarii de Teodor Vârgolici. Studiu introductiv de Paul Cornea. Colecția "Scriitori români". Editura Minerva, București, 1981.

TABEL CRONOLOGIC

- 1825 Se naște Dimitrie Bolintineanu. (După alți cercetători, Dimitrie Bolintineanu s-ar fi născut în 1826, 1824 și chiar 1819.) Tatăl său, Enache Cosmad (nume cu care va semna, uneori, și poetul), era român macedonean, originar din Ohrid. Mama, Anica Bolintineanu, era fiica lui Sică Bolintineanu, din comuna Bolintinul din Vale, de lângă București.
- 1837 Potrivit “suvenirurilor contimpurane” ale lui G. Sion, D. Bolintineanu era, în acest an, elev în clasa a doua de “umanioare” la colegiul “Sf. Sava” din București.
- 1842 Debutează cu poezia *O fată tânără pe patul morții*, în *Curierul de ambe sexe*, nr. 10, 15 mai 1842, p. 159, cu o recomandare călduroasă din partea lui I. Heliade Rădulescu.
- 1843 Ocupă funcția de “scriitor” la Secretariatul Statului, în secția a II-a “a pricinilor suditești”, adică a supușilor străini, la “masa II a translației românești” (cf. *Buletin. Gazetă oficială*, nr. 71, 6 august 1843, p. 282).
- 1844 Este avansat la rangul de pitar, prin decretul nr. 556, din 6 decembrie 1844, al domnitorului Gheorghe Bibescu (cf. *Buletin. Gazetă oficială*, nr. 149, 8 decembrie 1844, p. 595).
Devine membru al societății secrete “Frăția” și al “Societății literare”, alături de N. Bălcescu, Ion Ghica, Christian Teil, Cezar

Boliac și alții, dedicându-se luptei pentru dreptatea socială și libertatea națională a poporului român.

Colaborează la revista *Propășirea*.

- 1845 *14 februarie* Împreună cu N. Bălcescu, Ion Ghica, A. T. Laurian, I. Voinescu II, A. G. Golescu, D. Brătianu, C. A. Rosetti, I. E. Florescu, Cezar Boliac, Șt. Golescu, C. S. Filipescu, semnează procesul-verbal, aflat astăzi în Biblioteca Academiei (ms. rom. 4633, t. 20), de transformare a “Societății literare” în “Asociația literară a României”, cunoscută în epocă și sub denumirea prescurtată “Asociația literară”, al cărei scop principal era promovarea literaturii naționale pe întreg teritoriul locuit de români. În vara acestui an, împreună cu Cezar Boliac și August Treboniu Laurian, întreprinde o călătorie pe malurile Dunării, în Oltenia și Muntenia, vizitând locuri care evocau gloria strămoșească, acumulând idei, sentimente și imagini ce vor fi transpuse în legendele sale istorice.

Colaborează la *Curierul de ambe sexe*.

- 1846 În primăvara acestui an pleacă la Paris, pentru completarea studiilor. Versiunea de circumstanță lansată la plecarea lui D. Bolintineanu la Paris era aceea a unei burse de studii oferite de “Asociația literară”. În realitate, trimiterea sa la studii se datora inițiativei laudabile a lui A. C. Golescu-Aibu și Ștefan Golescu, care s-au străduit să realizeze o subscripție colectivă, în acest scop, cu condiția că tânărul poet să nu afle cine au fost generoșii săi protectori.

August Începând din această lună apare ca membru cotizant al “Societății Studenților Români” din Paris (cf. *Anul 1848 în Principatele Române*, București, Carol Gobl, 1902, tom. I, p. 82).

Colaborează la *Curierul românesc și Foaie pentru minte, inimă și literatură*.

- 1846—1847 Audiază cursurile de la College de France din Paris.

1847 În timp ce se afla în capitala Franței, apare primul său volum, *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu*, la București, în tipografia lui C. A. Rosetti și Vinterhalder, “cu fondurile Asociației literare”, cum se specifica pe copertă.

1848 *20 martie* Nicolae Bălcescu convoacă în locuința sa din Paris, rue de l’Universit , 94, pe D. Bolintineanu, Al. Golescu-Negru, C. Mavrodin, Iancu Alecsandri, V. Mălinescu, I. Leca, Toader Rășcanu, Ion T. Curius (Curie) și alții, hotărând în unanimitate să se reîntoarcă de îndată în patrie, spre a pregăti declanșarea revoluției.

Reîntors la București, D. Bolintineanu participă activ la revoluția din 1848, primind misiunea de redactor responsabil al gazetei *Poporul suveran*, al cărei prim număr apare la 19 iunie.

1 august Este ales în Comitetul central electoral, în vederea desemnării viitorilor deputați în Adunarea Constituantă.

13 septembrie Când oștile turcești ajung la Cotroceni, ca să înăbușe revoluția, D. Bolintineanu face parte, alături de N. Bălcescu și alți fruntași revoluționari, din deputăția care protestează în fața lui Faud-efendi împotriva amestecului Porții Otomane în treburile interne ale Țării Românești.

Fruntașii revoluției, printre care și D. Bolintineanu, sunt arestați și transportați cu ghimia pe Dunăre. Izbutind să evadeze, poetul pornește pe drumul amar și îndelungat al exilului. După o scurtă ședere în Transilvania ajunge la Constantinopol.

1849 *30 octombrie* Sosește la Paris, integrându-se în activitatea desfășurată de ceilalți exilați români, participanți la revoluția din 1848.

28 noiembrie Exilații români din Paris, convocați într-o adunare generală, aleg pe D. Bolintineanu, I. Voinescu II și Gr. Marghiloman în comisia pentru cercetarea fondurilor cheltuite în timpul revoluției din 1848.

- 2 decembrie Se constituie, la Paris, “Asociația română”, cu scopul de a organiza emigrația, de a imprima activității ei o înaltă finalitate revoluționară și patriotică, statutele acestei asociații fiind semnate și de D. Bolintineanu.
- 1850 *Noiembrie* Colaborează la revista *România viitoare*, apărută la Paris.
- 1851 *15 aprilie* Editează, la Paris, primul număr din publicația *Albumul pelerinilor români*, pe care o scrie singur în întregime. Celelalte două numere au apărut la 30 mai și 30 iunie 1851.
- 15 noiembrie* Se află la Orșova, intenționând să se întoarcă în țară. De aici ajunge la Rușciuc, unde, timp de aproape o lună, o așteaptă zadarnic pe sora sa, Ecaterina, care nu primește viza necesară spre a-și revedea fratele. În acest răstimp, D. Bolintineanu redactează, într-o primă formă, romanul *Manoil*.
- 1852 La începutul anului sosește la Constantinopol, unde e găzduit de Ion Ghica.
- Februarie* Vasile Alecsandri scoate, la Iași, primul număr din *România literară*, care este însă confiscat de cenzură deoarece în paginile lui apăruseră articolul *Răzvan-Vodă* de Nicolae Bălcescu semnat cu pseudonimul Conrad Albrecht, și începutul romanului *Manoil* al lui D. Bolintineanu, sub semnătura D. Valentin.
- La Constantinopol, începe să compună poeziile din ciclul *Florile Bosforului*.
- Apare volumul de poezii *Cântece și plângeri. Edat sub îngrijirea dlui G. Sion*, Iași, Tipografia “Buciumul român”.
- 1853 Îl cunoaște, în insula Prinkipo, pe E. C. Grenville Murray, vice-consulul britanic la Mitylene, cu care stabilește relații apropiate, ajutându-l să traducă, în limba engleză, doinele populare din culegerea lui Vasile Alecsandri, incluse în volumul *Doine or the National Songs and Legends of Roumania*, apărut la Londra, în 1854.

- 1854 *9 martie* Împrumutând o mare sumă de bani de la bancherul Constantin Polihroniade, pornește într-o călătorie la Ierusalim și în Egipt.
11 iunie Întreprinde o nouă călătorie, la românii din *Macedonia*. Începe să compună poeziile din ciclul *Macedonele*.
Publică, la Paris, lucrarea propagandistică *Les Principaut s Roumaines*, în editura De Soye et Bouchet.
În această perioadă a exilului a locuit la Brussa, găzduit de Alexandru Zane.
- 1855 *31 ianuarie* Prin circulara nr. 735, Ministerul de Interne al Munteniei înștiința Ministerul Ostășesc să ia măsuri severe pentru a împiedica intrarea în țară a revoluționarilor de la 1848, aflați în exil, în lista acestora figura și D. Bolintineanu.
În revista *România literară*, scoasă de Vasile Alecsandri, la Iași, publică o serie de poezii și, integral, romanul *Manoil*.
În vara acestui an apare, la București, în Tipografia bisericească din St. Mitropolie, volumul *Poeziile vechi și noi ale dlui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea dlui G. Sion*.
La Iași, apare în volum *Manoil*, "roman național", în Tipografia româno-franceză.
- 1856 Se stabilește în insula Samos, unde Ion Ghica fusese numit bei, adică prinț, cu rang de domnitor. E găzduit iarăși de Alexandru Zane, care fusese adus aici de Ion Ghica în calitate de inginer, pentru construirea de poduri și șosele.
Împreună cu Ion Ghica, întreprinde o călătorie pe coastele Asiei Mici. După câțva timp, D. Bolintineanu vizitează Smirna, insulele Tenedos și Canaris.
Publică lucrarea propagandistică *L'Autriche, la Turquie et les Moldo-Valaques*, Paris, Imprimerie Bailly, Divry et C-ie.
Apare, la Iași, volumul său de *Călătorii în Palestina și Egipt*, în Tipografia "Buciumului român", sub îngrijirea lui G. Sion.

- 1857 *Aprilie* Părăsește insula Samos și revine la Constantinopol, așteptând momentul fericit al reîntoarcerii în patrie.
Mai Din Constantinopol, trimite poezii patriotice în țară, care apar în ziarul *Concordia*.
20 septembrie D. Bolintineanu părăsește Constantinopolul, pornind spre patrie, după nouă ani de exil.
 Reintră în țară pe la Galați, de unde se îndreaptă mai întâi spre Iași.
19 octombrie Asistă la memorabila ședință a Divanului ad-hoc din Moldova, în care s-a votat Unirea țărilor românești.
 Vizitează mănăstirile din Moldova.
 Colaborează la *Concordia* și *Naționalul*.
- 1858 La începutul anului se stabilește la București, dedicându-se unei febrile activități creatoare și publicistice.
 Colaborează la ziarul *Românul*.
11 octombrie Apare primul număr al gazetei *Dâmbovița*, subintitulată *Foaie politică și literară*, cu precizarea: “Redactor responsabil Dimitrie Bolintineanu”.
 Tipărește volumele:
Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria. București, Tipografia națională a lui Iosif Romanov et Comp.;
Legende sau basne naționale în versuri, București, Tipografia națională a lui Iosif Romanov et Comp.;
Melodii române, București, Imprimeria C. A. Rosetti;
 “Cântarea României” de N. Bălcescu tradusă în versuri de..., București, Librăria nouă Socec et Comp.
- 1859 Salută cu entuziasm și sprijină activ, prin gazeta *Dâmbovița*, alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Principatelor Române Unite și înfăptuirea reformelor sale.
 În *Calendar istoric și literar* publică poezii și memorialul *Călătorii în Moldova*.

- Tipărește volumul de poezii *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, București, Tipografia națională a lui I. Romanov et Comp. și, în traducere, *Istoria lui Herodote*. Cartea I, București, Tipografia națională a lui I. Romanov et Comp.
- 1860 *21 aprilie* Este numit efor la Eforia spitalelor civile.
23 mai Primește funcția de comisar în Comisia Dunăreană.
Septembrie În calitate de consilier intim, face parte din suita lui Alexandru Ioan Cuza în vizita protocolară pe care a întreprins-o la Constantinopol, descrisă de D. Bolintineanu în broșura *Vizita domnitorului Principatelor Unite la Constantinopole*, apărută spre sfârșitul anului.
Colaborează la *Ilustrațiunea și Calendar istoric și literar*.
- 1861 *Februarie* Om integru, intransigent, neadmițând spiritul conciliant și compromisiurile, D. Bolintineanu demisionează din funcția de comisar în Comisia Dunăreană.
Martie Refuză candidatura sa de deputat în Adunarea Legislativă.
12 mai Din guvernul nou format, sub președinția lui Ștefan Golescu, face parte și D. Bolintineanu, ca ministru secretar de stat la Departamentul Trebilor Străine și ad-interim la Departamentul Controlului.
11 iulie Alexandru Ioan Cuza aprobă demisia cabinetului lui Ștefan Golescu.
16 iulie D. Bolintineanu este reintegrat în funcția de comisar în Comisia Dunăreană.
13/25 septembrie Când se deschide Conferința puterilor garante, la Constantinopol, cu scopul de a discuta problema Unirii depline a Principatelor Române, Alexandru Ioan Cuza îl trimite pe D. Bolintineanu ca reprezentant personal al său, pentru a-l ține la curent cu mersul lucrărilor. După participarea sa la Conferința puterilor garante, publică lucrarea *Cestiunea Unirii la Constantinopole*, în care pleda pentru ideea că Unirea deplină trebuia

- proclamată de însăși națiunea română, în numele dreptului ei de autonomie și independență.
- Tipărește două “cartile” din *Nemesis. Satire politice*, București, Imprimeria națională.
- Colaborează la *Calendar geografic, istoric și literar și Revista română*.
- 1862 Publică volumele:
Legende noi cu note din cronicile românilor, București, Tipografia lui Emanuel Poenescu;
Elena, roman original de datine politic-filozofic, București, Tipografia națională St. Rassidescu.
Mizerabilii de Victor Hugo, traducere în colaborare cu A. Zane și M. Costiescu.
 Colaborează la *Reforma și Țăranul român*.
- 1863 *12 octombrie* Se formează un nou guvern, sub președinția lui Mihail Kogălniceanu, guvern care avea să înscrie cel mai luminos moment din timpul Unirii, îndeplinind un rol hotărâtor, de însemnătate istorică, prin legile și reformele realizate. Din acest guvern face parte și D. Bolintineanu, ca ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice.
- Publică volumele:
Călătorii la românii din Macedonia și Muntele Athos sau Santa Agora, București, Tipografia jurn. “Naționalul”;
Viața lui Mihai Viteazul făcută pentru înțelegerea poporului, București, Imprimeria națională a lui Ștefan Rassidescu;
Viața lui Ștefan cel Mare, București, Tipografia lui Ștefan Rassidescu;
Viața lui Vlad Țepeș-Vodă și Mircea cel Bătrân, București, Tipografia lui Ștefan Rassidescu.
 Colaborează la *Buciumul, Reforma și Zimbrul*.
- 1864 *19 iulie* Fără nici un motiv explicit, D. Bolintineanu demisionează din guvernul prezidat de Mihail Kogălniceanu. În aceeași

- zi, prin decretul nr. 859, Alexandru Ioan Cuza îl numește membru al Consiliului de Stat.
Publică în *Dâmbovița* romanul *Doritorii nebuni*.
- 1865 Apar două volume din *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite*, edițiunea întâia, București, Tipografia lucrătorilor asociați, urmată imediat de ediția a doua, absolut identică, însă cu aspect grafic diferit, ca ediție de lux.
Colaborează la *Familia*.
- 1866 Publică volumele:
Florile Bosforului, București, Tipografia lucrătorilor asociați;
Brises d'Orient, poezii roumaines (traduites par l'auteur lui-même), precedes d'une préface de M. Philaret Chasles, Paris, E. Dentu;
Eumenidele sau satire politice, București, Tipografia națională;
Ielele, grame și epigrame politice, București.
Colaborează la *Trompeta Carpaților*.
- 1867 Publică volumele:
Conrad, poemă în patru cânturi și note explicative, București, Tipografia națională;
Călătorii la Ierusalim în sărbătorile Paștelui și în Egipt, a doua edițiune, București, Tipografia lucrătorilor asociați;
Călătorii în Asia Mică, București, Tipografia lucrătorilor asociați;
Mihai Viteazul condamnat la moarte, dramă în trei acte, București, Tipografia națională;
Ștefan-Vodă cel Berbant, dramă în patru acte în versuri, București, Tipografia națională.
Face parte din Comisiunea teatrelor române.
Colaborează la *Trompeta Carpaților*.
- 1868 Publică volumele:
Alexandru Lăpușneanu, dramă în trei acte în proză, și *După bătaia de la Călugăreni*, dramă în trei acte în versuri, București, Tipografia națională;

Ștefan Gheorghe-Vodă sau Voi face doamnei tale ce ai făcut tu jupânei mele, dramă istorică în cinci acte, București, Tipografia națională:

Sase drame istorice noi (Mărirea și uciderea lui Mihai Viteazul, Despot-Vodă, Mihnea-Vodă care-și taie boierii, Postelnicul Constantin Cantacozin, Brâncovenii și Cantacozinii, Sorin), București, Tipografia națională.

Mai Trupa lui Mihai Pascaly reprezintă, la Brașov, drama *După bătaia de la Călugăreni*.

15 octombrie Își dă demisia din Comisiunea teatrelor române.

Colaborează la *Albina Pindului, Familia și Trompeta Carpaților*.

1869 Tipărește volumele:

Poezii din tinerețe nepublicate încă, București, Tipografia națională;

Domnii regulamentari și istoria celor trei ani de la 11 februarie până astăzi, București, Tipografia națională;

Viața lui Cuza-Vodă, a doua ediție revăzută și adăugită, București, Noua librărie George Ioanid et C-nie;

Cartea poporului român. Cugetări filozofice și politice în raport cu starea actuală a României, București, Tipografia Ioan Weiss;

Nepăsarea de religie, de patrie și de dreptate la români, București, Tipografia lucrătorilor asociați;

România roabă la austro-ungari, București, Tipografia lucrătorilor asociați.

Traianida, poemă epică, București;

Viața lui Traian August, fondatorul neamului românesc, București, Tipografia națională.

Colaborează la *Albina Pindului și Trompeta Carpaților*.

1870 22 martie Scoate un unic număr din *Dâmbovița*, scriindu-l singur în întregime.

Publică, într-o nouă versiune, *Traianida*, poemă epică națională, București, Librari-editori Socec et Compania.

Tipărește volumele:

Menadele, satire politice, București, Librăria L bel et Poper;

Plângerile României, București, Tipografia C. A. Rosetti;

Viața lui Vlad Țepeș și Mircea-Vodă cel Bătrân, edițiunea a II-a, București, Socec;

Viața și faptele lui Mihai Viteazul, edițiunea a II-a, revăzută, schimbată și adăugită, București, Socec;

Viața și faptele lui Ștefan-Vodă cel Mare, edițiunea a II-a, revăzută și corectată, București, Socec.

Colaborează la *Românul*.

- 1871 *25 iunie* În ședința Camerei deputaților, Cezar Boliac propune să i se acorde o recompensă națională lui D. Bolintineanu, care se afla într-o stare gravă, bolnav și sărac, “lipsit chiar de pâinea de toate zilele”. Din păcate, propunerea nu este acceptată.

Este internat la Spitalul Pantelimon, în condica de înregistrare specificându-se: “Dimitrie Bolintineanu, fost ministru de Culte, intrat fără haine”.

- 1872 *Martie* Puținele obiecte ale lui D. Bolintineanu sunt vândute printr-o loterie publică. Mobilierul e câștigat de Ecaterina Balș, dulapul bibliotecii de Vasile Alecsandri și cărțile de Costache Negri. Făcând dovada unei generoase atitudini umane și civice, vechii și devotații săi prieteni renunță la obiectele câștigate, lăsându-le mai departe în posesia nefericitului poet.

20 august Dimitrie Bolintineanu se stinge din viață.

TEODOR VÂRGOLICI.

Din volumul
POEZII DE D. BOLINTINEAU
atât cunoscute cât și inedite

1865

LEGENDE ISTORICE

CEA DE PE URMĂ NOAPTE
A LUI MIHAI CEL MARE

Ca un glob de aur luna strălucea
Și pe-o vale verde oștile dormea;
Dar pe-un vârf de munte stă Mihai la masă
Și pe dalba-i mână fruntea lui se lasă.
Stă în capul mesei, între căpitani
Și recheamă dulce tinerii săi ani.
Viața noastră trece ca suava rouă
Când speranța dulce ne surâde nouă.
Astfel astă dată viața lor cura;
Cugetele triste nu-i mai turbura;
Luna varsă raze dulci și argintoase;
Austrul le suflă coamele pletoase;
Căpitanii toarnă prin pahare vin
Și în sănătatea lui Mihai închin.
Dar Mihai se scoală și le mulțumește
Și luând paharul astfel le vorbește:
— “Nu vă urez viață, căpitanii mei!
Dimpotrivă, moarte, iată ce vă cei!
Ce e viața noastră în sclavie oare?”

Noapte fără stele, ziuă fără soare.
Cei ce rabdă jugul ș-a trăi mai vor,
Merită să-l poarte spre rușinea lor!
Sufletul lor nu e mai presus de fierul
Ce le-ncinge brațul, iau de martor cerul!
Dar românul nu va câmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători.
Astfel e vult rul ce pe piscuri zboară:
Aripile taie-i, că ar vrea să moară!
Astfel e românul și român sunt eu
Și sub jugul b rbar nu plec capul meu.”

PREDA BUZESCU

De trei zile lupta n-a mai încetat
Și tătarul pare c-a înaintat.
Dar Buzescu Preda vede cu durere
Floarea României ce pe vale pierde.
Trece înainte pe un cal în joc
Ce varsă din ochii-i flacăre de foc.
Strigă cu tărie cetelor zdrobite
Ce la glasul-i mândru se întorc uimite.
Iată că nepotul hanului tătar
Trece pe-un sălbatec, ager armăsar.
Unde se arată pe întinsa vale
Prin oștirea noastră își deschide cale.
Iar Buzescu Preda cum îl întâlnește,
Îi ieși-nainte și-astfel îi vorbește:
— “Dacă nu ți-e frică și-ai credință-n tine,
O, tătare! vino să te bați cu mine!”

Ei descălecară atunci amândoi
Și se iau la luptă ca doi juni eroi.
Ochii tuturoră cată cu mirare
La Buzescu Preda și tătarul mare.
Ei se bat la raza stelei cei de foc,
Flacările-i albe pe-a lor zale joc.
Vântul răcorește fruntea lor udată
Și mânia dulce sufletul le-mbată.
Ei se bat în spade — spadele se frâng;
Și se iau la brațe — se smucesc, se strâng.
Când tătarul scoate o secure mică
Si lovind pe Preda, pavăza îi strică.
Dar el cu măciuca astfel îl lovi
Incât deodată căzu și muri.

Iar după aceasta, oastea românească
Pleacă și învinge horda tătărăscă.

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

I

Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel,
Unde cură-n poale un râu mititel,
Plânge și suspină tânăra domniță,
Dulce și suavă ca o garofiță;
Căci în bătălie soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n-a mai venit.
Ochii săi albaștri ard în lacrimile
Cum lucesc în rouă două viorele;
Buclele-i de aur cad pe albu-i sân,

Rozele și crinii pe față-i se-ngân.
Însă doamna soacră lângă ea veghează
Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

II

Un orologiu sună noaptea jumătate.
În castel în poartă oare cine bate?
— “Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;
Eu, și de la oaste mă întorc rănit.
Soarta noastră fuse crudă astă dată:
Mica mea oștire fuge sfărămată.
Dar deschideți poarta... Turcii mă-nconjur...
Vântul suflă rece... Rănila mă dor!”
Tânăra domniță la fereastră sare.
— “Ce faci tu, copilă?” zice doamna mare.
Apoi ea la poartă atunci a ieșit
Și-n tăcerea nopții astfel i-a vorbit:
— “Ce spui tu, străine? Ștefan e departe;
Brațul său prin taberi mii de morți împarte.
Eu sunt a sa mumă; el e fiul meu;
De ești tu acela, nu-ți sunt mumă eu!
Însă dacă cerul, vrând să-ngreueze
Anii vieții mele și să mă-ntristeze,
Nobilul tău suflet astfel l-a schimbat;
Dacă tu ești Ștefan cu adevărat,
Apoi tu aice fără biruință
Nu poți ca să intri cu a mea voință.
Du-te la oștire! Pentru țara mori!
Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!”

III

Ștefan se întoarce și din cornu-i sună;
Oastea lui zdrobită de prin văi adună.
Lupta iar începe... Dușmanii zdrobiți
Cad ca niște spice, de securi loviți.

FATA DE LA COZIA

Trâmbița răsună sus pe coasta verde;
Armia lui Țepeș printre brazi se pierde.
— “Iată! strig vitejii, mândrul căpitan
Ce-a ucis cu mâna-i pașa musulman!”

Domnul îl sărută și cu bucurie:
— “Spune-mi, vrei tu aur, ranguri sau soție?
Dacă vrei avere, da-ți-voi cât vei vrea;
Dacă vrei soție, da-ți-voi fata mea!”

— “Doamne! nu voi aur, nici onori deșarte:
N-am venit în lupte sa-mi trag așa parte;
Plângerile țării brațul mi-a-narmat;
Pentru-a ei scăpare astăzi m-am luptat.
Iar de este vorba să-mi dai soțioară,
Afla că eu însumi sunt o fetișoară!”

La aceste vorbe junele frumos
Coiful își aruncă, păru-i cade-undos.
Toată adunarea vede cu răpire
O fetiță dulce ca o fericire.
Domnul se răpește de mândrețea ei.
— “Care din boierii-mi vrei bărbat să iei?”

— “ Doamne, zise fata, vrei să fiu soție
Unui din ostașii care-mi place mie?
Toți sunt bravi la luptă, nu ma îndoiesc;
Însă pe-al meu mire voi sa îl iubesc.”

Domnul fiu s-aruncă l-ale ei picioare
Și cu o vorbire dulce rugătoare:
— “Fii a mea domniță și îți jur pe cer
Pentru tine-n lume să trăiesc, să pier!”

La aceste vorbe tânăra fecioară
Rumenind la față ca o rozișoară:
— “Dacă vei iubirea-mi să o dobândești,
Pentru țară, doamne, să mori, să trăiești!”

UN OSTAȘ ROMÂN ÎNCHIS PESTE DUNĂRE

Porumbiță întristată!
Eu ca tine sunt străin,
Și-ntr-o țară depărtată
Tu cânti tristă, eu suspin!

Însă tu ai aripioare,
Poți te-ntoarce când vei vrea;
Iar eu plâng în închisoare
După dulcea țara mea!

Tu ai poate-o sorioară
Ce te cheamă ne-ncetat;
Iar eu am o drăgușoară
Ce în lacrimi am lăsat.

Însă tu ai aripioare,
Poți te-ntoarce când vei vrea,
Iar eu gem în închisoare
După mândrulița mea!

Zboară, pasăre curată!
Și te-ntoarnă-n țara ta;
Iar eu, floare aruncată
Pe alt țărșm, mă voi usca!

MIRCEA LA BĂȚAIE

Armia maghiară țara a-nvelit;
Soarele văzând-o, a îngălbenit.

Dar bătrânul Mircea nu se înpăimântă:
Cu o mică ceată de voinici s-avântă.

Nu că el voiește țara a scăpa,
Ci va să-mplinească datoria sa.

Unde este timpul cel de bărbăție
Când murea românul pentr-o datorie!

Pe un cal ce mușcă spumă în zăbale,
Printre zi și noapte el își face cale.

— “Frații mei! vorbește falnicul bătrân,
Dumnezeu voit-a ca să mor român.

Cel ce a sa viață țării sale-ncchină
Piere ca lumina într-a sa lumină.

Ce e-n viața țării viața unui om?
Ce e-n primăvară floarea unui pom?
Ceea ce prin stele este-o stelioară
Și-n nemărginire un minut ce zboară.
Șoimul când se vede prins de vânători,
Spun ca își sfărâmă cuib și pușori.
Astfel decât lanțul brațul să le-ncingă,
Ce-i român, ce-i nobil astăzi să se stingă.”

Unde este timpul cel de bărbăție
Când murea românul pentr-o datorie?!

MIHAI SCĂPÂND STINDARDUL

Noaptea se întinde și din geana sa
Argintoase lacrimi peste flori vărsa.
Dar setos de lupte, în văi depărtate,
Un erou în noapte încă se mai bate.
Singur el se luptă în acele văi
Unde mâna morții a culcat pe-ai săi.
Dar sub mii de brațe trebuie să cază:
Trece printre unguri fără ca să-l vază;
Și stindardul țării el înfășurând
Către sân îl strânge înapoi catând.
Și în umbra nopții armăsar-u-i zboară
Ca o-nchipuire albă și ușoară.
Spre o apă lată calul s-a-ndreptat;
De maghiari războinici fuge-nconjurat.
Luna după dealuri mergând să se culce
Îi arată calea și-i surăde dulce.

Cei ce îl preurmă se opresc pe maluri:
Dar Mihai cu calul se aruncă-n valuri
Și de cea parte singur ajungând
El îmbrățișează calu-i spumegând.

Apoi scoate frâul încă alb de spume
Și îi zice: “Liber mergi de-acum în lume!”

MIRCEA CEL MARE ȘI SOLII

Într-o sală-ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronul-i Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde brațe veștejite.

Astfel după dealuri verzi și numai flori
Stă bătrânul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, țara în mișcare;
Soli trimiși de Poartă vin la adunare.

Toți stau jos mic, mare, tânăr și bătrân...
Era nobil omul când era român.

Solii dau firmanul. Mircea îl citește,
Apoi, cu mărire, astfel le vorbește:

— “Padișahul vostru, nu ma îndoiesc,
Va să facă țara un pământ turcesc.

Pacea ce-mi propune este o sclavie
Până ce românul să se bată știe!”

La aceste vorbe sala-a răsunat;
Dar un sol îndată vorba a luat.

— “Tu, ce într-această nație creștină
Strălucești ca ziua într-a ta lumină,

Tu, o, doamne, cărui patru țari se-nchin.
Allah să te ție, dar ești un hain!”

În murmură surdă vorbele-i se-neacă.
Cavalerii trage spadele din teacă.

Mircea se-ndreptează iute către ei:
— “Respectați solia, căpitanii mei!”

Apoi către solii Porții el vorbește:
— “Voi, prin care șahul astăzi mă cinstește!

Mircea se închină de ani obosit;
Însă al său suflet nu e-mbătrânit:

Ochii săi sub gene albe și stufoase
Cu greu mai îndreaptă săgeți veninoase;

Dar cu toate astea fieru-i va lovi,
Ș-albele lui gene încă n-or clipi.

Cela ce se bate pentru a lui țară,
Sufletu-i e focul soarelui de vară.

Mergeți la sultanul care v-a trimis,
Ș-orice drum de pace, spuneți ca e-nchis!”

Apoi către curte domnul se îndreaptă.
— “Fericirea țării de la noi s-așteaptă.

De deșarte vise să nu ne-nșelăm:
Moarte și sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur țara noastră are
Și prevăz prin secolii a ei înălțare.

Însă mai-nainte trebuie să știm
Pentru ea cu toții martiri să murim!

Căci fără aceasta lanțul ne va strânge
Și nu vom ști încă nici chiar a ne plânge!”

CĂPITANUL DE VÂNĂTORI

Lăutarii cântă, hora se-nvârtește
Și un cal în spume d-odată s-oprește.
— “Pace vouă, oaspeți cu genele albe,
Mume tinerele cu aure salbe!
Bună ziua, vouă, juni dănțuitori,
Vouă, copilițe, tineri criniori!
Oști nenumărate țara ne robește
Și pe unde trece câmpul înnegrește.
Soarele e galben, norii-l învelesc,
Râurile albe în sânge roșesc.
Cum sub o secure cade-o dumbrăvioară,
Floarea țării noastre sub fier se doboară.

Dacă e vreunul ce simte-ntre voi,
Vie a combate ș-a muri cu noi!”

Soarele în abur ca un foc roșește.
Lăutarii cântă, hora se-nvârtește:
— “Peste zece sute căpitan sunt eu
Și ca zece sute bate pieptul meu.
Ceata mea-i frumoasă, ageră, ușoară
Și pe cai în spume ce ca vântul zboară.
Iar voinicii noștri se chem vânători,
Au lănci veninoase, iar la suflet flori.”

Lumea-l înconjoară, ziua se sfârșește.
Lăutarii cântă, hora se-nvârtește:
— “Viața în sclavie este o povară,
Iarnă nesfârșită fără primăvară.
Însă țara noastră nu e scrisă-n cer
Printre cele sclave ce prin veacuri pier.
Căci românul încă știe a se bate
Și urăște viața fără libertate.
Astfel o pădure când s-a veștejit,
Pasărea suspină, cheamă-al ei sfârșit.”

Nu știu căpitanul dacă-a așteptat,
Dar cu doua sute voinici a plecat.

MĂRIOARA

— “Dragul dulce-al vieții mele
La oaste s-a dus,
Și de-atuncea, soare, stele,
Toate au apus!

Mâna mea l-a lui plecare
Calu-i a-nfrânat.
Și-ntr-o dulce sărutare
Inima mi-a dat.”

Astfel cântă Mărioara
Dup-al ei iubit,
Și pe față-i lăcrimioara
Dulce a-nflorit.

Însă iată că sosește
Mândrul ei amor
Și în noaptea ce domnește
Spune al său dor.

— “În câmpia sângeroasă
Frații mi-am lăsat
Și la tine-a mea frumoasă,
Iată c-am zburat.

Căci, vezi tu, o, dulce nume,
Înger ce iubesc!
Fără tine-n astă lume
Nu pot să trăiesc.”

— “Ce zici tu, o, neferice,
Mândrul meu iubit!
Așadar eu nu-ți voi zice:
Bine ai venit!

Dar de nu poți fără mine
În lume-a trăi,

La bătaie eu cu tine,
Haide, voi veni!”

Amândoi pe cai s-aruncă
Și prin noapte zbor,
Și trecând prin verdea luncă
Cântă cu amor:

— “Dacă nu poți fără mine
În lume-a trăi,
Pentru țară, eu cu tine
Dulce voi muri.”

DOAMNA LUI NEAGU

Neagoe cel Mare în al său palat
Ce domnește p-Argeș zice întristat:
— “Monastirea noastră nu e săvârșită
Și a mea avere este isprăvită!
Dragi ostași, ce ziceți, nu ar fi păcat
Ca să înceteze lucrul minunat?”
— “Biruri noi pe țară pot ca să se puie!”
Au răspuns ostașii ca să îl mângâie.
Zic și ei decide biruri pe români
De la cei mai tineri pân’ la cei bătrâni.
Doamna intră-n sală. Grațiile sclave
Împletesc cu roze zilele-i suave.
Ochii uzi de rouă spre pământ se-nclin;
Rumenind la față ea vorbește lin:
— “Voi vreți biruri nouă! Neagoe, te teme!
Măine toată țara o să te blesteme.
Astă monastire ce atât iubești,
Printre fum de lacrimi poate s-o privești!

Iată diamanturi! Vinde-le și-urmează
Nobila lucrare ce te inimează.
Căci aceste scule nu le pot purta
Când femeii pe față lacrimi vor păstra.”
Zice și arată un paner de aur
Unde închisese gingașul tezaur.
Ea îl dă. Și fața ca un frag cocând,
Rumenă surâde, drăgălaș și blând.
Un bătrân se scoală și-asfel le vorbește:
— “Inima străbună încă viețuiește.
Țara care naște astfel de femei,
Merită și viața și mărirea ei.
Căci să știți cu toții că un neam se face
Mare sau se pierde cum femeii place.
Și acum voi zice: Doamne! pot să mor,
Căci văzură ochii-mi mântuirea lor!”

CUPA LUI ȘTEFAN

Într-o monastire din trecut rămasă,
În domneasca sală se întinde masă.
Misail prezidă ăst banchet voios
Și în timpul mesei zice dureros:

— “Ștefan după moarte lăsă moștenire
Arcul său și cupa l-astă monastire.
Cu Cantemireștii leșii au venit
Și prădând locașul, arcul au răpit;

Însă nu răpiră cupa minunată!
Ea trăiește încă, de mirare!... Iată!”
El arată cupa... Toți s-au minunat.
Ea era săpată dintr-un matostat.

Servii varsă-ntr-însa dulce tămâioasă.
Fiecine-nchină pentru o frumoasă.
Când la cel din urmă rândul a venit,
Misail ia cupa și-astfel a vorbit:

— “Unde este timpul cel de vitejie?
Timpul de mari fapte?... Vai! n-o să mai vie?
A căzut Moldova, căci orice români
Se roșesc la gândul a mai fi stăpâni.

Ei îmbracă manta de înțelepciune;
Dar ca să-și ascunză trista slăbiciune.
Dar înțelepciunea fără-a cuteza,
E ca cutezarea fără-a cugeta.

Când vedem sfioasă patria română,
Ne-aducem aminte vorba cea bătrână:
Cel ce-i mai aproape de mormântul său
La ideea morții tremură mai rău!

Ștefan nu mai este... Însă o să vie
Alți Ștefani cu viață și cu bărbăție:
Dacă timpul d-astăzi ne apasă greu,
Viitorul este al lui Dumnezeu!

Însă pân' să vie lanțul să ne rupă,
Nu va mai bea nimeni din această cupă;
Când un suflet mare se va arăta,
Hârburile cupei le va aduna.”

Zice,-aruncă cupa și o sparge-n trei...
Nimeni n-a strâns încă hârburile ei.

SORA ANA

De când a ucis prin știre
P-acel bun Cantacuzin,
Doamna Ghica-n monastire
Se ascunde cu-al ei chin.

— “Sora Ana, Anioară!
Să nu-ți vază fața ta!
Gelozia ei omoară
Tot ce-o poate supăra.

Chipul tău e rupt din soare;
Sânul tau din criniori,
Păru-ți din a serii boare;
Buzele-ți din foc de zori.

Ochii i-ai răpit din mare,
Sufletu-ți e smuls din vânt;
De la flori a ta suflare;
Gându-ți de la duhul sfânt!”

Sora nu dă ascultare
Vorbelor ce i s-a zis,
Înaintea doamnei pare
Ca un fraged, dulce vis.

— “Spuneți, maici fermecătoare,
Fără frică de păcat,
Pruncul meu cu cosicioare,
Cine mi l-a deocheat?

Sora Ana cea plăvie?
Sora Ana negreșit!...
S-o zidească în chilie!...”
Și chilia s-a zidit.

Sora Ana, Anioară,
Asfel roagă pe zidari:
— “Să-mi lăsați o ferestioară,
În ferestrele mai mari,

Ca să nu se veștejească
Fața mea ca-ntr-un mormânt;
Până să se dovedească
Că nevinovată sânt!

Eu sunt tânără, le spune,
Traiul mi-e atât de drag!
Loc puțin eu țiu în lume,
Rău puțin eu pot să fac.”

— “Nu se poate, copiliță!
Doamna astfel a voit.
Tacă-ți draga ta guriță!
N-ai nimic de dobândit!”

— “Spuneți, dară, maicei mele
Că în lume nu mai sânt,
Ca să verse lacrimile
Să înece-acest pământ...”

DANIEL SIHASTRU

Sub o râpă stearpă, pe un râu în spume,
Unde un sihastru a fugit de lume,
Cu vărsarea serii un străin sosi.
— “Ștefan al Moldovei vine a-ți vorbi!”
— “Ștefan al Moldovei, Daniel îi spune,
Să aștepte-afară! Sunt în rugăciune.”
— “Bunule părinte! Sunt rănit și-nvins;
Însăși a mea mumă astăzi m-a respins!
Viu să-ți cer povață dacă nu-i mai bine
Turcilor Moldova d-astăzi să se-nchine?”
Daniel Sihastru domnului a zis:
— “Ma înșeală-azul ori eu am un vis?
Capul ce se pleacă paloșul nu-i taie,
Dar cu umilință lanțu-l încovoai!
Ce e oare traiul, dacă e robit?
Sărbătoare-n care nimeni n-a zâmbit?
Viața și robia nu pot sta-mpreună,
Nu e totd-odată pace și furtună.
Doamne! tu ai dreptul a schimba-n mormânturi
Pentru neatârnare, oameni și pământuri;
Dar nu ai p-acela ca să-i umilești!
Poți ca să îi sfarâmi; dar nu să-i robești!
Dacă mâna-ți slabă scepțrul ți-o apasă,
Altuia mai harnic locul tău îl lasă!
Căci mai bine este supus lăudat,
Decât cu rușine domn și atârnat!”
După-aceste vorbe, Ștefan strânge-oștire
Și-nvingând păgânii nalță-o monastire.

FIASTRII

Sub Mihai Viteazul s-a făcut unire;
Dar fiasirii umblă pentru despărțire.
La Pătrașcu domnul, al lui Mihai fiu
Într-o zi s-arată și-ăst limbaj îi țiu:

— “Nu mai vrem unire noi cu țara voastră;
Căci ea ne dărâmă neatârnairea noastră!”
Dar răspunde unul din cei cinci boieri
Ce Mihai numise mari consilieri:

— “Turcii vă insuflă astă cugetare,
Căci unirea face neamul nostru tare;
Și ei vor să vază pe acest popor
Slab, ca să-l supuie lanțurilor lor.

Sfântă Românie! Oare nu suspini?
Carnea ta se vinde la barbari străini?
Sângele și viața-ți sunt puse-n vânzare,
Și tu, dragă țară, stai în nepăsare!

A slăbit poporul cel nebiruit?
Sângele lui tânăr oare-a putrezit?
Ca să vază astăzi, fără de simțire,
Pe cei răi ai țării dându-o pierire?

Și ce poate dânsul cât de tare-ar sta,
Când cei mari lucrează la robia sa?
Când cârmaci molateci vasul duc spre stâncă,
Altui vas, tăria ce-i ajută încă?

Voi nu vreți unirea vechiului popor,
Căci stăpânii voștri încă nu o vor.
Dacă cu robia ce vă umilește
V-ați dat, cât viața, fără ea lipsește;

Cereți neamul vostru a se despărți!...
Mergeți lipovenii a vă stăpâni!...
Țările române ori vor fi unite,
Ori vor fi în parte la străini robite;

Dar vor fi unite de nu astăzi, mâine:
Căci tiranul trece... patria rămâne!”
— “Piară toți fiastrii!” oastea a strigat,
Țara și poporul încă-au repetat.

Dar fiastrii țării fără de rușine
Merg s-aducă-n țară oștile străine.

ÎNTOARCEREA LUI MIHAI

De la lungi războaie, Mihai cu mărire
Intră-n capitală cu a lui oștire.
El se urcă-n tronul-i mândru ocolit.
Cei ce au puterea astfel i-au vorbit:
— “Doamne! Focul arde în această țară.
Încă ieri cu ură mulți se răsulară.
Dar răzvrătorii s-au întemnițat
Și prin zelul nostru țara a scăpat.”
— “Voi zdrobi răscoala ce țara uraște;
Dar voi sparge încă pricina ce-o naște:
Dacă astă țară umblă-a se scula,
Este semn că n-aveți simpatia sa.

Lui Rodolf voi scris-ați că e răzvrătire,
Că ai noștri cată cu a lui *unire*.
Dacă cel ce-o cere e răsculător,
Țara mea, eu însumi sunt răzvrătitor...
Am învins păgânii, i-am gonit afară;
Dar a lor sămânță o găsesc în țară.
Ea-nconjoară tronul pentru a-l răci
De inima țării, apoi a-l lovi.
Neputând acuma tronul să lovească,
Ea îi urcă scara ca să îl mânjească.
Tronului nu-i pasă de loviri străine
Ca d-acea trădare ce s-ascunde-n sine.
Planta nu se teme de cei ce-o jignesc,
Ca de viermi ce-n sânu-i nasc ș-o veștejesc.
De aș ști că scepstrul se robește vouă
Și oricui să fie, eu l-aș rupe-n două!
Jugul celor b rbari oare l-am spart eu,
Ca sub jugul vostru să-mi plec capul meu?
Prinșii fie liberi! Au cuvântu-mi dat.
Voi intrați în noaptea d-unde v-am luat! “

MIRON COSTIN

— “Mari dureri ai, sorioară.
De-mi rupi inima gemând?...”
— “Mari dureri ma înconjoară!...”
Zice Mărioara blând.

Și al morții vâl se-ntinse
Peste fața ei de crin.
Viața-i tânără se stinse
Într-un dureros suspin.

Miron plânge cu suspine
Și mai zice dureros:
— “Cui mă lași aici pe mine,
Suflet dulce și frumos?”

Dar în sală se arată
De la curte un trimis,
Să ucigă astă dată
Cronicarul cel proscris.

Mărioara blândă moare,
Miron cade înjunghiat
Și în ziua viitoare
Două cruci s-au ridicat.

Dar pe groapa lor cea sfântă,
Cum dă vânt de primăveri,
Două păsărele cântă,
Cântă ale lor dureri.

MONASTIREA PUTNA

Sub un chip de înger, într-un vis ferice,
Domnului Vasile gândul rău îi zice:
— “Monastirea Putna, ăst locaș plăcut,
S-a zidit pe aur de un domn avut.
Mergi și o dărâmă pâna-n temelie
Și-i găsi tu aur să faci alte-o mie”.

Iar Vasile-domnul d-aur pătimaș,
Pune să dărâme ăst frumos locaș.

Când ostașii sapă până-n temelie,
Un bătrân călugăr zice cu mânie:

— “Domnii mari nălțară sfinte monastiri
Să aminte țării zile de măriri.
Tu le surpi, o, doamne! Tu nu le-nțelegi,
Căci tu nu ai fapte de urmași să legi.
Când un domn la aur inima-și robește,
Tronul se degradă, țara vestejește.
Însuți ca magnetul tragi și însușești
Aurul oriunde poți să îl găsești.
Dar te teme, doamne, să nu tragi la tine
Cuiele de aur ce de tronu-ți ține.”

.
.

Domnul nu ascultă în a lui orbie,
Sapele răstoarnă vechea temelie.
Domnul și boierii între ei se cert...
Însă ce găsiră? — Un mormânt deșert.
Pe mormânt sunt scrise litere străbune.
Un tălmaci citește și la toți le spune:
— “Din comori ce strângem pe acest pământ,
Iată ce-i al nostru: un tăcut mormânt!”
De atuncea domnul pierde-a lui domnie
Și curând în urmă moare-n sărăcie.

NĂVALA LUI ȚEPEȘ

Noaptea-i furtunoasă, și superbul domn
În deșert mai cheamă fugătorul somn:
O gândire mare sufletu-i îmbată;
Printr-o faptă rară să triumfe cată.

Printre noapte, ploaie, tunete de foc,
Cu cinci mii de roșii el își face loc:
Cum furtuna cade p-ape dormitoare
Și d-odată-nalță valuri mugitoare,
În ordia turcă roșii năvălesc...
Turcii se deșteaptă, strigă, s-amețesc.

Sunetele d-arme, strigăte turbate,
Printre vijelie zbor amestecate;
Caii calcă rânduri de fărâmituri;
Sângele ca ploaia cură din săcuri.

Mohamed sub cortu-i dulcea pace cată;
Vise grațioase sufletu-i îmbată.
Ușile, la cortu-i, iată, se smicesc
Și pe cal apare domnul românesc.
Mohamed p-o poartă repede dispăre...
Printre umbra deasă caută scăpare.

Când pe fruntea nopții zorile se joc,
Domnul cu românii las al luptei loc;
Dar sultanul cearcă spăimă-atât de rară,
Cât, la miezul zilei, fuge spre hotară.

APA BÂRSEI

Ca un fluviu d-aur, splendidă luimină,
Peste patru taberi, varsă luna plină.
Turcii și tătarii somnului se dau;
Ungurii, la mese, grijile-nșelau.
Astfel prin furtună, printre nopți, pe mare
Lopătarii varsă tânăra cântare.

Dar Șerban nu doarme, căci dulcele somn
Rar răsfățã geana unui mare domn.
Grijile, în horã, turbure se duce
Încotro lumina mai splendidã luce.

Cãtre astea, cântul pãsãrii prin flori
Spune cã se varsã fragedele zori.
Domnul cãtre ceruri-nalță rugãciune,
Apoi dã semnalul, trompeta rãsunã.

Lupta se începe, cetele tãtare
Pasã înainte, strigã cu turbare.
Turcii le sprijinã; turcii și tãtari
Se îndes, s-amestec... Sprinteni armãsari
Necheazã, spumeazã... Armele rãsunã;
Tremurã pãmântul... Muntele detunã,
Soarele pãlește... Apele roșesc...
Pãsãrile-n aer zborul lor opresc.
Omul se îmbatã d-omenescul sãnge...
Muma cãtre sãnu-i copilașul strãnge.
Ungurii rezistã furiei cei vii,
Dar cum în suflarea negrei vijelii
Arborii rezistã, câteva minute,
Apoi își sfãrãmã crãcile bătute,
Astfel stau maghiarii cu-nfocatul dor,
Cu puterea dalbã sufletelor lor.
Dar-necați d-a noastrã crãncenã putere,
Iatã cã se pleacã, bãrbãția pierc.
Dar atunci începe cruda mãcelare.
Furia, scãpatã, urlã cu turbare.
Caii calcã-în sãnge pãnã la copiți,
Calcã și sfãrãmã morții și rãniți.
Strigãte, trufașe, celui ce învinge,

Se confund cu plânsul celui ce se stinge,
Astfel cum bacanta, l-al plăcerii loc,
Vine despletită și cu ochii-n foc,
Și cu voluptate, și nesăturată,
De plăceri sălbateci și de vin se-mbată.
Secheli s-abate. Zilele-i se curmă,
Patru mii de nobili în mormânt îl urmă.

GROZEA VORNICUL

Iar prin lungul apei, prin dumbrăvi, s-arată,
Pasă, pe tăcute, o măreață-armată:
Armia lui Rareș, domnul lăudat.
Luna p-a lor cale raze-a semănat.
Ungurii cu spaimă somnul dulce lasă
Și la datorie fiecare pasă...
La lumina stelei, cei armați s-opresc...
Din ambele taberi, bravii se privesc.

Lupta-ncepe crudă: buciumele sună,
Caii lor nechează, văile răsună.
Zorile se scaldă p-azurul ceresc,
Pe armele roșii de sânge-omenesc,
Dar lumina spune cetelor maghiare
Că numai prin fugă pot afla scăpare.

Zapoliu aude cu plăcere vie...
La moldavii noștri pasă-n bucurie.
Cheamă căpitanul care-a comandat;
Tinde mâna dreaptă și l-a sărutat.
Apoi dă lui arme rari și prețioase,
Aur îi oferă și săgeți frumoase.

Grozea, căpitanul, armele-a primit:
— “Iau eu arcu-acela la luptași dorit,
Dar auru-ți, doamne, nu mi se cuvine.
Domnul Petru Rareș m-a trimis pe mine
Să sfărâm vrăjmașii într-acest rezel
Numai pentru stima care-ți poartă el.”

MIHAI REVENIND DE LA DUNĂRE

Domnul României către țară vine
Strălucit de-nvingeri de prin țări vecine.
Lasă să purcează corpu-i de soldați
Și ramâne-n urmă cu șase bărbați.
Dar le vine știre că-n dumbrava deasă
Îl pândesc cinci sute turci, oștire-aleasă.

Printre-a serii umbră cu-ai săi scutieri
Domnu-atacă-ndată cinci sute-ieniceri.
Turcii în bătaie strigă cu putere,
Iar eroii noștri se luptă-n tăcere.
O minune mare! Turcii sunt învinși!
Numai domnul taie patrusprece inși!
Apoi urmă calea-i. Iară luna plină
Le așterne drumul cu flori de lumină.

DOMNUL MAVROGHENI

Domnul Mavrogheni pleacă cu oștire
Și, chemând boierii, zice cu mărire:
— “Astăzi este timpul să vă războiți

Și prin dalbe lupte să vă nemuriți.
Cela ce roșește a trăi-n robie,
Către-o mândra moarte să-mi urmeze mie!”
L-aste sfinte vorbe, vai! boierii-au răs!
Și cu ironie domnului au zis:
— “Portul nu ne iartă, doamne, a ne bate!”
Nobilă mânie sufletu-i străbate,
Dar frângându-și dorul iară le-a vorbit:
— “Ce? în țara unde viața a domnit
Astăzi nu mai este nici un suflet mare
Ce să bată încă de neatârnare,
Pe câmpia unde numărau pe flori
În trecut vitejii ageri luptători?
Nu mai e scăpare pentru ăst pământ!
Inimile voastre sunt un trist mormânt,
Unde nici o floare nu mai înflorește,
Unde nici o rază nu mai strălucește!
Să-mi aducă caii ăstor mari boieri,
Lor le dau eu ranguri pentru cavaleri!
Ei merg la bătaie, fără-mpotrivire,
Numai lor se cade cinste și mărire.”
Astfel zice domnul trist și abătut.
Însă din mulțime iată au părut
Căpitani de frunte, plini de vitejie,
De amorul țării și mărinimie.
— “În aceste locuri, deși suferim,
Însă pentru țară mergem să murim!”
Ei plecară-ndată să se războiască;
La Tismana bate armia nemțească.

BÂRLAD

Turcii intră-n țară, trec, se grămădesc,
Alții totd-odată la hotar murgesc.
Dar Ștefan cel Mare cu oștile sale
Spre Bârlad se duce și-i așteaptă-n cale.
Un boier îi zice: — “Doamne! Mulți mai sânt,
Mulți se varsă turcii pe acest pământ!”
Ștefan îi răspunde: — “Și mai bine-mi pare.
Nu vom sta noi nimeni fără de lucrare.”
Zice. Late valuri cetele-i pornesc.
Pulberea se-nalță, armele lucesc.
Domnul pune oastea sub trei capi de țară.
Avangarda pleacă... Lupta-ncepe-amară.
Numărul lor mare pe moldavi îi strânge.
Soarele s-ascunde sub un nor de sânge,
Noaptea împrumută zilei val de dor,
Negură și păclă pe pământ cobor.
Cum din munți coboară două repezi unde,
Se-ntâlnesc pe cale, scot mugiri profunde,
Apoi preunate, pe un singur pat,
Spumegă și-aleargă, și-alergând se bat.
Astfel se-ntâlniră ambele armate
Și d-a lor lovire par împovărate.
Oameni puși să sune, prin adânci păduri,
Sună din cimpoaie, buciume, tamburi.
Turcii stau și-ascultă larma depărtată!
Cu trei alte armii cred că-au să combată.
Râul îi constrânge. Umbra ce s-a-ntins
Îndoiește spaima. Focul lor s-a stins.
Cei mai mari s-adună... Ce vor face oare?
Buciumele sună, răspândesc teroare.
Unul ia d-a fuga... Toți îl urmăresc,

Ca pulberea în vânturi toți se risipesc.
Ștefan îi preurmă, fuga lor nu-i scapă.
Mulți, cuprinși de spaimă, sar și pier în apă.
Alții, între dânșii singuri se ucig,
Alții-n spada noastră, năvălind, se-nfig.
Astfel multe paseri, prin furtuni turbate,
Zboară risipite, par înspăimântate!
Unele s-aruncă peste râpi și mor,
Altele pe sânul celor ce le-omor.
Râul spumă sânge. Turburile-i valuri,
Strânse de cadaveri, se revărs pe maluri.
Ștefan, pretutindeni îi doboară-amar,
Dându-le gonire până la hotar,
Cum pe calea coasei, pe întinse crânguri,
Maldărul cel verde zace rânduri, rânduri!
Astfel pretutindeni zac și morții lor.
Corbii, cete late, peste dânșii zbor.

Dar Ștefan cel Măre capii oștii-unește
La voioase mese și-astfel le vorbește:
— “Raz-acestei lupte petrecută-n nori,
Luce ca lumina soarelui la zori,
Dar a sa lumine foarte lucitoare,
Să nu ne răpească prin a sa vulvoare.
Fala e un soare mândru, strălucit,
Ce orbește ochiul care l-a privit.”
Astfel zice domnul. Cupele-aurite
Cheamă, prin toaste, zile strălucite.
Tinere fecioare cununau cu flori,
Cu-a lor dulce mână, bravii vingători.
Altele, pe harpe, cântă dulce, lin,
Gloria română si-al Moldovei chin.
Iar Ștefan ascunde fața-i strălucită
În regala-i mantă cu aur mândrită.

BAIA

I

Trage-ți încă-o dată spada fulgeroasă,
Țară de mari fapte, țara mea frumoasă.
Un minut în viață tu te-ai odihnit
Și pe păru-ți mândru florile-au pălit!
Dulcile surâderi pe buze fecioare
Stinsu-s-au la umbra grijii gânditoare.
Peste tot răsună cântece de dor
Cu suspine triste îngânate-ușor!

II

Cetele maghiare pe câmpii s-adun,
La cetatea Baia tabăra lor pun,
Mateiaș solește marelui Ștefan
Ca să-l recunoască drept un suzeran.
Dar eroul nostru încă-i dă de știre:
— “Până ce românii, mândri de mărire,
Pentru țară moartea vor disprețui,
Măinile de lanțuri nu-și vor umili!”

III

În cetatea veche unгурii-au rămas
Și-n plăceri molateci inimile las.
Într-o noapte tristă, într-o sărbătoare,
Ei înșeală dulce grija gânditoare.
Viața, dezbrăcată d-ale ei dureri,
Cură pentru dânșii plină de plăceri.
Dar p-atunci românii cu cel călcător

Nu beau dintr-o cupă viața țării lor.
P-a fecioarei frunte, aste sărbători
Nu puneau plăpânde și suave flori.

IV

Noaptea toate seamăn mai spăimântătoare,
Moartea le-mprumută valul de teroare.
Conjurați d-odată, în orgia lor,
Ei se dau ca mieii la cei ce-i omor.
Ștefan pune focul. Flacăra s-unește
Cu teroarea morții și pe toți uimește.
Zorile se varsă. Pe cetatea lată
Către cer se-nalță flacăra turbată.
Junele bacante, bete, despletite,
Mai cătând cu gura sărutări dorite,
Cu amanții tineri, spectacol amar!
Într-un râu de flăcări, repede dispar.

Iar Corvin cel mare, revărsând suspine,
Cu trei răni și singur fuge cu rușine.

CODRUL COSMINULUI

I

Vânturile negre, într-a lor turbare,
Nu bat fața mării fără încetare;
Iar tu, dragă țară, pace nu mai ai!
Nu se șterse bine sângele pe plai
Și alt râu de sânge mâine o să-l ude!
Mâine, alte lupte! Alte doruri crude!

Fiii tăi trec viața sub armele lor;
Pruncii lor îi uită, părăsiți în dor!
Iată, vântul luptei geme cu turbare!
Un minut, o, țară, câtă dezmierdare!
Crude au sa fie luptele ce vin!
Dar nepieritoare fi-vor cel puțin;
Ale tale lupte, splendide, sublime,
Te-or scăpa de moarte pe viitorime!

II

— “Nu a geme numai și-a vărsa suspine
E lăsat la inimi nobile, sublime!
Plângerea purcede din suflet robit
Unei vieți trândave ce l-a umilit!
Cel brav nu s-abate când cel rău îl frânge,
Ci cu arma-n mână se îmbată-n sânge.”
Astfel strigă Ștefan și cu bravii săi
Pleacă cu urgie la Cosmin în văi.
Au intrat polonii pe văi la Cosmin;
Între două măguri ei coboară lin.
Soarele răsare; focul splendid luce,
P-armele lor mândre cade și străluce.
Liberă de grijă, moarte sau robie,
Inima lor zboară către bucurie.
Gândul lor întrece pasurile lor,
Către dulcea țară alergând cu dor.

Dar mai sus de măguri cei din țară vin,
Herăstrez stejarii câți pe răpi se-nclin;
P-ale lor tulpine aninați îi lasă;
Iar mai jos de dâșii armile pasă.
Un semnal, și-aceste cete vor pieri.

Soarele dispare... Ceru-ngălbeni!...
Munții-nalți, vechi, scutur coama lor virgină,
Arburii se mișcă, se-nvârtesc, se-nclină.
Umbra se mărește... Aerul tăiat,
Strâns, s-aruncă-n valuri, vâjâie turbat.
Muntele tresare! Trăsnete, mugiri,
Șuierări bizare, vaiete, răcniri
Se ridic în aer, cresc, se variază,
Și, din munte-n munte, trec, se repetează,
Brazii vechi ca lumea peste tot s-abat,
Cad din râpă-n râpă; orișiunde bat,
Stâncile, pe cale, gem, trăsnesc și saltă,
Se sfărâmă, pleacă, bubuiesc, tresaltă...
Cerul și pământul parcă se lovesc,
Parcă se confundă și se nimicesc.
Și-unde se revarsă pe văile-adânci,
Alți munți se formează din copaci și stânci.
Muntele rămâne negru dezvelit;
Râul schimbă cursu-i, geme năbușit;
Caii, cavalerii, cetele făloase,
Armele iau forme crude și hidoase,
Râuri largi de sânge din pământ țâșnesc,
Codri-n fum și-n umbră saltă, clocotesc!...

Ștefan însă vine cu a lui armie.
Ce mai e cu viață, sfărâmă c-urgie.

ȘTEFAN LA MOARTE

Ștefan, domnul țării, pe cei mai mari unește
La Suceava veche și-astfel le vorbește:
— “Fiul meu cel june! Voi, români doriți!

Moartea mă culege dintr-ai mei iubiți.
Dorul pentru viață nu mă-ntristă foarte;
Omul chiar când naște face-un pas spre moarte.
Viața-i ca fantasma cu chipul plăpând
Ce prin nopți s-arată și se stinge blând.
Omu-i ca un vierme ce-n țărână pare
Un minut vederii și, lucind, dispere.
Dar mă-ntristă foarte norul furtunos
Ce pe cerul țării trece neguros;
Soliman ce mâine poate se prepară
A lovi cu moarte draga noastră țară.
Ungurul cel falnic se supune lui.
În poloni credință nu mai poți să pui.
Un pilot cu minte prin furtuna tare
Nu desface toate pânzele ce are.
Astfel pân' ce fieru-i noi să-l încercăm,
Cu temeuri bune țara să-nchinăm.
Iar de-ar vrea să surpe legi și dalbe date,
Să muriți cu toții pentru libertate!
Nimeni nu-i în lume mai disprețuit
Ca cel rob ce poartă jugul mulțumit,
Nimic nu ne-nsuflă hulă ca poporul
Ce dorește viața cu robia, dorul!
E mai demn, mai nobil, oameni și pământ
Fața lor să-și schimbe sub un dalb mormânt,
Decât în robie neamul să trăiască
Și de-a lui rușine lumea să roșească!”

DUMBRAVA ROȘIE

I

Albert face știre lui Ștefan cel Mare:
— “Să depui puterea și-armele barbare!”
Pentru-aceste zise, domnul îi scria
Aste vorbe dalbe: — “Vino de le ia!”
Iar la-ai săi le zice: — “În aceasta lume
Cât cerescul soare va purta un nume,
Nimeni nu va spune, cât am viețuit,
Că a călcat străinul ăst pământ iubit
Și-a găsit în țară cugete-njosite,
Inimi degradate, brațe putrezite!
Nu cătați mulțimea celor ce sosesc
Și ascund în umbră soarele ceresc.
Inima la doruri e mai călduroasă,
Steaua-n noapte luce, e mai luminoasă!”
Zice; cere calu-i...Brava lui armie
Spre câmpia luptei pasă cu mândrie.

II

Ce-ai făcut vitejii plini de bărbăție,
O, trufașe rege! Ieri, tu, cu mândrie,
Le-mpărțeai al țării lăudat pământ,
Astăzi n-au nici locul unui strămt mormânt.
Plângi, trufașe rege, căci a ta mândrie
A lovit cu moarte splendida Lehie!

III

Mii de pluguri ară. La fiecă plug,
Zece câte zece robii leși se-njug.

Astfel ară câmpul; iar prin arături,
Tot cu dânșii Ștefan seamănă păduri.

IV

Doi trimiși de unguri la Ștefan sosesc.
— “Doamne! Toți creștinii azi te fericesc.
Dar, ilustre Ștefan, toți se roagă ție,
Pentru robii vostri prinși în bătălie...”
Astfel zic trimișii. Dar Ștefan cel Măre
Iată cum răspunde plin de turburare:

— “La vecinii noștri prăzi noi nu cătăm,
Însă când ne calcă, știm să ne-apărăm.
Nu-i în datul nostru cruda tiranie,
Dar un aspru-exemplu am voit să fie.
Din această faptă naște-vor dumbrave
Ce-ar vorbi prin veacuri d-armele moldave...
Noi scriem istoria nu pe cărți ce pier,
Ci pe frunți de popoli cu paloș de fier!”

MARIA PUTOIANCA

Maria cade roabă. E dusă la Divan.
Acolo se prezintă superbului sultan.
E jună și frumoasă sub ostășești vestminte!
Frumoasele-amazoane, ea mândru ne aminte.
E-naltă și subțire, ca bradul copilaș;
Pe albu-i sân, păr negru se varsă drăgălaș.
Cum plană întristarea pe cugete senine!
Iar gura-i e o roză cu sânge și cu vine.
— “De ce-ai luat vestminte și arme de bărbăt
Ca să te lupți cu turcii? sultanul a-ntrebat.

Urmat-ai tu în luptă vreun ostaș ce-ți place?”
Și a Mariei față mai rumenă se face.
— “Nu am urmat pe nimeni, și, dacă arme port,
Voi să-mi răzbun prin sânge părintele meu mort.”
— “Mulți turci ucis-ai oare? Eu pot a-ți da iertare
De n-ai ucis nici unul!” La astă întrebare,
Maria îi răspunde: — Îți jur pe Dumnezeu,
Ucis-am numai nouă, și mult îmi pare rău!
Îmi trebuia o mie ca să răzbun un tată
A cărui scurtă viață fu de virtuți bogată.”
Sultanul cu mirare pe față auzi:
— “Fii liberă, trăiește! Ești demnă a trăi!”

MUMA LUI MIHAI

Lângă Olt la monastire
Vine un ostaș din plai
Și întreabă cu grăbire:
“Unde-i muma lui Mihai?”
Teodora se închină;
Roagă pentru fiul său.
“-Maică schimnică, suspină,
Nu mai este fiul tău!
Ce nu au putut răpune
Patruzeci de lupte mari,
Au răpus, vai! îți voi spune,
Două săbii de tâlhari!”
— “Sub a morții grea lovire,
El, căzând, s-a apărat?”
— “Prins în lance, cu mărire,
Scump el viața lui a dat.”
— “Adevăr tu spui... El este

Fiul meu cel prea iubit...
Dar poți tu a-mi face veste
Pe români de i-au unit?”
— “N-a putut el să-i unească,
Singuri nefiind uniți.
Toți voiesc ca să domnească
Și-așteptând, toți sunt robiți!”
— “Știrea ta e tristă foarte,
Nu că fiu-meu a murit,
Dar că chiar prin a lui moarte
Pe români n-au dezrobit.”
Astfel zice doamna mare
Și-n chilie s-a închis,
Până ce de întristare
Ochii-n lacrimi i s-a-nchis.

BASME

MIHNEA ȘI BABA (după o tradiție)

I

Când lampa se stinge la negrul mormânt
Atinsă de aripi, suflată de vânt;
Când buha se plânge prin triste suspine;
Când răii fac planuri cum au a reține
În barbare lanțuri poporul gemând;
Când demoni și spaime pe munți se adună

De urlă la stele, la nori și la lună,
Într-una din peșteri, în munte râpos,
Un om oarecare intră curajos.

II

În peșterea Carpaților
O oară și mai bine
Vezi templul pacinaților
Ce cade în ruine.

Aci se fac misterele
De babe blestamate,
Ce scot la morți arterele
Și hârcele uscate.

Aci se fierb și oasele
În vase aurite,
Aci s-adun frumoasele
Când nu mai sunt dorite.

O flacără misterică
Dă palidă lumină;
Iar stâlpii în biserică
Păreau că se înclină.

Și liliicii noptilor
Ce au aicea locul,
Ascunși în hârca morților,
Umblau să stingă focul.

O babă, ce oroarele
Uscaseră în lume,
Tot răscolea vulvoarele,
Șoptind încet un nume.

III

S-aude un zgomot de pași pe aproape,
Cum calcă strigoiiul când va să dezgroape
O tânără fată... Colo... Ascultați!
Să fie satana cu ochii de focuri?
— “Hei! Cine să calce în negrele-mi locuri,
Se-ntreabă bătrâna... aici nechemăți!...”
Ea zice, și-n umbră un om se arată
Cu ochii de sânge, cu fruntea uscată,
Teribil ca locul în care intra.
— “Bătrână, el zise, îți fă datoria!”
Și vorba-i, cum geme în zid vijelia,
Din colțuri în colțuri grozav răsuna.

BĂTRÂNA

Ascultă-mă, doamne, aveam în oștime
Un fiu oarecare vestit în mulțime
Prin luptele sale; era fiul meu;
Plăcut ca seninul, frumos ca o floare
Și pentru aceasta mai stam eu sub soare.
Era pentru mine al meu Dumnezeu,
Și pentru aceasta m-am dat în pierzare.
Să-l fac între oameni ferice și mare,
Am dat al meu suflet la negrul tartar.
Tu știi mai departe. Ce? gemi de turbare!
Vrei sângele mumei, tu vrei răzbunare,

Lovește! Na sânul, tirane barbar!
Căci viața îmi este acum blestemată.
O! cum nu pot oare să sorb astă dată
Și zilele tale, și sângele tău!
Dar nu pot, căci fiu-meu în ultima-i stare
Opri orice mână a da răzbunare.
Tirane! Vezi prada-ți, vezi cugetul său.
Pe urmă, c-o mână uscată și arsă,
Într-una din hârce un sânge ea varsă,
Și, dându-l lui Mihnea, îi zise: Să bei!
E sângele fiu-meu, na! soarbe-l mai tare,
E cald și e tânăr, cum vrei tu, barbare;
Na, soarbe, sau eu sorb p-al tău, de nu vrei.

IV

Toți morții din mormânturi,
Cu ghearele-nceștate,
Ca frunzele uscate
Ce zbor când suflă vânturi,
Spre Mihnea alerga;

Iar vârcolacii serii,
Ce chiar din lună pișcă
Când frunzele se mișcă
În timpul primăverii,
Țipând, acum zbura.

Șoimanele ce umblă
Ca vijelii turbate,
Coloase deșirate
Cu forma ca o turlă,
Din munți în văi călca.

V

Un glas în mulțime teribil gemu
Și ceata infernă îndată tăcu.

VI

BLESTEMUL

Oriunde vei merge să calci, o, tirane,
Să calci p-un cadaver și-n visu-ți să-l vezi,
Să strângi tu în mâna-ți tot mâini diafane
Și orice ți-o spune tu toate să crezi.
Să-ți arză plămânii d-o sete adâncă
Și apă, tirane, să nu poți să bei,
Să simți totd-auna asupră-ți o stâncă,
Să-nclini a ta frunte la cine nu vrei.
Să nu se cunoască ce bine vei face!
Să plângi! însă lacrimi să nu poți vărsa,
Și orice dorință, și orice-ți va place
Să nu poți, tirane, să nu poți gusta!
Să crezi că ești geniu, să ai zile multe
Și toți ai tăi moară; iar tu să trăiești!
Și vorba ta nimeni să nu o asculte,
Nimic să-ți mai placă, nimic să dorești!

VII

Așa vorbi bătrâna
Și Mihnea tremură.
Iar naiba, ce fântâna
O soarbe într-o clipă
Și tot de sete ți-pă,
La dreapta lui zbură.

El are cap de taur
Și gheară de strigoi.
Și coada-i de balaur,
Și geme cu turbare
Când baba tristă pare;
Iar coada-i stă vulvoi.

Iar nagodele-urâte
Ca un mistreț la cap,
Cu lungi și strâmbe râte
Cu care de pe stâncă
Râm marea cea adâncă
Și lumea nu le-ncap;

Și șase legioane
De diavoli blestemați
Treceau ca turbilioane
De flăcări infernale,
Călări toți pe cavale
Cu perii vulvoiați.

Și mii de mii de spaime
Veneau din iad răsând
Pe Mihnea să defaime,
Căci astfel baba are
Mijloc de răzbunare
Pe mort nesupărând.

VIII

Mihnea încalecă, calul său tropotă,
Fuge ca vântul;
Sună pădurile, fâșâie frunzele,

Geme pământul;
Fug legioanele, zbor cu cavalele,
Luna dispăre;
Cerul se-ntunecă, munții se clatină,
Mihnea tresare.
Fulgerul scânteie, tunetul bubuie,
Calul său cade;
Demonii râseră; o, ce de hohote!
Mihnea jos sare.
Însă el repede iară încalecă,
Fuge mai tare;
Fuge ca crivățul; sabia-i sfârâie
În apărare.
Aripi fantastice simte pe umere,
Însă el fuge;
Pare că-l sfâșie guri însetabile,
Hainele-i suge;
Baba p-o cavălă iute ca fulgerul
Trece-nainte,
Slabă și palidă, pletele-i fâlfâie
Pe osăminte;
Barba îi tremură, dinții se clatină,
Muge ca taur;
Geme ca tunetul, bate cavalele
Cu un balaur.

IX

O, ce de hohote! Râseră demonii,
Iadul tot râse!
Însă pe creștetul munților, zorile
Zilei venise.

O NOAPTE LA MORMINTE

Mergeam pe căi sălbatice,
Cătam adăpostire;
Iar fantasme lunatice
Râdeau p-o monastire.

Lătra departe câinele
La duhuri neguroase,
Scoteau din groapă mâinile
Scheletele hidoase.

Pe munți, regina noptilor
Păruse gălbenindă,
Așa cum fruntea morților
Se vede suferindă.

Atunci trecură ielele
De mâini în horă prinse;
Ș-un abur toate stelele
Îndată le cuprinse.

Țipa în sânul norilor
Vulturi cu grele pene.
Și vuietul prigoanelor
Se auzea alene.

Un fulger!... Norul fumegă;
Iar tunetul răspunde,
Și ploaia cade, spumegă
În turburoase unde.

Apoi s-aud răsunete
De vaiete, suspine;
Înspăimântat de tunete,
Un mort veni spre mine.

În prejmul monastirelor,
Umblând, mă rătăcisem;
La locul cimitirelor
Văzui că mă oprisem.

MORTUL

“Deschideți, schelete, aceste mormânturi,
Căci ploaia se varsă pâraie din nor,
Căci vântul mă bate, și câini mă-nconjur,
Și ielele albe duc hora pe vânturi.

Aseară, când umbra cădea pe pământ,
Ieșii să văz luna jucând pe ruine,
Căci două schelete gemeau lângă mine
Și-un verde balaur zbura prin mormânt.

Dar luna s-ascunde d-odată-n furtună
Și astfel ca spicul de vânturi uscat,
Vârtejul pe mine în văi m-a zburat
Pe unde infernul sabatul adună.

Schelete tăcute, am fost împărat;
Cum soarele trece din lume în lume,
Din poluri în poluri zbura al meu nume,
Din poluri în poluri eram lăudat.

Precum un luceafăr străluce prin stele,
Luceam printre prinții din epoca mea;
Dar, vai! amăgire! Virtutea-mi lipsea
Și sceptrul se sparse în mâinile mele!

Toți îmi spunea mie că lumea e-a mea,
Că pot p-un capriciu s-o calc în picioare;
Că orice dorință, de răuvoitoare,
Un semn, și-mplinită să-mi fie putea.

Dar ochii satanei în noapte lumină,
Ca două stelute ce-n nori strălucesc,
Ca doi cărbuni roșii ce-n umbră roșesc,
Și negrele-i aripi pe capu-mi se-nclină!

Credeam eu acestea, și-așa am urmat!
Pâraie de sânge vărsam cu cruzime,
Și-aceast-omenire ce geme în crime
Un cap vream să aibă ca eu să-l abat.

Dar câinii mă latră și corbii crocnesc!
Colo pe morminte joc albele iele,
Ce râde cu hohot de oasele mele,
Iar ochii satanei în noapte lucesc!”

În cele din urmă furtuna trecuse
Și toată natura cu-ncetul tăcuse.

Scheletul acela ce morții rugase
La locul său umed intrarea să-i lase,
În groapă intră,
Iar echo departe apoi repetă:

“Dar ochii satanei în umbră lumină,
Ca doi cărbuni roșii în noapte roșesc,
Ca două stelute ce-n ori strălucesc,
Și negrele-i aripi pe capu-mi se-nclină!”

MOARTEA

Iată, mare, iată!
Moartea se arată
Cu perii zburliți,
De lacrimi stropiți,
De șerpi împlețiți;
Naltă și uscată,
De boale urmată,
Boale furioase,
Boale gălbegioase,
Din aripi plesnind
Ca iesme rânjind.

ZINA-DOAMNA

Zina-doamna se coboară
Pe-ale serii dese scări,
Scuturând din aripioară
Ale lunii sărutări.

Printre valuri fugătoare
De lumină ce treceau
Și sub albele-i picioare
Crini de aur se spărgeau.

Pe cosițele-i râzânde
Mii de raze s-aninau
Și în aurele blânde
Grațios se legănau.

Mii de păsări poleite
Cântă-n arbori înfloriți,
Unii-n roade aurite,
Alții încă-abia-nverziți.
Iar pe unde ea se duce,
Unde pașii-i rătăcesc,
Păsările cânt mai dulce,
Florile îmbobocesc.

Alba, juna zinuțiță
Șade sub un plop de-argint
Și ascultă în cosiță
Vântul noptii murmuind.
Dar mai colo-n depărtare
Auziți un dulce cânt,
Răsunând cu desfătare
Printre pomi și printre vânt?

— “Stele dulci și dragulițe!
Unde este zina mea,
Ce vă poartă în cosițe
Și vă are tot cu ea?
Spuneți mie, viorele
Care-n ochii-i străluciți!
Spuneți, mărgăritărele
Ce sub buze-i înfloriți!

Cosicioara-i strălucește
Ca-arcul ploaiei printre nor
Și pe față-i pârguiește
Florica de bujor.
Este mândră și ușoară
Ca un flutur aeros
Scuturând din aripioară
Roua plaiului voios.

Spuneți mie, florioare!
Ați văzut un păstorel
Ce-are-n plete flori din soare
Și la brâu un fluierel?
El e viața vieții mele.
Pentru dânsul am venit
Printre flori și printre stele
Din eternul înflorit.”

La lumina călătoare,
Iată, trece-un păstorel
Ce-are-n plete flori din soare
Și la brâu un fluierel.
— “Vino, dulcea mea iubită!
Și pe anii-mi răsători,
Din cosița-ți înflorită
Scutură-ale vieții flori.”
Zina-doamna se uimește;
Turnă chipu-i rumenel;
Alba-i mână rătăcește
Printre păru-i aurel.

— “Du-te! Du-te de la mine!
Du-te! Eu nu te iubesc!”

Și se-neacă în suspine.
Lacrimile-i răuresc.
Și c-o vorbă înfocată:
— “Vino! vino! zise ea,
Și din viața mea te-mbată,
Tu ești fericirea mea!”

Zice și cu răsfățare
Îi dă scumpele-i comori,
Sânul ei de desfătare
Și gurița ei de flori.

Printre umbrele tăcute
Mii de raze se strecor,
Zbor ca visele plăcute
Într-un negru viitor.
Stelele scânteietoare
Legănite strălucesc
Și-n cereasca lor vulvoare
Se topesc și înfloresc.
Iar în vânturi profumate,
Fluturii auriți
Peste florile rouate
Se balanță adormiți.
Printre flori și printre rouă
Zinele voioase zbor
Și din genele lor plouă
Un torent scânteietor.

FĂT-FRUMOS

Într-o zi cu dulce soare,
Drăgălașul Făt-Frumos,
Prin troiene de ninsoare,
Trece mândru și voios.
Pentru dalbe păsărele
Poartă arc săgetător,
Pentru fete tinerele
Poartă-n față flori ce-omor.
El zăreste-o porumbiță
Cu cap mic și poleit;
Și, sub aripa-i liliță,
Cu săgeți o a rănit.
Pe troiene de ninsoare
Sângele s-a-mprăștiat
Și la razele de soare
În flori dulci a înviat.

— “De-aș avea o fetișoară
Cu cosițe gălbiori,
Rumenă și albioară
Ca cel sânge scurs în flori,
Și s-o fac să mă iubească
Măcar numai într-o zi;
Apoi moartea să sosească,
Că ferice aș muri!”

— “De te-i ține de cuvinte,
Eu pe fată ți-o voi da!”
Zice-ieșind ca din morminte
Un om negru în manta.

— “Dă-mi copila ce-mi lipsește,
Într-o zi, apoi să mor!”
— “Ai cu mine și-o găsește,
Și te-mbată de amor!”

Omul negru îl conduce
Sub o stâncă-ntr-un palat,
Către-o fată albă, dulce,
Precum el a fost visat:
Rumenă și albuliță
Și cu perii bălăiori,
Cu grumazi de porumbiță
Și cu flori pe sâniuri.

— “Vin’, cerească-nchipuire!
Strigă albul vânător,
Să mă-mbeți cu-a ta iubire,
Apoi fericit să mor!”
Copilița rușinoasă
Pleacă ochii suspinând
Și pe fruntea ei frumoasă
Trece mâna-i cugetând.

*

La palat e nuntă mare:
Preoți, oaspeți sunt chemați,
Junii miri de desfătare
Și de-amor sunt îmbătați.
Dar, minune negândită!
Omul negru a sosit.
— “Iată pofta-ți împlinită!
Zise mirelui iubit.
Știi tu vorba de-altădată?”

Iată fata; ești iubit.
Eu sunt moartea ne-mpăcată,
După vorbă, am sosit!”

— “Moarte!-nceată de-a mă cere!
Alții-n lume te-au chemat;
Mergi de curm-a lor durere,
Al lor plâns neîmpăcat!
Eu sunt june, sunt fericie;
Nu voi încă ca să mor!
Bucuria încă-aice
Înflorește cu amor!”
L-ale candelelor flăcări
Totu-n negru se-îmbrăca;
Florile se schimbă-n lacrimi;
Cântecele înceta.

DOCHIA

Candela licurătoare
Strălucește-ncetior,
Ascultați?... Un pas ușor!...
Luna mai dând o vulvoare
Se ascunde într-un nor.

Umbra Dochiei ușoară,
Pătrunzând închise porți,
Vine, -apare, se strecoară
În camera-acestor soți.

E frumoasă, biata fată!
Însă chipu-i e pălit,

Într-un giulgiu e înfășată,
Ca un om ce a murit;

Umbra, candela aprinse,
La oglindă se-așeză,
Și din suflet suspină;
Apoi fețele ei stinse
Ea cu lacrimi le spală.

Domnul se deșteaptă-ndată
Și deodată-a tresărit
Ca tot omul fericit
Ce al morții glas deodată
Împrejur a auzit.

— “Fugi, o, umbră întristată!
Fugi! Eu nu te mai iubesc.
Ah! mă lasă să trăiesc.
Iată, ziua se arată,
Umbrele se risipesc!”

— “Dar eu sunt a ta Dochie;
Lângă tine-i locul meu...
Scoală, dragă; eu sunt, eu...
Pe-a ta viață și junie
Mi-ai jurat, sufletul meu!”

— “Fugi, o, umbră! și mă lasă;
Să nu scoli mireasa mea.
Ți-oi da aur cât vei vrea;
Dar te du din astă casă
Să nu se sperie ea.”

— “Morții nu au trebuință
De-avuție pre pământ.
Viu din tristul meu mormânt
Ca să-ți cer a ta credință,
Al tău dulce jurământ.”

— “Fugi! și peste piatra-ți rece
Candele voi atârna;
Mândre flori voi semăna,
Încât cela ce va trece
S-a opri și-a lăcrima!”

— “Oh! nu! Eu voi, draguliță,
Lângă tine să trăiesc;
Mi-este frig, ș-acum voiesc
Înghetata mea guriță
La-al tău foc s-o dezmoțesc!”

Zise și cu-o mânușiță
Ea vestmintele-și strângea,
Să se culce se gătea;
Și din mândra ei cosiță
Floricelele scotea.

— “Fugi, o, umbră fericită!
Nu e aici locul tău,
Du-te în mormântul rău!
Pe-a mea inimă răpită
Alta-nclină capul său.”

— “Nu-ți mai sunt eu dragă ție,
Viața sufletului meu?
Ah! dar ce ți-am făcut eu?”

Doamne, doamne, spune-mi mie
Care fu păcatul meu?

Dar tu plângi, o, mândrioare?
Ah! tu plângi? mai zise ea.
Pentru ce, inima mea,
Curg aceste lacrimioare
Ce-ard ca focul mâna mea?...

Te mârnește-a mea muștrare?
Nume dulce ce iubesc!
Spune, să nu-ți mai grăiesc
Vorbe aspre și amare,
Lucruri care te mârnesc?

Vino, vin'; să ne cunune,
Drăgușorul meu bărbat!
Ah! tu nu știi ce-am răbdat,
Al meu mire drag și june,
Să te văd tot depărtat!

Când gândesc că o femeie
Capul ei și-a odihnit
Pe-al tău sân, al meu iubit,
Soare, stele-aș vrea să pieie
Într-un ceas nefericit!

Martori sunt în nopți senine
Stelele la al meu dor;
Morții care mă-nconjur
Și la tristele-mi suspine
Se deștept din somnul lor.

Moartea cea fără-ndurare,
Văzând cât am suferit,
Însăși ea s-a împlânzit;
Ca să curme-a mea-ntristare
Către tine a venit.

A venit... Ea ne cunună...
Vino, scumpul meu bărbat!
Vin', căci ora a sunat,
Să trăim d-aci-mpreună
În al mormintelor pat.

Vin', căci umbrele se-ndeașă...
Vezi? ce bine m-am gătit!
Cum mi-e părul împletit!
Vezi ce tânără mireasă
Ai tu, mândrul meu iubit!"

Ea vorbește cu căldură
Și pe sânu-i se pleca,
Calde lacrimi revărsa.
Iar micuța-i rece gură
A lui frunte săruta.

Dar cocoșii-n luncă cântă...
Umbra-atunci a tresărit...
— "Ah, te las, al meu iubit!
Căci se-arată ziua sfântă
Și-n cer zori au rumenit!"

REVERII

O FATĂ TÂNĂRĂ PE PATUL MORTII

Ca robul ce cântă amar în robie,
Cu lanțul de brațe, un aer duios,
Ca râul ce geme de rea vijelie,
Pe patu-mi de moarte eu cânt dureros.

Un crin se usucă și-n laturi s-abate
Când ziua e rece și cerul în nori,
Când soarele-l arde, când vântul îl bate,
Când grindina cade torente pe flori;

Așa făr' de veste pe zilele mele
O soartă amară amar a bătut,
Și astfel ca crinul de viscole rele,
Pe patu-mi de moarte deodat-am căzut.

Abia-n primăvară cu zilele mele
Plăpândă ca roua abia am ajuns,
Atuncea când cântă prin flori filomele,
O crudă durere adânc m-a pătruns.

Amară e moartea când omul e june,
Și ziua-i frumoasă, și traiul e lin,
Când pasărea cântă, când florile spune
Că viața e dulce și n-are suspin!

Să moară bătrânul ce fruntea înclină,
Ce plânge trecutul de ani obosit;

Să moară și robul ce-n lanțuri suspină,
Să moară tot omul cu suflet zdrobit!

Iar eu ca o floare ce naște când plouă
Creșteam, pe cunună să am dezmierdări,
Și mie amorul cu buze de rouă
Cu inimă dulce îmi dă sărutări.

Ca frunza ce cade pe toamnă când ninge
Suflată de vânturi aici pe pământ,
Ah! juna mea viață acuma se stinge
Și anii mei tineri apun în mormânt!

SCOPUL OMULUI

Spre țărmul ce se pierde în noapte și în ceață
Curând o să atingă al vieți-mi vas fragil.
Și mă întreb pe mine aici, în astă viață,
De când trăiesc în doruri, la ce am fost util?

Și sunt mai mult în lume ca umbra trecătoare
Ce-o lacrimă aruncă în cursu-i d-un minut,
Ce nici nu învește, nici dă acestui soare
Mai multă strălucire, nici farmec mai plăcut?

Mă-ntreb ce este oare a noastră misiune,
Noi, care-aici în viață n-avem decât o zi?
Noi, ale căror fapte, țărână, fală, nume
Se spulberă în vânturi-naainte d-a luci?

Cărarea mea în lume se șterge de sub soare:
Amara calomnie pălește-al său color.

Tot omul lasă-n urmă-i ce lasă-o dulce floare:
Parfumul d-o secundă pe vântul trecător.

A unei soarte astfel, vai! prețuia durerea
Ce inimile noastre adapă cu venin?
Necazul unei mume ce și-a zdrobit plăcerea
Veghind cum se formează al ei prunc pentru chin?

Acest argil molatec ce vântu-o să răpească,
Ori merită onoarea să poarte-n al său sân
O flacăra de spirit, răsfrângere cerească,
Ce ca un rob ascultă de lut ăst crud stăpân?

Așa mă-ntreb și Domnul răspunde blând dorinței:
“Tot ce trăiește-n lume are cuvânt profund,
O floare să profume în capitea ființei,
O rază să-aurească abimul fără fund;

O lacrimă s-aline un suflet în durere,
Și roua să fragide arșițele de zi,
Și tu, s-aduni p-o frunte sărutul de plăcere.
O, muritor! iubește, că mâine vei pieri! “

LA LAMPA MEA

Tu te consumi, o, lampă! dând raze luminoase.
La lucrul meu ca tine eu însumi mă consum,
Voind a da lumină acestei țări frumoase
Ce relele supun.

Avem aceeași țintă, aceeași misiune,
Dar tu de când servi mie, o lampă, ai ruginit,

Si eu de când serv țării, vai! trebuie a spune?

Cu inima-am slăbit!

Și n-am produs nimica! Acum ca altădată

Copiii săi cei vitregi în taberi se dezbin.

Acum ca mai-nainte ea este-ngenucheată

Sub jugul cel străin!

Nu simte nici durerea ce suferă de heară,

Nu simte nici rușine de umilința sa,

Nu simte că mai bine într-un mormânt să piară

Decât a se pleca!

Tu știi, o, dragă lampă! acele nopți amare,

Trecute în veghere, ca să-i aflăm cântări,

Prin care să-i aprindem, în sufletul ei mare,

Frumoasele-aspirări!

Dar vântul de la dânsa au dus aceste cânturi;

Ea nu le-a ascultat.

Tot astfel și suspinu-i s-a mestecat pe vânturi

Și lacrima-i cu sânge în râuri a picat!

Cântarea libertății acum e înecată

De strigătul acelor ce cheamă arzător,

Să-i urce la putere și să devie-ndată

Tirani, la rândul lor!

Și sufletele slabe și fără de mărire,

L-a patimilor voce, mai repede alerg,

Tirani și robi în noaptea de moarte rătăcire,

Deopotrivă merg.

Lumină încă, lampă, o odă, o cântare,

Și dacă și d-acuma noi nu vom izbândi,

Atunci, având dovadă că nu mai e scăpare,

Chiar eu te voi zdrobi.

PLÂNGERILE POETULUI ROMÂN

— “O, pentru ce, poete, în cânturile tale
Tu plângi această țară în care te-ai format?
Și florilor ce crește în astă verde vale
Le spui cu ochii-n lacrimi că iarna-a-naintat?”

Dar ce lipsește oare acestor țări frumoase?
Nu vezi locuitorii cât sunt de mulțumiți?
Că nimeni nu se plânge de zile dureroase
Ș-aceasta dovedește că ei sunt fericiți.

Când plângi această țară tu ești în amăgire;
Legi, arte, instituții în sânu-i înflorește;
Tot ce cheazășuiește o dulce fericire,
O dulce-ndestulare, nimica nu lipsesc.”

— “Nimica nu lipsește din câte zici tu mie,
Aici pământul nostru e binecuvântat,
El varsă râuri d-aur; dar îți voi spune ție:
Lipsește libertatea, și tot e întristat.”

FERICIREA

În fundul unei râpe, mugind adânc, albește
Un râu ce umbra serii ascunde de acum.
Pe munte luna blondă se-nalță și privește
Din norul ei cum focul s-acopere sub fum.

Și stelele, flori d-aur, în spațiu drag se scaldă.
AzuruI le aspiră cu sete de amor.

Răcoarea se revarsă; și-n inima mea caldă
S-aprinde deodată un simțământ de dor.

O, inimă, te-mbată de vise, de plăcere,
Ce-ți dă natura ție în sânu-i fericit!
Întoarce lumii cupa unde-ai băut durere
Crezând că bei delicii din visul aurit!

Vai! Fericirea n-are în lume rădăcină!
În darn dorește omul aice pe pământ,
Uitând că timpul schimbă pe oameni în țărână
Și tot se risipește pe al durerii vânt!

O, farmec drag al vieții! O, magică natură!
Tu îmi îmbeți simțirea și gândul meu mărești!
Dar poți lungi tu viața ce către moarte cură?
Poți spune ce-i ursita ființei omenesti?

A regreta trecutul, a cere viitorul,
Și a vedea în viață dorințele pierind,
Și a lăsa prezentul să-și ia în lacrimi zborul,
A aspira la fală, și-a se-amări dorind,

A geme-n sărăcie precum și în avere,
Pe piatra țărânoasă, pe patul aurit,
A geme-n întuneric, a geme la putere,
Această este-al lumii destin neîmblânzit.

Și ce îmi pasă mie de visul ce ne-mbată,
De imortalitatea ce-atât ne-a legănat?
Voi face bine-n viață să merit o răsplată?
În sufletul meu arde un foc mult mai curat!

MOARTEA

Știu unde am a merge, știu ce m-așteaptă încă,
Că viața e făclie expusă-n aspru vânt
Pe care o să treacă curând o noapte-adâncă...
Dar ce e bună viața în față c-un mormânt?

În darn al nostru suflet vom îmbăta în viață,
Cu razele puterii în darn ne-am coperi,
În darn dorim a soarbe a gloriei dulceață
Când tot ne strigă nouă: “Tot este pentru-o zi!”

Acel ce trece viața de lacrimi învelită
Va zice celui mare: “Ești tu mai fericit?
Ce? Moartea doar nu varsă și-n cupa-ți aurită
Veninul în plăcerea ce ție a zâmbit?”

Cel tare îi răspunde cu recea sa zâmbire:
“E adevăr că moartea ne seceră pe toți.
Eu mor culcat pe aur și pietre de profire,
Tu mori pe lutul rece: tu nici să mori nu poți!”

Ferice cel ce spune când cată să coboare
În negrele morminte, l-ai săi buni cunoscuți,
Acele vorbe sfinte: “Ferice cel ce moare
Cu fruntea cununată de stimă și virtuți!”

UN TÂNAR ROMÂN MURIND ÎN STRĂINĂTATE *

Cum pasărea ce pleacă în locuri depărtate
Se-ntoarce iar în țara de unde a plecat,
D-o suvenire dulce, vai! inima mea bate
Și zboară spre pământul în care s-a format.

Căci am văzut adesea pe muma doritoare
Copilului său dulce, o lacrimă ștergând.
Eu nu aveam o mună să-mi șteargă-a mea plânsoare,
Eu nu aveam pe nimeni, și am trecut plângând.

Dar hora grațioasă a zilelor junele
Acum se întrerupe, eu trebuie să mor!
Frumoasă rondurelă, pe aripile tele
În țara mea iubită, de ce nu pot să zbor!

O! moarte, mai așteaptă, căci eu sunt tânăr încă.
Pe douăzeci de roze îmi număr anii mei!
O! moarte, crudă moarte, abia-am ajuns sub stâncă,
Și tu, din vârful-i numai, ai dreptul să mă cei!

Când toamna vieții vine, o frunte se-ntristează,
Amorul rupe arcul și zboară răsător.
Ghirlanda aurită de vise încetează
Și inima ce-ngheață nu simte nici un dor.

Așa acel ce trece pe-o vale-ncântătoare
Și-adună toată floarea ce el a întâlnit,
Mai caută să vază d-a mai rămas vro floare,
Și dacă nu mai vede, se duce mulțumit.

* Goga, mort la Paris (n. a.).

Iar eu a cărui viață fu numai poezie,
Ghirlandă împletită de grații și d-amor,
Voiam să gust suava-i și dulce ambrozie
Și-n aurora zilei eu nu voiam să mor!

Așteaptă, dragă moarte, ca să mai văz o dată
Acele văi frumoase în care m-am născut,
Să simț, murind, pe sânu-mi o lacrimă-nfocată,
Să-mbrățișez părinții și frații ce-am avut!

Dar, vai! deșartă rugă, căci viața-mi se va stinge
Cu soarele de astăzi pe-acest străin pământ,
Și fruntea mea cu roze, ah! nimeni nu va-ncinge,
Și nimeni nu va plânge pe tristul meu mormânt.

PROSCRISUL

O, văi încântătoare, dumbravă înverzită,
Ce-ați desfătat adesea copilăria mea,
Cascade murmuroase, și tu, a mea iubită,
O, dulcea mea frumoasă, nu te voi mai vedea!

Proscris, în a mea țară eu nu mă voi re-ntoarce:
Și ochii mei în lacrimi va-nchide un străin;
Dar către voi adesea gândirea voi întoarce
Șoptind al vostru nume în ultimul-mi suspin.

O frunză dezlipită de ramura sa verde
Îngălbenește-ndată, nu poate exista:
Asemenea proscrisul ce patria își pierde,
Pe aripile morții înclină fruntea sa.

Și-aicea stânca neagră ascunde fruntea-n ceață,
Și-aici doi ochi albaștri în lacrimi strălucesc,
Și-aicea valea are cascade și verdeață;
Dar țara e străină, nu pot să le privesc.

Ah! tânăra ghirlandă ce fruntea mea încinge
Usuce-se acuma, eu nu simț nici un dor,
Căci inima-mi zdrobită nimic n-o mai atinge;
Departa d-a mea țară, eu voi acum să mor!

Căci am văzut pe frate dând dulce sărutare,
Pe frate cu căldură la sânul său strângând;
Eu nu aveam un frate să-i spun a mea-ntristare,
Eu nu aveam pe nimeni și am trecut plângând.

Așa o păsărică pe calea sa pierdută
Tot zboară înainte neîncetat cântând,
Căci pentru dânsa nu e dumbravă cunoscută,
Nici floare ce-i e dragă să-și puie capul blând.

Proscris, în a mea țară eu nu mă voi re-ntoarce,
Și ochii mei în lacrimi va-nchide un străin;
Dar către ea adesea gândirea voi întoarce
Șoptind al său scump nume în ultim-mi suspin.

ELEGIE

De lacrimi înfocate, vai! genele-mi sunt pline
Și mâna-mi acum rece pe harpă a-nghețat;
Străină mi-este lumea d-acuma pentru mine,
Căci ce-am iubit în viață ca visul a-ncetat.

Aveam un frate tânăr a căruia junie
Ca răușor de lapte luase cursul lin,
Ce în a sa ferice, plăcere, bucurie,
Zicea cu vorbă dulce: “Eu nu voi să suspin!”

Aveam și-un tată încă, amic cum și părinte,
A cărui gene albe în plâns au fost albit.
Dar vai! ei dorm acuma în tristele morminte,
Copilul lângă tată, precum au viețuit.

Iubeam o copiliță, o tânără suflare,
O floare matinală ce crește surâzând,
Ce fără să adune în viață-o sărutare
În dimineața vieții a încetat cântând.

Tot ce-am iubit în lume a încetat din viață,
Și iarba primăverii sub pașii-mi s-a uscat;
Al vieții mele soare s-a stins colo în ceață
Și anii mei de tineri în dor s-au întristat.

Eu am trecut ca floarea aici în astă lume,
Dar inima-mi zdrobită atât a pătimit!
Ah! d-aș fi fost o floare purtând un dulce nume,
Aș fi trecut prin viață și n-aș fi suferit.

ELEGIE LA O TÂNĂRĂ FATĂ

Eu trec pe frunza ce-ngălbenește
Și cade tristă sub arbore jos;
Eu trec pe valul ce murmuiește;
Eu trec pe cântul melodios.

Așa străinul cântând se duce
Și varsă lacrimi pe calea sa,
Eho al văii cu șoaptă dulce,
Trecând, ne spune că el ofta.

Eu sunt ca iarba primăvăroasă
Ce vântul toamnei o va usca.
O, tu, fetiță dulce, frumoasă,
Atunci pe mine nu mă uita!

Dar, vai! se uită acel ce moare,
Astfel în gându-ți voi fi uitat.
Fecioara pune la sân o floare,
Dar o aruncă când s-a uscat.

DEȘERTUL

Primește-mă în sânu-ți, natură, bună mumă,
Auzi cum al meu suflet suspină-n doru-i greu!
Eu ție îți voi zice ce dor adânc consumă
Acum sufletul meu.

Ăst suflet înflorise în vise de junețe.
Așa în primăvară un câmp a înflorat.
Dar visele căzură sub vântul de tristețe,
Sub plânsu-mi înfocat.

Așa un arbor pare în toamna ce sosește:
El poate să-nfrunzească în timpul de plăceri;
Dar inima-mi zdrobită ce viața părăsește,
Nu are primăveri.

Ea nu mai are viață, nu are nici iubire.
S-a stins a sa luminează d-al chinurilor vânt.
Din valul întristării se-mbată cu răpire
Ca și un trist mormânt.

Nu! Focul nu aprinde cenușa ce se stinge
Pe care el a ars-o c-un suflu furios.
Tot astfel p-acest suflet d-acum nu-l mai atinge
Elanul generos.

A inimii junețe s-adapă de credință:
Dar inima-mi nu crede d-acum în viitor.
Din dimineața lumii trăim noi cu dorință
Și tot gemem în dor!

Frumoase zile, nouă, de soartă ne-au fost date!
O singură dorință măcar nu s-a-implinit!
Nici să vedem în lume o oară de dreptate?
Vai! Răul crud domnește oriunde ai privit.

Neamicul cel mai mare al omului e omul.
Voi, stânci pe care iarna își face-al ei locaș,
Colnice, unghiuri sterpe din care crește pomul,
Tu, vulture trufaș,

În sânul vostru aspru primiți a mea ființă
Ce-a fărâmat-o lumea în tot ce are sfânt,
Voi nu-mi puteți întoarce junețe și credință;
Dar dați-mi un mormânt!

MORȚII

N-o să mai vie ziua când am să las ăst soare
Ce nu îmi dete viața decât să pățimesc?
Sub o durere crudă, vai! inima mea moare!
 Și eu tot mai trăiesc!

Nu ești sătulă, soartă, acum d-atâta fiere,
D-atâta apăsare sub care m-ai zdrobit?
D-atâta suferință, tu, palidă durere,
 Ce, nu ai obosit?

Durerea vrea o pradă și prada-i muritorul!
Dar e născut el oare aici a suferi?
Aceasta-i este viața ce-o risipește dorul?
 Cuvântul lui d-a fi?

Plăcerile plăpânde și-atâta de dorite
Ce într-a vieții umbră pe suflete se-nclin,
Au fost dar ca să facă mai vii și mai simțite
 Durerea ce vin?

Așa când cerul nopții în negură dispore,
Prin umbra vijeliei s-arată dragi luimini;
Dar ele fac mai aspre, mai amare
 Acele-ntunecimi.

Căci ce sunteți voi, oare, o, fericiri frumoase,
Mai mult ca niște flăcări în nopți de mare dor?
Voi ați lucit pe viață-mi ca raze mângâioase,
 P-abisuri ce-nfior,

Și când lăsarăți ochii să vază-aici în viață
Tot ce ne înspăimântă, tot ce e dureros,

Luarăți iute zborul, vă stinserăți în ceață,
Cântând melodios.

Văzui-naintea serii pierind de lângă mine
Ființele plăpânde ce-n viață mă iubeau!
O, Doamne! dacă astfel căta ca să decline,
De ce se mai nășteau?

Ferice cel ce poate ferice să-mplinească
Deșertul trist ce moartea alături i-a făcut,
Prin vise că în ceruri odată-o să-ntâlnească
Pe cei ce a pierdut!

Această mângâiere nu este dată mie!
Pe cei pierduți odată, noi n-o să-i mai vedem!
Sunt morți să nu mai nască, sunt duși să nu mai vie,
Să nu-i mai revedem!

FECIOARA

Plângeam pe sânu-i fraged un plâns d-amarăciune
Și lacrimi înfocate pe frunte-mi se scura,
Căci tânăra vergină șoptea o rugăciune
Suavă ca amorul ce-n sânu-i palpita.

Era un înger dulce ce-n visurile mele
D-atunci întotdeauna plângând am întâlnit;
Așa ca o fantasmă ce-n noapte fără stele
Trecând printre morminte, șoptește: am trăit!

Odată, dimineața când vesel se răsfrânge
Purpura matinală ce omu-i zice zori,

Când muritorul palid, sub lanțul ce îl strânge,
Salută aurora în cerul fără nori;

Mergeam atunci la dânsa cătând la alba lună
Ce-n unda aurorii cu-ncetul se-neca.
Frumoasa copiliță lucra la o cunună
De rozi ce-n răsfățare pe sânu-i se juca.

Cu flori înconjurată ca cerul cu lumină,
La candela murindă ea tristă căuta;
Iar aurele-i bucle ca spice ce se-nclină
Și strălucesc sub rouă, în lacrimi unda.

“O, vin, iubite, vino, căci iată vântul bate
Și floarea dimineții curând va veștezi.
Veni-va călătorul din locuri depărtate
Și ochii săi în lacrimi nu o va mai găsi.

Dar vino lângă mine și moartea-mi va fi dulce
Pe ale tale brațe când capul voi pleca.
Așa drumașul serii în câmp voind să culce,
Ferice-i când p-o floare își pune fruntea sa!

Acel ce-mi dete viața la moarte mi-o expune,
Unui străin cu aur va mâna s-o dau eu
Și n-am spre apărare decât a mă supune,
Și n-am a le răspunde decât suspinul meu.”

Acolo unde luna din cale se oprește
Și lasă o cătare mai dulce pe pământ,
Acolo unde mirtul mai vesel înflorește
Acum eu merg adesea și plâng p-al ei mormânt.

O CUGETARE

Vedeți acele măgure
Înalte, furtunoase?
Acolo cugetările
Sunt libere, frumoase.

De-acolo căutările
Cuprind vechea Dacie,
Colonia romanilor
Ce piere sub robie.

Acolo-n vârful stâncilor
O cugetare dulce
Ca fața unei vergine
În umbră îmi străluce:

— “Aceste țări eroice
Pot să se dezrobească
Și numele românilor
De fală să lucească!”

Dar coborând din măgură
Să merg în valea mare,
Fecioara dulce, candidă,
Stă, râde și dispare.

Revin' bălaie vergină
Cu coame plăvioare
Și-arată calea-n negură
Acestor dragi popoare.

O PATIMĂ

Vai! Un foc mă arde! Ard și tremur eu!
Ca un crin în vânturi saltă pieptul meu.
Ochii-mi varsă lacrimi și totdeodată
Razele-aurorii în față-mi se-arată.
Cugetele mele sunt ca niște nori
Și totdeodată ca dulcile zori.
Blestem muritorii ș-ale lor suspine
Și totdeodată aflu toate bine,
Când pe carul morții eu voiesc să zbor,
Când găsesc că viața e numai amor.
Și cu toate astea dorul meu cel mare,
Dulcea mea l-ar stinge cu o sărutare.

CÂNTEC

Valuri de aur, mărgăritare,
Purpură, roze și diamant
Din carul zilei de amarant
Revarsă Febus fără-ncetare.

Soarele dulce și luminos
Întotdeauna o să-ncălzească,
Și câmpul verde o să-nflorească,
Și o să fie cerul frumos.

Iar eu ca frunza ce-ngălbenește,
Din zi într-alta fruntea înclin,
Și al meu suflet rece, străin,
Vai! nu mai simte, nu mai iubește!

MUMA TÂNĂRĂ

I

Lăutarii cântă hore grațioase;
Tinerii feciori
Cată după părul fetelor frumoase
Să răpească flori.
Ca dulci fragi de câmpuri albele fete
Dulce rumenesc,
Apărând cu mâna mândrele cosițe,
Sărutări pe gură las de le răpesc.

II

—”Dar tu, femeie tânără,
De ce stai gânditoare?
În gene-ți văz o lacrimă
Ca roua pe o floare.
Vezi! pruncul tău ne farmecă
Cu chipul său cel dulce;
Ca fluturul sub auru-i,
El sub cosiță luce.
Da’ tu-l privești și lacrima
În gene-ți strălucește...
O, spune, mumă tânără!
Ce cuget te răpește?”
—”Când ochii mei îl caută,
Eu cerc durere-amară,
Gândind că-n cursul anilor
Va fi rob el în țară!”

INVOCĂȚIE

O, Doamne-al bunătății, putere creatoare,
De care niciodată eu nu m-am îndoit,
Tu, ce ai pus amorul în inimi simțitoare
Și floarea aurorii cu rouă-ai învelit;

Tu, ce-ai sădit în inimi speranța și credința,
Căci una fără alta nu poate exista,
Ce-aduci după durere surâsul și dorința
Și după vijelie un soare-a lumina;

Ce fără încetare dai zilelor lumine,
Și câmpului verdeață, și paserei cântări.
Și frunzelor șoptire, și undelor suspine,
Și pe vergine buze suave sărutări;

Aruncă o cătare asupra țării mele;
Ea este ca o barcă pe un ocean plutind
Când geme uraganul în noapte fără stele,
Ce încă o suflare ș-o vom vedea pierind.

Trimite-ne, o, Doamne, lumina ta cerească,
Căci lungă fuse noaptea în care suspinăm:
Ca să vedem furtuna ce va să ne răpească
Și sub un mal ferice un port sa căutăm!

CÂNTECE ȘI SĂRUTĂRI

—”Ia harpa de aur, poetule june,
Și cântă, căci ochii-mi de lacrimi sunt plini.
Iar pentru aceasta, pe frunte-ți voi pune
Ghirlande de crini.”

—”În darn tu vei pune, suflare curată,
Pe frunte-mi ghirlande, eu tot voi muri,
Vai! Roua nu poate p-o floare uscată

A re-ntineri.”

—”Ia harpa de aur și fă să răsun
Palatul acesta, d-aure cântări,
Iar pentru răsplată pe frunte-ți voi pune

Eu dulci sărutări.”

Apoi copilița cu cât săruta,
Cu atât poetul mai dulce cânta.

LA O RONDURELĂ

Păsărică trecătoare
Ce eterul străbătând,
Legănată pe-aripioare,
Vii din patrie cântând,

Te salut cu bucurie
Pe acest pământ străin,
Unde nimene nu știe
De-s voios sau de suspin!

Numai ție, drăguoară!
Îți voi spune dorul eu:
Depărtat de țarioară,
Nu mai tace plânsul meu!

D-aurele legănată
În eterul înflorit,

Du-te, du-te, încă-o dată
În pământul fericit.

Iară noi prin țări străine
Plângem țara ta cu dor,
Trisți de ale ei suspine,
Însetați d-al ei amor.

Când în țara-nstrăinată
Încă te vei înturna,
Vino, dragă, înc-o dată
Pe ai tăi a cerceta.

Însă la a ta privire
De-ar fi unul mai puțin,
Nu-ntreba de-a lui lipsire
Din pământul cel străin.

Pe mormântu-i de tăcere
Părăsit de trecători,
Mergi și cânt-a lui durere,
Mergi și sparge lacrimiori!

ZIUA BUNĂ LA ȚARĂ

Țară dulce și frumoasă,
Tu, ce-ai fost gloria mea,
Eu mă duc, fii sănătoasă!
Nu știu de te-oi revedea.
Dar ce-mi pasă oare mie
Daca pe pământ străin,
Dacă în călătorie

Moartea îmi va zice: vin'!
Vai! în sânu-ți dulce, oare
Sunt eu mai puțin străin
Când pe toată ziua moare
Visul sufletului lin?
Iară se ridică norul.
Vasul tău nu este-n port,
Vânturi rele ca și dorul
Către negre stânci te port.
Măine va veni străinul
Să te prade, țara mea!
Măine îți vor smulge sânul,
Măine te-or îngenuchea.
Și tu n-ai nici mângâierea
Apărându-te, să mori.
Ei ți-au degradat durerea!
Și mormântu-ți n-are flori!
Ți-au făcut cununi de spine
Ca iudeii lui Isus,
Și răsând amar de tine,
"Ai unirea!" ei ți-au spus!
Dar ei ți-au luat din mână
Armele ce ai avut.
Dragă patrie română,
Ce rău oare le-ai făcut?
La străini te-or da-n prădare,
Vai! și pe cămașa ta
Fiii vitregi cu turbare
Sortii lor vor arunca.
Te-au lăsat în slăbiciune,
Fără legi, să putrezești
Și prin dulce moliciune

Te-au lăsat să te slăbești!
Când chiar fiii-ți te ucide,
Ce blestemi pe cel străin?
Țara mea se sinucide!
Moartea este-n al ei sân!
Fiii tăi nu vor dreptatea,
S-a văzut atâția ani!
Ei invoacă libertatea
Ca să fie ei tirani!
Către-acestea, dragă țară,
Tu poți încă a trăi,
Numai cei ce te-ncărcară,
Numai ei vor veștezi.
Astfel toamna când sosește
Frunzele în pomi pălesc,
Vântul aspru le răpește,
Putrede se risipesc.
Dar când primăvara vine
Pomul a reînverzit,
Păsări cu cântări sublime
Nouă viață i-a vestit.

TIMPUL

Pe malul cel verde ce râul stropește,
Un om după cale puțin s-odihnește,
Visând fericit!

Iar razele zilei cu umbrele serii
Sub ochii-i se luptă în sânul tăcerii
Pe val adormit.

Pe măgură luna se-nalță-atunci plină
Și varsă pe fluviu un val de lumină,
Un brâu lucitor;

Eterul albastru cu stele aurite
Se scaldă prin valuri ușor încrețite
De vântul ușor.

Pe fluviul luciu o barcă s-arată
Cu pup-aurită, cu flori cununată,
Cu vâl de satin,

Cu june fecioare ca visuri frumoase
Ce-n viața fugindă se-nclin amoroase
P-al nostru trist sân;

Un om cu cosițe și gene albite,
Cu brațe secate, cu fețe pălite,
Cu coasa de fier,

Apare în barca cu dalbe fecioare:
E timpul; iar ele sunt blânde oare
Ce vin și iar pier.

Și barca se duce prin valuri purtată;
Iar grupa de fete de visuri se-mbată,
De viață se-ncânt;

Cosița lor saltă sub aurea dulce
Și flacăra lunii pe brâul lor luce,
Și iată cum cânt:

“Vin’ cu noi, străine june,
Să te-mbeți de răsfățări,
Vin’ pe tinere cunune
De adună desfățări!
Vin’ cu roze de-mpletește
Anii tăi ce fugători,
Pân’ ce timpul nu cosește
Ale vieții tele flori!
Să n-amâi plăcerea dulce!
Timpul este-amăgitor:
Ce răpește nu mai duce
Fragedului muritor.
Astăzi toate pentru tine
Jos în lume strălucesc,
Și plăcerile divine
Cu-a ta viață se-mpletesc.
Măine se vor stinge toate
Ca parfumul serii-n vânt,
Al tău suflet măine poate
S-o prefacă în mormânt.
Timpul trece, vin’ mai tare!
Toate câte-n viață plac
Trec cum trece-o sărutare;
Toate lacrimi se fac.
Vin-acum la fericire!
Măine fi-va prea târziu,
Vino până ai simțire,
Până sufletul ți-e viu!”

Spre barca ce fuge pe fluviu la vale
Străinul îndreaptă cătările sale,
Ce râură dor;

Întinde-a sa mână și sufletu-i bate,
Răpit de dorințe ce viu îl străbate
De vise d-amor;

Dar vasul se duce și-n umbră dispere.
Se stinge cu-ncetul cereasca cântare
Pe râul tăcut.

În darn călătorul s-o urme se-ncearcă
Și râuri de lacrimi ai săi ochi îneacă,
Căci timpu-a trecut.

LA ȘTEFAN GOLESCU

S-a găsit și pentru tine
Hulitori, cu un cuvânt!
Pentru ei nimica bine
Nu mai este pe pământ!
Fruntea ta cea fără pată
Turbură pe hulitori.
Cobea nopții-i mai turbată
Când e cerul fără nori!
Tu surăzi cu bunățate
Calomniilor ce zbor;
Nici o ură nu străbate
Sufletul tău iertător!

LA CONSTANTIN NEGRI

O, Negri! inamicii a tot ce dă mărire
Și viață României nu-ți vor putea ierta
Că ai luat o parte de lauri la Unire

Prin insistența ta!

A face-un singur popol, o singură domnie
Din două; a restrânge atâția postulani,
Crezi tu că o să facă vrodată bucurie

Acestor sclavi tirani?

Cuvântul datorie spre țară e un nume!
Și patria o umbră, mărirea, un eres!

A face să rămâie disprețuită-n lume,

Și-n umbră mai ales;

A pune interesul persoanelor-nainte
De interesul țării; a nu simți vrun dor
Când jugul rău apasă aceste locuri sfinte,

Aceasta-i legea lor!

Ei nu știu că rușinea, că viața degradată
A țării lor pe dânșii d-odată îi lovesc,
Că arborul când cade, și frunzele-i d-odată

Cu el se ofilesc.

Întrebe pe un vierme ce naște într-o floare
De-i pasă dacă planta, plăpând locaș al său,
E verde și frumoasă, sau veștezește, moare

Sub dintele lui rău?

Întrebe-l dacă știe că floarea ce-el devoară
Odată veștezită, surpată pe pământ,
El însuși se abate și trebuie să moară?

Sa intre în mormânt?

Nu face însă astfel vâslașul cel cu minte:
El îngrijește vasul a nu cădea pe stânci,

Căci vasul spart, el însuși coboară în morminte,
În undele adânci!
Unirea are încă mulți inamici puternici,
Căci noaptea și cu ziua se-ngână depărtat
Și păsările nopții, simțindu-se netrebnici,
S-agită ne-ncețat!
Nu! Noaptea nu își lasă umbra ce ea apucă
Decât când e respinsă de soarele ceresc.
Ne trebuie lumină ca noaptea să se ducă
Cu cei ce o doresc!

MIREASA MORMÂNTULUI

Fost-a când în noapte aurora luce,
Când se luptă omul cu adâncu-i chin,
Pe atunci când somnul, mincinos și dulce,
Curmă-al său suspin.

Ea era tăcută, tristă florioară!
Fruntea-i visătoare dulce se-nclina,
'N aurul cosiței mâna-i albioară
Distractă juca.

Vino mai aproape! dulcea mea,-mi vorbește,
Ascunzându-și ochii plini d-amor ceresc,
Tânăra mea viață cursul își oprește,
Pentru totdeauna eu te părăsesc.

Și uitarea tristă mâine o să vie
Cu-ochii plini de lacrimi pe al meu mormânt,
Dorul ce m-apasă nimenea nu-l știe
Pe acest pământ.

Rara-i frumusețe arde de splendoare.
Să rugăm! îmi zise, în genunchi căzând.
Ochii plini de moarte și de lăcrimioare
Se-nălțau la ceruri amoros și blând.

Când se curmă ruga, dulcea ei cătare
Se-nturna spre mine plină de amor.
Peste ochii-i geana cade cu-ntristare
Consumată-n dor.

LA UN ORB

Tu n-ai văzut prin ochii-ți lumina niciodată.
O noapte fără fund
Vederea ta absoarbe și viața ți s-arată
Un râu ce geme-n umbră și umbrele-l ascund.

Da, tu ghicești lumina prin ochii minții tele,
Printr-înșii, tot despici.
Prin ei tu mergi la bine și te ferești de rele,
Prin ei d-amorul țării atât de drag ne zici!

Sunt însă orbi în lume de inimă, de minte.
Acestii, c-un cuvânt,
Merită ca să-i plângem de tine înainte,
Trăiesc orbi în lumină și morți în viață sânt!

Orb este cel ce cată lumina să oprească
În cursu-i regulat,
Ce crede-această viața ironie cerească,
Că lumea moștenire la cei vicleni s-a dat!

Insecte mici de noapte ce luptă cu vulvoarea
 Și arse-n sânu-i, pier.
Dar tu nu ești ca dânsii! Speranța și amoarea
Revarsă p-a ta față lumini ce vin din cer.

LA UN AMIC SĂRAC

Bogații în mijlocul plăcerilor nebune
 Tresar de multe ori,
Crezând că umbra morții pe fruntea lor se pune,
Și că se schimbă-n lacrimi ale ursitei flori!

Tu știi că tot ce are o formă se zdrobește,
 Tu știi, amicul meu,
Că după om în viață nimic nu mai trăiește
Decât virtutea dalbă a sufletului său.

De îți lipsește ție o casă strălucită
 Cu marmor răpitor
Și dacă locuința de toți e părăsită,
Tu știi ce preț a pune pe vizitele lor;

Tu știi că interesul conduce astă lume,
 Și-acești trăitori morți
Speculă simțimântul, virtute, fală, nume,
Și pe a țării viață aruncă ai lor sorți.

La poarta sărăciei, nu, câinii nu s-adună!
 Și tu, ce-ai deșirat
După a lumii frunte râzânda ei cunună,
Ce trebuie să cugeți-nainte ai aflat!

Ferice cel ce poate, de orice lanț-nainte,
Să spargă jugul său,
Acela singur poate să meargă în morminte
De orice lanțuri liber, cum tu faci, dragul meu!

LA UN MARTIR

Tu, ce mori cu fericire,
Pentru ceilalți muritori,
Cine ești tu, o, martire?
Cine te trimite ori?
Ești om? Zi un zeu mai bine,
Căci adesea ai căzut
Pe când nu lași după tine
Nici un nume cunoscut!
Norul oare se gândește
Când se sparge, ca să dea
Văii ce îngălbenește,
Viața, frăgezimea sa,
Dacă lasă după sine
Nume bun p-acest pământ?
O, martire, porți în tine
Voia unui nume sfânt!
N-ai în viață nici o oară,
Tu nu ai nimic al tău.
În martiri ce ei omoară
Eiucid pe Dumnezeu!
Mergi, fărămă, risipește
Al tău suflet și-al tău lut!
Pentru țară te jertfește!
Cerului va fi plăcut.
Cei răi au să calomnie

Numele și-al tău mormânt.
Un tâlhar are să fie
Lângă tine, un om sfânt!
Căci pe viața mai curată
Calomniile-omenești
Lasă mai adâncă pată,
Trebuie să te gândești.
Oameni fără de onoare
Vor huli onoarea ta,
Sufletele târătoare
Gloria îți vor lua.
A eroilor țărână,
Pe acest pământ de orbi,
Este ca întotdeauna
Prada turmelor de corbi.

LA UN SCHELET

Ce-ai fost tu aici în lume?
Rege sau un sclav nedemn?
Căci pe frunte-ți nici un nume
Nu ne spune nici un semn.
Regi sau sclavi, tot se abate.
Oasele ce le-a rămas
Au aceeași greutate,
Pentru cela ce le-a tras.
Sceptrul, lanțul nu lăsară
Peste brațe urma lor,
Pe nici unul nu cruțară
Oarele în zborul lor.
Regi și sclavi ce au să facă?
Nu sunt tot un trist pământ?

D-opotrivă nu-i atacă
Viermele cel de mormânt?
Unul beat d-a lui trufie,
Altul de al său lung dor,
Se deșteaptă cu urgie
Când se curmă viața lor.
Vai! Amar aceluia care
Zi ferice n-a avut!
Și cu-a vieții chiar pierzare
N-a trăit nici un minut!
Tu, schelet, ne-aduci aminte
Că e scurt al vieții pas
Și-orice cugetă, ce simte,
Vai! ca tine a rămas!
Poate că ai fost ferice.
Tristă urmă, noi nu știm!
Gura ta parcă ne-ar zice:
“Timpul trece, să iubim!”

LA FLORI

Flori frumoase! Sunteți oare
Dulci surâsuri de la zori?
Căci p-a lor încingătoare
Voi luciți, o, scumpe flori!

Sunteți sufletele blânde
Fetelor ce nu mai sânt?
Ah! ca ele de plâpânde,
Treceți viața pe pământ!

Sunteți vise aurite
Ce din cer se risipesc?
Căci ca ele-mbălsămite
Foile vă strălucesc.

Sunteți raze fugătoare
Ce plutesc prin sărbători?
Ca lumini de sărbătoare,
Voi luciți, suave flori.

Sunteți lacrimi divine
Dup-al frumuseții sân?
Căci cu voi în zile line
Grațiile se îngân!

Vai! Ca voi strălucitoare
Sufletu-mi avea plăceri
Și ca voi nestătătoare
Au pierit în lungi dureri.

Voi pe sânul primăverii
Către viață ați venit.
Numai eu nu iau durerii
Anii care mi-a răpit.

LA UITARE

Tu ești o ferice floare
Ce în câmpul morții crești:
Pururea surâzătoare,
Dorurile lecuiești.

Între cei rămași în viață
Și-ntre cei ce nu mai sânt,
Tu reverși o dulce ceață,
Tu ascunzi al lor mormânt.

Ca o mână înflorită
Lacrimile ștergi plăcut
Și durerea infinită
O gonești către trecut.

Dar cu tine, orice rele,
Orice bunuri se topesc
Și pe urma fugii tele,
Noi dorințe înfloresc.

În durerea lui amorul
Te consultă multe ori;
Tu îi vindeci dulce dorul
Cu-ale tele triste flori.

Și când vinul se revarsă,
Când ospeții dănțuiesc,
Sânul tău pe lume varsă
Un parfum dumnezeiesc.

LA ROMÂNI

Români! Ce faceți oare mormintele străbune?
Orice popor ar fi
Ce n-are monumente, aceste mari cunune
De secol de mărire, nu are drept a spune
Că este el un popol! Nici are drept a fi!

Mormintele se află; dar, turme rătăcite,
Români! de robi tirani,
Ce au trecut pe țară cu inimi înjosite,
Lăsară să se surpe; erau prea strălucite;
Și ei, prea orbi, să rabde lumina-acelor ani!

Vai! Secolii din urmă deschiseră intrare
Străinilor pierduți,
În paturi noapțiale, aceste sanctuare
De unde altădată, spre fală și mirare,
Nășteau eroii țării și dalbele virtuți.

Străinii risipiră țărâna strămoșească,
Și ce n-au risipit,
Românii dărâmară!... O, țară românească!
Fii demnă prin virtute de fala strămoșească,
Sau leapădă un nume ce tu ai umilit!

LA PIRAMIDE

I

Acei ce vă-nălțară pieriră în uitare.
De cincizeci evi, pe dânșii s-a-nchis al lor mormânt,
Țărâna lor pierit-a l-a vântului suflare,
P-acest deșert pământ.
Popoare noi venit-au și au trecut din viață.
Mai multe tronuri mândre d-atunci s-au răsturnat,
Și lumea fugătoare schimbat-a a sa față
În cursu-i minunat.

Chiar mintea omenească luat-a o schimbare;
De zeii săi poetici și cerul a scăpat;
Iar voi, o monumente d-eternă admirare,
Nestrămutate-ați stat!

II

Colo se arată valea dalbă, verde,
Unde Nilul vesel, șerpuint, se pierde
Printre sicomori.
Cairul înalță albele-i palate,
Vesele moschee, grațios săpate
'N marmură cu flori.

III

Dar mai colo se zărește
Cel deșert spăimântător,
Unde viața își oprește
Pasu-i verde, răzător.
Amblemă de tăcere a tristelor mormânturi
În care tot adoarme, plăcere, lungul chin;
În care numai pasul fantasticelor vânturi
Deșteaptă un suspin.
Unde vântul ce omoară
Nalță munții de nisip,
Ce pe fiecare oară
Schimbă forma, se risip.
Dar luncile deșarte atât sunt de mărețe,
Atât de melancolici, cât ochiul privitor,
Ce cată tinerețe,
Se-nturnă să ascunză o lacrimă de dor!

IV

Dar ziua se abate. — Pe undele pălite
A mării de nisip,
Se luptă umbra tristă cu razele ei mute
Ce-n noapte se risip.
Iar formele lor albe se schimbă cu durere
Pe fiecare minut,
Și tremurânde-noată în umbră și-n tăcere
Sub vălul lor tăcut.

V

Dar colo pe hotarul deșertelor tăcute
Era odinioară acel vestit Memfis.
Luminile, știința și artele plăcute
Făcuseră acolo al lumii paradis.
Aici era cetatea cu magice palate,
Aici locuitorii trăiau ca-n sărbători:
Dar una dată moartea aice se abate
Și mâna lor îngheață pe cupe și pe flori.
D-atuncea, în tăcerea anticelor deșerte,
Șacalul cel sălbatec se plânge întristat
Și vânturile-ntoană lugubrele concerte
În vechile ruine ce timpul a-nfruntat.

VI

Voi, umbre nevăzute, o, fii de-nchipuire!
Sculați-vă odată din ăst tăcut mormânt!
Iar tu, lumina vieții, învie c-o zâmbire
Al lor trufaș pământ!
Tăcere! Iată noaptea!... O umbră se arată,
Răsare din pământ!

Ea face semn cu mâna-i plăpândă și uscată
Si mii de alte umbre se-nalță din mormânt.
Trei regi ce ridicară aceste piramide,
Trei umbre, în tăcere s-așează la benchet.
Trei cupe aurite, la stelele splendide
Ridică deodată o mână de schelet.

O tânără prințesă s-așează în tăcere
Și cheamă lângă sine fantastici trecători.
Și intonând armonii d-amor și de plăcere,
Deschide vălu-i d-aur pe sânul ei de flori.
Dar iată se aude o surdă nechezare

De ageri cursieri;

Cambis pășește-n capul popoarelor barbare,
Mii țipete se-nalță în sânul desei seri.
O luptă cruntă-ncepe și armele în vânturi
Răsună cu tărie pe brațele de os;
Iar cetele-egiptene reintră în mormânturi
Și aerul răsună d-un zgomot fioros.
Eroul macedonic în urma lor apare.
El trage dupe caru-i popoli cei cuprinși.
Aceste turme sclave se luptă cu turbare
Să-nvingă în robie alți popoli neînvinși!
Oh! nu mai e speranță d-această omenire!
Tu, dulce libertate ce lumea-ai amăgit,
Ori nu ai fost tu oare decât închipuire?..
O, popol, încetează d-a cere-o fericire
Pe care nu știi însuți s-o lași la cel robit!

Dar cine sparge încă nisipurile dalbe?
Soldații lui preurmă al său car aurit.
Ei sunt fieroși și falnici și pletele lor albe
Sub arme au albit.

O mantă de purpură pe umerii-i s-abate,
Iar brăul lui lucește ca cerul înstelat.
Alături stă amanta-i; divina-i voluptate
Pe toți a fermecat.

El trece; dar s-arată ordiile păgâne.
Sub pașii lor pământul în doliu s-a-nvelit.
Dar ei chiar se strecoară și-n urmă nu rămâne
Decât o suvenire de dor ce a pierit.
Dar cine e eroul a cărui strălucire
Pe toți a întrecut?

Soldații lui sunt palizi de lungă nedormire.
Ei n-au nimic în față și-n vorbe neplăcut.
Eroul îi conduce în valea glorioasă,
În purpură, în aur el nu-i investmântat.
Un redingot albastru, o șlapă colțuroasă
Acoperă scheletu-i, de vânturi legănat.
Dar ochiul lui străluce de-o flacără străină
La ceilalți muritori!

Tăcere! Mamelucii s-adună, se dezbină
Prin umbra nopții deasă pe caii lor ușori.
El face semn din mână... Ostașii lui s-adună.
Scadroanele s-avântă prin câmpul nisipos.
O luptă crudă-ncepe și armele răsună
Pe albele schelete ce strălucesc la lună,
Pe hârcele de os.

Dar mamelucii zboară prin câmpii cei sălbatici
Ca pulberea în vânt,
Și umbrele lor mute, cu caii lor fantastici.
Reintră în mormânt.

O, tu, sublimă umbră a unui zeu mărit!
Tu ai trecut în lume și globu-a tresărit,
Și tronurile mândre săltară spăimântate,
Și regii coborâră cu frunțile plecate,
Pe noul domn al lumii, smeriți întâmpinând,
Și dreptul vechi cu frică la poale-i aruncând.
Orice putere, suflet, și viață, și tărie,
Voință, libertate, adâncă energie,
O zi într-un om singur, unic s-au concentrat.
Și jugul lumii veche măreț a sfărâmat.
El este, Bonaparte, sau flacăra divină
De care Creatorul formă a lui țărână
Așa cum form-un fulger și-un vânt vijelios
Și îi aruncă-n aer și urlă furios,
Și când se-mplină aste proiecte-adânci, sublime,
Al vieții Domn le cheamă în negrele abime.

LA ȚARĂ

Pilotul are ochii prin noști de vijelie
Pe al busolei ac,
Și regii ce plecară să afle pe mesie,
O stea strălucitoare priveau pe cer cu drag.
Tu, țara mea frumoasă, în ținta de mărire
La care tu pășești,
Ce stea împodobită de sfântă strălucire
Ți-arată a ta cale cu razele-i cerești?
Ești jună, ești frumoasă, ai munți și stânci răpoase,
Ai râuri argintii,
Ai văi cu plete d-aur, păduri verzi și umbroase
Și pulbere de turme, femei cu ochii vii.

Prosperitate, pace, amorul și plăcerea
 În sânu-ți locuiesc.
Și călătorii care nu îți cunosc durerea,
Răpiți de-atâtea daruri, stau și te fericesc.
Dar astă soartă dulce ce oare-ți folosește,
 O, țară de amor!
A spiritului pâine, lumina îți lipsește,
Și toate-aceste bunuri pierd farmecele lor!
Dă toate-aceste daruri p-o zi de luminare,
 O, dulce țara mea!
Tu ai născut în lume și liberă și tare,
Și astăzi ignoranța înclină fruntea ta,
Străinul ce te știe, plângând l-a ta durere,
 La numele tău bun,
Își zice: această țară în întuneric piere!
Cu-oțetul te adapă, cu spini te încunun!
Acele certe surde ce-n sânul tău răsună,
 O, țară, te slăbesc!
Și cauza lor fie în fundu-i cât de bună,
 Tot pe străini servesc.
Fii, țara mea, unită, de vei să fii tu mare!
 În cap cu al tău domn,
Așteaptă! Ziua vine și fericit e care
La dulcea ei sosire n-o fi surprins de somn!

LA ROMÂNIA

Astfel cum se-nclină crinul
Fără viață și color,
Când un vierme-i roade sânul
Fraged și desfătător;

Astfel, dulce Românie,
Tu începi a te fana,
Și nimic n-aduce ție
Viața și mărirea ta!
Dragă, moartea locuiește
Chiar în sânul tău frumos.
Unde mergi ea te-nsotește;
Orice faci e de prisos.
Când în dorul ce te-abate
Tu încaleci să combați,
Un fiastru urcă-n spate
Și îți zice să abați!
Când pe râul organizării
Vasul tău vrei a-l purta,
Un fiastru, al pierzării,
Pune mâna-n cârma sa.
Unde mâna ta plăcută
Scrie fericire,-amor!
Altă mână nevăzută
Scrie-ndată: ură, dor!
Când tu faci o faptă bună
Fiii tăi o veștezesc,
Rozele p-a ta cunună
Cum le pui se ofilesc!
Și speranța ta se curmă!
Cu nimica nu te-mpaci!
Toți s-arată pentru cârmă;
Dar eu nu mai văz cârmaci!

LA PIZMĂ

Pizmă, tu ești răsplătirea
Faptelor celor mai mari!
Tu stingi pacea și iubirea
Și faci zilele amari.

Tu faci ca să nască calomnia rea;
Ăst cărbun ce arde fruntea ce atinge,
Dar care mânjește, după ce se stinge,
Însuși pe acela care îl ținea.

Tu-mpletești cununa morții
La maptirii renumiți,
Tu tragi jos în lume sorții
Regilor neodihniți.

Pizmă, orișiunde naște o virtute,
Un talent, un merit, un prezent ceresc,
Ale tele umbre palide și mute
Nasc deopotrivă și le învelesc!

În colibă tu născută,
Fugi de dânsa ne-ncetat,
Și cu forma ta plăcută
În palaturi ai intrat.

Tu faci de pălește viață, tinerețe,
Dulce bucurie între muritori,
Fragedă junie schimbi în bătrânețe
Și prefaci în lacrimi ale vieții flori!

Nimănui nu dai cruțare!
Când se varsă-al tău fior,
Regii sunt a ta suflare
Și pălesc pe tronul lor.

Cei ce-i înconjoară cearcă-a ta putere,
Inima se umple cu al tău venin,
Care o îmbată și o schimbă-n fiere,
Ura-nlocuiește amorul divin.

Eu te văz pe orice față,
De la domni până la sclavi.
Fumul tău pe toți răsfață,
Pe cei slabi și pe cei bravi.

Tu inspiri adesea pana care scrie,
Vorba roditoare unui orator,
Ce combate crâncen oarba tiranie,
Și reverși mânia până în amor.

Lauzi cu nerușinare
Pe acei ce slabi gândești,
Și pe cel ce merit are
Îl ascunzi, când nu-l lovești.

Cum în bătălie vulturul de pradă
Urmă o armată, șade priveghind,
Și când se doboară corpuri în grămadă,
Se aruncă-asupra-i însetat crocnind,

Astfel tu aștepți în noapte
Laurii a se-mpleti
Și cu ne-mpăcate șoapte
Te repezi a le zdrobi.

LA UN AVUT

Da, dintre toți avuții din astă țară mică,
Acela care știe mai bine-a risipi
Comorile de aur cu arta cea antică,

Ești tu, nu te-ndoi!

Porfirul și ivorul, și aurul îngână
Locașul tău ferice în gustul cel mai fin
În luxul cel mai splendid la care-a artei mână

Dă sufletu-i divin.

La masa ta de oaspeți cu inime voioase
Cristalul rivaliză cu porțelanul dalb,
Și rozele, și crinii, cu june grațioase,

Cu gâtul lor cel alb.

În cupe râde vinul în spume-mbălsămite
Și face să recheme pe zeii cei uitați,
Și roabele antice să văd înlocuite
De servi muițați în aur ca fiii de-mpărați!
Dar poți a-mi spune mie cum în apropiere
D-a trece astă vale pe care ai albit,
Tu mai înalți palaturi la viață și plăcere,

Când viața s-a finit?

Știi dacă de la tine și până la morminte
Mai este loc d-o noapte, sărmane pieritor?
Te-ascunzi fricos, de moarte, bătrân fără de minte,

Când tu ești muritor?

În darn vei da tu aur arhangelului morții,
El nu primește mită, și-atuncea, vai! în plâns,
Vei înțelege oare că, împotriva sorții,

În darn averi ai strâns.

Vei părăsi palatul, femeile frumoase
Și oasprii tăi, și servii, și toți te vor lăsa.
Moștenitorii însă la mesele-ți luxoase

Bând, vai! te vor uita!

LA UNIRE

“Așadar nici Unirea, a României soartă
Nu poate să o schimbe aicea pe pământ?
În cărțile ursitei ea este scrisă, moartă,
Cu celelalte neamuri ce astăzi nu mai sânt?”
Așa răsună tristă cântarea desperării
A celor ce văd umbra plăpândeii lor ființi
Mai mare decât umbra nemărginită-a țării
Și a viitorimii! Bărbați cu mici credinți!
Nu! nu! Unire dragă! tu nu faci ce zic ei!
Un râu, ieșind din sânul sorgintei ce îl varsă,
E mic, dar cât se scură, cât trece printre văi,
Se umflă, se lățește și mare se revarsă.
Așa și tu vei crește, cu timpul o, Unire!
Pieri-vor și tiranii și robii demni de ei,
Ursita îți păstrează, în viitor, mărire,
Și viață, și putere să dai la frații mei.
Atunci aceste patimi ce nu cunosc cuvânt,
Ce nu cunosc nimica a fi mai sus de ele,
Unire! se vor stinge ca niște nori la vânt
Ce-nconjură de umbră lumina unei stele.
Al lebedei pui este, când a venit la viață,
Urât; nimic nu spune că va veni o zi
În care o să fie o pasăre măreață.
Așa, Unire sfântă, tu ești ursită-a fi.

LA UN POET

O, poete, muza ta
A pierdut a sa junie,
Și suava poezie

Ce pe toți îi îmbăta
Cu torente d-armonie?
Unde rozele-au zâmbit,
Spinii le luară locul;
Floarea morții, siminocul,
Peste crini a răsărit.
Gheața-nlocuiește focul!
Nu știm noi că-aice jos
E o vale de suspine?
Cată să o știm prin tine,
O, poetul meu frumos,
Cu cântări dulci și divine!
Cerul roza-a născocit.
Prin parfum să ne răpească,
Boarea să ne răcorească,
Și poetul fericit
Inima să-ntinerească.
Iară tu, poetul meu,
Poți să verși veninul tău
În cântările senine,
Dar atât cât să faci bine
Și să nu îneci în rău
Zilele cele puține.
Păsările negrei seri
Sunt destule să cobească
Vijelii, să veștejească
Florile de primăveri,
Și tirani ca să lovească.
Tu încinge lira ta
Cu a zeilor cunună,
Și cum varsă dulcea lună
Pentru toți lumina sa,
Varsă inima ta jună!

LA AVERE

Fericire-adevărată
Este a se mulțumi
Cu ursita ne-mpăcată
Orișicare ea ar fi.
Fericit e cel ce știe
Pentru țară a muri!
Mai curând mort vrând să fie
Decât rob a viețui.
Fericit e cel ce-n lume,
Fără de a fi roșit,
Poate încă a ne spune
Cu mândrie: sunt cinstit!
Muritori, gândiți la moarte!
Strigă orele ce zbor
Și nu uită să ne poarte
Viața pe aripa lor!
În mormânt ce-ți folosește
Aurul ce-ai aduna?
Și în lume cât trăiește
Cine-i singur a-l păstra,
Dacă însuși el se-nturnă
Către muma lui pământ,
Dacă toate au la urmă
Rezultatul un mormânt?
Fală,-onoare și virtute
Singure mai dăinuiesc.
Faptele mari și plăcute
Urma noastră o vestesc.

LA CILIA

Cum palida roză se-ntoarce de ploaie,
Roșește, surâde la viață voios,
Sub roua ce-o scaldă, sub vântul ce-o-ndoaie,
Sub soarele zilei, o, suflet frumos!
O, dulce Cilia, din lănceda stare
Te-nturni către viață ca roza la ploi.
Din zi-n zi pe față fericea reparaie,
Purpură, surăsuri și farmece noi!
A ta mânușiță se-mplină, s-albește,
Și brațul se umflă sub dragi aluniți,
Și sânul tău, dragă, iar se rotunjește,
Bărbia se-ntinde și face gropiți.
În ochii-ți un soare mai viu acum luce,
Zăresc sănătatea pe tot corpul tău
Vărsând crini și roze cu mâna ei dulce,
Și hora de grații urmând pasul tău.
Amorul în umbră așteaptă, veghează,
Aruncă asupra-ți un hor de visări,
Dorința în sânu-ți roșind, s-aripează,
Și buza-ți s-aprinde de dulci sărutări.
În timpul acesta, amara ta soarte,
Rugai ca să scape al tău așternut,
D-această bătrână ce-i zice toți moarte;
Oprește-mi dar mie întâiul sărut.

CLAVECINUL

Cum sub vise d-aur frageda junețe
Pare la vederea minții omenești,
A părut în sală dulcea frumusețe,
Sub grații cerești.

Adunarea toată repede-ntorcea
Ochii, cu plăcere, către dulcea mea.
Între păru-i negru strâns în cosițele
Albele camelii se pierdeau plăcut
Cum prin geana nopții, depărtate stele
Scântei un minut.

Fiecare sunet ce-orologiul vărsa,
Sufletu-mi, lovindu-l, crud îl fărâma,
Astfel sună-n inimi orice lovitură
De ciocan pe cuiul tristului sicriu
Unde se întinde dulcea creatură
Care noi iubim.

Ea-nțelegese dorul ce mă-mpovăra
Și de rozioare fața-și scutura.
M-adora pe mine dulcea mea frumoasă?
Cine poate spune misteru-i divin!
Se-ntrista tăcută, se punea sfioasă
Lâng-un clavecin.

Măinile-i p-octavuri se jucau ușor
Deșteptând lugubre sunete de dor.
Ochi aprinși de flăcări ce-i îndivinau,
În născânde lacrimi dulce se scaldau.
Ca plăpânda rouă peste-o rozioară
Ce la zori deschide grațiosu-i sin,
Rătăcea surâsul p-a sa buzioară
Cu purpur divin.

Sub orice mișcare, formele-i lumefi
Răspândeau tezauri de grații cerești.
Danțul urmă cursu-i... Muzicile sună;
L-a plăcerii undă sufletele zbor;
Numai eu cu râderi, vorbe de minciună,
Ascundeam crud dor.

Căci la faptul zilei fost-am preursit,
Ca să las pământul inimii dorit.
Vocea-i adorată, dulce,-amăgitoare,
Dar învăluită de profundu-i chin,
Se-ntruni cu-aceste vorbe-ntristătoare,

Dureros suspin:

“Dacă și cerul încă-a voit
Ochii-mi d-acuma să nu mai vază
Chipul tău dulce ce mă-nviază,
Decretul soartei fie-mplinit!
Uită-mă-ndată! La ce vei duce
Cu tine dorul unei simțiri
Din care nu știi decât trudiri
Și niciodată farmecu-i dulce!
Vai! Pentr-un suflet ce s-a zdrobit,
Uitarea-i floarea vindecătoare,
Floare ce crește surăzătoare
În câmpul morții cel veștežit.
Eu mă voi stinge p-acest pământ
Ca crinul dulce ce-n lacrimi piere
Și nimeni știe cruda-i durere
Ce-i pleacă fruntea către mormânt.
Când te-i întoarce din întâmplare,
Afla-vei toate la locul lor,
Pline de viață, junețe, amor,
Precum fusese l-a ta plecare.
Ochii tăi poate m-or căuta...
Eu voi fi lipsă, vai! dintre toate.
Atunci la mine gândi-vei poate
Și ochii-ți de lacrimi s-or îneca! “
Astfel răspândește tânăra-i cântare.

Dalbe lacrimioare-nrouă fața sa.
Sufletul ei fraged, într-o căutare,
Se părea că-mi da.
Au trecut pe viața-mi zile de durere,
Chipul ei cel dulce de când n-am zărit.
Dar nimic nu stinge din a mea vedere
Îngeru-mi dorit.
Iar când văz femeie lângă-un clavecin,
Inima-mi exală un adânc suspin.

LA BĂILE CLEOPATREI

I

Să stăm p-această stâncă ce se prevede-n valuri!
Aceste scări tăiate în lespezi de granit
Recheamă o regină ce-n umbr-acestor maluri
Venea să răcorească al ei sân înflorit.

Vedeți această scară de dalbe mozaice
Ce duce către băi?
Picioarele-i plăpânde călcat-au pe aice
Când trupa grațioasă de vergine finice,
Ierihoene roze puneau sub pașii săi.

II

Dar soarele se culcă... Tăcere!... O femeie
Apare-n acest loc!
Cosița-i voluptoasă, în aure, scânteie
Și brâu-i scump răspândă torente dulci de foc.

Ca soarele în raze-i ea arde-în voluptate.
O mantă de regină pe umeri râura.
Iar albele ei sclave, de vise îmbătate,
Tapete prețioase aștern în calea sa.

Pe lespede de marmur cu aur poleite
Mantila-i purpuroasă se mișcă... A căzut,
Și sclavele-i suave, ca vise înflorite,
Formează împrejurul-i un cerc nestrăbătut.

Dar iată steaua dulce din umbră se ridică
Pe umedele-i scări
Și razele-i tăcute răsfăț-a lor cosică
Și albele lor sânuri cu dalbe sărutări.

Căci grupa cestor vergini, folatre, tinerele,
Prin valurile limpezi, prin raze se juca,
Lucind ca vise dalbe ce-n nopți amari și grele
Vin a ne înșela.

Pe albele tunice în flori d-argint cusute,
Se sparge-al steei foc,
Când vesele, uitânde, în undele tăcute,
Fecioarele se joc.

Dar alba lor regină cu genele umbroase,
P-o lespede-aurită, răpită șade-n dor.
"O, dulce tinerețe! O, zile mult frumoase!
Nu-i oare cu puțință s-opriți al vostru zbor?"

Așa vorbi regina. Din harpa-i aurită
Atrage cântec dulce, curmat de dulci oftări.

Iar vocea-i întristată, cu cântecu-i unită,
Lăsă să se auză aceste suspinări:

“În darn cerem să-nturne frumoasa tinerețe,
Fatalei noastre sorti!
Căci zilele umane sunt flori de frumusețe
Născute în grădina neîmpăcatei morți!

Oh! cursul vieții trece cum trece-o sărutare
Aicea pe pământ!
Putere, fericire și nume mândru, mare,
Nu vor putea să-mpuie la viermii din mormânt.

O floare se usucă de crivețe bătută;
Dar soarele cel dulce o poate-ntineri.
Iar tu, o, vană umbră! odată abătută,
Nu vei mai înflori!

Dar unde-i frumusețea a cărei dulce rază
Atâta fermeca,
Cât August niciodată n-a vrut ca să mă vază,
De frică să nu pice în fermecarea sa!
Și unde-mi e puterea, averile-mi pompoase
Și populi-umiliți?
Și voi, gentile turme de inimi grațioase,
Frumoșii mei iubiți?
Ah! toate-acele bunuri luciră-n dimineată
D-un fermec strălucit;
Dar la apusul zilei, a morții tristă ceață
Tot a învăluit! “
Așa cântă regina și mâna-i diafană
Pe marmuru-nflorit
C-un ac de aur mândru a scris: o lume vană!...
Și-ndată a pierit.

ODĂ

O Doamne, cu tron d-aur, cu fulgerul în mână,
Ce locuiești în cer,
Aruncă o privire pe patria română,
P-aceste dulci popoare ce în durere pier!
Și tu, Marie dulce cu coama aurită,
Cu ochii lăcrimați!
Oh! faceți o minune popoarelor iubită!
Din trista lor cădere românii înălțați!
La voi e cu puțință tot ce la oameni pare
Neputincios și greu.
Căci niciodată omul prin slaba-i cugetare
Nu va ghici natura-ți, putere, Dumnezeu!
Dar tu, ce-nalți un munte când trebuința cere,
Al zilei imperat r!
Înalță și gândirea românului ce piere,
Lumină al lor suflet în noaptea cea de dor!

O UMBRĂ

Stinsu-s-a timpul desfătător
Când printre horul de dulci fecioare.
Cu frumusețea strălucitoare
Treceai în lume, umbră ce-ador!
D-acum-nainte, vai! niciodată
Nici o ființă nu va putea,
Aici în lume, o, dulcea mea,
Să-ți vază fața ta adorată!
Ca din dormire azi mă deștept,
Mi-aduc aminte vorbele tele,
Cu ochii umezi de lacrimile,

Mi-ai zis: “În ceruri eu te aștept!
În ceruri poate să se unească
Umbrele noastre, o, dragul meu! “
D-atunci în lume, drag aștept eu
Aceste vorbe să se-mplinească.
O, timp, repede caru-ți fugos,
Răpește-mi viața fără plăcere.
Sufletu-mi geme plin de durere,
Ia-mă pe caru-ți alunecos!

UN REGRES

Viața trece în durere,
Dorurile nu mai tac.
Orice vise de plăcere
Toate lacrimi se fac.
Zile, seri desfătătoare
Trec p-al lumii dulce sân,
Nasc și sting orice suspin
Cu suavele lor oare:
Pentru mine noapte-amară,
Noapte ce nu are zori,
S-a întins cu întristare
Peste anii-mi trecători.

LA...

Ce distanță infinită!
Câte râuri, câte mări,
Te despart, a mea iubită,

D-ale mele sărutări!
Însă sufletu-mi se duce
Către fine ne-ncetat
Și pe sânul tău cel dulce
Doarme dulce legănat.
Eu prin vis te văz tot jună,
Cu ochii plini d-amor divin,
Cu cosița lată, brună,
Răurând pe albul sân.
Buzele dulci, parfumate,
Sufletu-ți ceresc trădând
Prin cuvinte înecate
D-un suspin adânc și blând,
Și răpită de plăcere,
Murmurându-mi: “Te iubesc!”
Apoi iară în tăcere
Recăzând, amor ceresc!
Și în alba-ți mâniaoară
Ascunzându-ți fața lin
Ca o rază rumeoară
Ce s-ascunde dup-un crin.
Astăzi cine îmi va spune
O, suav și dulce dor!
Dacă-n sânul tău cel june
Nu s-a stins al tău amor?
Căci se zice c-o iubire
În al femeilor sân,
Trece ca o fericire,
Ca un zefir pe un crin!

LA...

Când o floare în durere
Pierde dulcele-i miros,
Veștezită, cade, piere!
Suflet dulce, amoros!
Ca această dulce floare,
Tu perduși al tău amor,
Dar nu pari suferitoare,
Nu pleci capul tău sub dor,
Ci mai jună, mai voioasă,
Tu surăzi la desfătări,
A ta buză voluptoasă
Cată alte sărutări!

FECIOARA DIMINEȚII

Văzui fecioara, vis răpitor!
De dimineată lângă-al ei mire;
Plină de viață, de fericire
Dorințe d-aur, extaz, amor.

Pe alba-i frunte purta cunune
Și p-a sa față roze și crini
De tinerețe, de viață plini,
Îngânau dulce inima-i jună.

Purpura dulce și poleită
De dulci surâderi se legăna
Pe mica-i gură precum ar sta
P-o roză o rază, dulce-aurită.

Și fiecare zicea răpit:
Iată mireasa lângă-al ei mire!
Oh! bucurie! O, fericire!
Natura toată dulce-a zâmbit.

Dar seara vine, și pe pământ
Văzui fecioara, cine va spune?
Făr-alte roze și-alte cunune
Decât acelea după mormânt.

Văzui mormântul făcându-i cale
Și cum se-nchise pe sânu-i blând,
Văzui uitarea vesel ștergând
Din calea vieții urmele sale.

LA O NĂLUCIRE IUBITĂ

Dulce fantasmă, unde ești oare?
Luat-ai zborul lin către cer,
Ca fluturelul, ce în eter
Legănat zboară pe aripioare?
O, inger dulce al vieții mele!
Al tinereții vis fugător!
Ești pe pământul acest de dor,
Sau arzi ferice sus între stele?
Dacă pământul ai părăsit,
Spune-mi, ferice și dulce nume,
Să las îndată viață și lume,
Să zbor la tine, ce am iubit!

LA ZIUA ANIVERSALĂ

Zi aniversală! Zi de bucurie,
Ce aşteptam atâta într-a mea junie!
Ce-mi aduci tu oare pe acest pământ?
Dulce fericire sau al meu mormânt?
Când veneai odată, zi de bucurie,
Câte dulci dorinţe n-aduceai tu mie!
Câte mâini iubite mâna-mi nu strângea!
Cupa unui frate cupa mea lovea.
Ochii unei mume, plini de lacrimioare,
Mă cătau ca floarea pe un dulce soare!
Astăzi eu sunt singur, în străin pământ!
Maica mea iubită doarme în mormânt.
Oaspeţii în juru-mi nu se mai adună;
Cupele, la masă-mi, vai! nu mai răsună!
Casa părintească cade la pământ;
Iarba verde creşte pe coperământ.
Pasărea de noapte geme fără seamă;
Căinele în lanţuri când şi când mă cheamă.
Când se va întoarce tânăru-i stăpân,
Nu-l va mai cunoaşte, căci va fi bătrân,
Inimii îi place să se amăgească...
Tot sperând că viaţa poate să-i zâmbească,
Dar p-această faţă roze de mai sânt,
Ele-s flori d-acele triste de mormânt.

DIVERSE

MIHAI ȘI CĂLĂUL

Cu Mihai se vede tânăra domniță
Tremurând de spaimă ca o porumbiță;
Printre geana-i lungă ai ei ochiori
Ard ca două stele ce lucesc la nori.

“De ce plângi? întrebă bravul cu mirare,
Eu mor pentru țară și neatârnare.
De aceea, dragă, sa te vioșești
Și cu flori cosița să ți-o împletești.
Cel ce pentru lege, pentru țară moare
Vede a sa moarte ca o sărbătoare!”

— “Pleacă capul!” strigă palidul călău.
Iar Mihai întoarce spre el capul său.
Fierul se ridică... Popolul șoptește;
Vă uitați!... Călăul se împleticește;
Fierul său aruncă... Cade fermecat
Sub căutătura mândrului bărbat.

Fetele-ncunună părul lor cu flori,
Tot românul strigă de mai multe ori:
“Cel ce pentru lege, pentru țară moare
Vede a sa moarte ca o sărbătoare!”

CÂNTEC NAȚIONAL

— “Tu, ce-ai salbă gălbioară,
Tu, ce ești o garofiță,
Frumușică, bălăioară,
Cu inele pe cosiță:
Cum adun pe florică
Fluturii miere nouă,
Lasă, dulce frumușică,
Pe guriță-ți s-adun rouă!”
— “De am salbă gălbioară,
Nu sunt floare garofiță,
Iar de sunt eu bălăioară,
Dar n-am rouă pe guriță.
Iar de vrei să-ți fiu soție
Și de vrei să-ți fiu iubită,
Mergi atunci la bătaie
Căci e țara, vai! robită!”

CÂNTEC

Noaptea cade-ntunecoasă,
Oastea trece la bătaie,
Iar pe stâncă aburoasă
Arde luna cea bălaie.
Ai, băieți, p-acele maluri
Unde armia s-adună,
Unde Oltul geme-n valuri
Să ne batem împreună.
Mândra mea cu față albă
Și cu buze rumenite

Dete spre această salbă
Și pafdale aurite,
Dete salbă la domnie
Și pafdale și rochiță.
Însă mie, însă mie
Mi-a dat dulcea ei guriță.

PLOPUL

Eu aveam un plop de vale
Verde ca un smărândel.
Trecătorii stând în cale
Înnopta cătând la el.

Însă toamna a venit,
Plopul meu s-a veștezit.

Dacă prințul ce domnește
Ar fi vrut a mi-l schimba
Pe coroana ce lucește
Ca un soare-n fruntea sa,

Încă nu aș fi schimbat
Plopul meu ce s-a uscat.

Vârful-i peste stânci pletoase
De departe îl vedeam,
Și-nnoptând prin văi râpoase
După el mă îndreptam.

Însă toamna a venit,
Plopul meu s-a veștezit.

Dacă tânăra domniță
Plopul meu mi-ar fi cerut,
Dându-mi dulcea ei guriță
Șapte ani ca s-o sărut,

Nici atunci eu n-aș fi dat
Plopul meu ce s-a uscat.

LĂUTARUL

Într-o noapte furtunoasă
Printul cu-ai săi cavaleri
Într-o sală luminoasă
Se-mbătau de dulci plăceri.

Cupele de aur sună,
Candelele strălucesc;
A plăcerilor cunună
Damele drag o-mpletesc.

Noaptea este foarte rece;
Iar afară-un călător
Prin furtuna nopții trece,
Intonând cântări de dor.

—”Aduceți îndată-aice
Pe drumășul lăutar!”
Scutierilor le zice
Domnul casei cel barbar.

Lăutarul se aduce,
Coamele-i voios se joc;

Fața-i palidă și dulce;
Ochii-i varsă dulce foc.

—”Cântă nouă, lăutare,
Tu, ce-n lume ai născut
Pentru-a noastră desfătare,
Pentru-al nostru trai plăcut! “

Lăutarul, cu mândrie,
Sparge harpa de pământ.
-”Pentru inimi de robie.
Nu voi, doamne, eu să cânt!

Daca cânturile mele
June suflete răpesc,
Ale voastre inimi rele,
Inimi moarte, nu-nfloresc.

Astfel vântul dezvelește
Cu-al său fraged sărutat
Crinul care-mbobocește,
Dar nu crinul cel uscat! “

Zice și pe loc dispăre;
Dar prin vânturi care gem,
Oaspeții, cu-nfiorare,
Auziră ăst blestem:

“Voi, ce tart rul v-a revărsat
În nopți fatale de voluptate
Cu nori de crime și de păcate
Pe fața lumii ce-ați insultat;

Voi, ce dați moartea chiar în amor
Ca șerpi ce-n ora lor de-nrodire,
De voluptate și fericire,
Turbați omoară complicitii Ior;

Voi, ce cu hulă la cei mai tari
Tărăți josita voastră cerbice,
Și pentru omul cel neferice
Aveți disprețuri crude barbari;

Fără de cuget, nici Dumnezeu,
Fii de minciună și înjosire,
Astăzi cu cruda-mi disprețuire,
Pe voi să cază blestemul meu!

S-aveți repaos într-un mormânt
Numai când corpul ars de durere
Răci-va-n lume orice plăcere
Prin desecatul său osământ!

S-aveți vedere; rău să zăriți!
Auz, ș-auzul să vă înșale,
Gură și vorbe fără de cale;
Inimi, și numai chin să simțiți.

Pe cât trăi-veți p-acest pământ,
Fapta cea bună ce-ți face-n lume
Să se topească fără de nume
Cum piere-n spațiu urma de vânt!"

Astfel cântă cu durere
Lăutarul rătăcit,

Iar în sala de plăcere
Candelele au pâlit.

Mâna-ngheață pe pahare,
Florile se sting pe loc;
Iar în sala lată pare
O columnă grea de foc.

Pe columna-nflăcărată
Aste litere ziceau:
“Viața voastră-i blestemată!...”
Oaspeții amar plângeau.

LA O DAMĂ ROMÂNĂ

“Tu vrei să-ți spun, acuma, de ce nu te iubesc?
Ei bine! mă ascultă și află ce gândesc:
Ești jună și frumoasă ca roza de câmpie
Și ochiul tău durerea o schimbă-n bucurie.
Iar fruntea ta se pleacă sub gându-ți amoros
Ca crinul primăverii în vântul călduros.
Pe buza-ți rumeoară, trecând a ta suflare,
Într-un parfum de roze își ia a sa schimbare;
Dar când tot spui cât neamul îți e strălucitor,
Amoru-ntoarce capul și fuge rătător.

Să te iubesc, pe tine? Dar inima ta-i veche,
Și generozitatea nu-ncântă-a ta ureche.
Văz sufletul tău, dragă, sub vălu-i grațios,
S-ascunde ca un vierme prin crinul cel frumos.
Patriotism, virtute, frumoasă cugetare

Sunt niște simțăminte ce inima-ți nu are.
O formă analogă ea, dragă, de-ar avea
Ar fi cu plete albe și dinții i-ar cădea.
Așa te vede însă al meu tânăr amor,
Și de aceea, dragă, el zboară rătător.

Arunc-a ta privire pe-o inimă uscată
Ce egoismu-nchide și micșorarea-mbată,
Pe-o inimă ce-i mută ca un mormânt fioros
La tot ce este nobil, plăcut și generos;

Accea va-nțelege când tu vorbești în lume
De aur, de cordele, de titluri și de nume.
Eu voi o vale verde ca tinerețea mea,
Ș-o floare grațioasă să plec capul pe ea:
Ș-acolo l-a mea țară, visând eu în tăcere,
S-adorm pe sânu-i dulce, cu fragedă plăcere.

Dar tu vrei aur, titluri; și tânăru-mi amor
La sunetul monetei s-avântă rătător.

De vrei să-mi fii iubită, vin' către țărmul vieții,
În care tot e dulce ca visul tinereții,
Acolo, dragă dulce, atât te voi iubi,
Cât râul de plăcere în calea-i s-ar opri
Și stelele în spațiu s-ar sparge voluptoase
La ale gurii mele șoptiri armonioase.

Dar vai! a ta gândire, pe când eu îți vorbesc,
S-avântă după titluri ce visele-ți răpesc,
Ș-amorul meu, o, dragă, tu vezi, s-avântă, zboară,
Râzând de bătrânețea ce inima-ți conjoară.”

DIN POEZIILE VECHI ȘI NOI
ALE DLUI DIMITRIE BOLINTINEANU

1855

MOARTEA LUI MIHAI VITEAZUL

Lui C. Negri

Pe câmpia Turzii, pe un verde plai,
Tabără oștirea marelui Mihai.
Acolo, în cortu-i, domnul se gândește:
Fericirea țării inima-i răpește.
Are-o presimțire ce l-a turburat
Și pe mâna-i mândră capul a plecat.
În deșert speranța inima-i răsfață;
Lacrimile udă gânditoarea-i față.
Înaintea celor ce îl ocolea,
Cu o mantă d-aur el se ascundea.
Către căpitanii ce îl înconjoară:
— “Dragii mei! Iertați-mi astă lăcrimioară!
E o slăbiciune de care roșesc
Toți câți au un suflet tare, bărbătesc.
Însă sunt minute când natura cere
De la cel mai tare partea-i de durere...
Astăzi pot să număr mai la nouă ani
De când noi ne batem cu atâți dușmani.
Este-adevărat, am făcut, în lume,
Neamului acesta cel mai mare nume.

Însă, ce-i mărirea, fără de folos?
Ceea ce-i în noapte focul mincinos!
Singură mărirea nu-i destulătoare,
Nu voi foc de stele, ci voi foc de soare.
Câte mii de inimi moartea n-a-nghetat?
Și în câte case dorul n-a intrat?
Țara este-n lacrimi și se pustiește.
Floarea tinerimii câmpul învelește.
Și în raza slavei unde strălucim,
Văz, pe nesimțite noi ne mistuim!
Astăzi lupta noastră orice luptă curmă;
Ea va fi lovirea cea mai de pe urmă.
Astăzi este timpul ca să isprăvim.
Sau români ne pierdem, sau români trăim!”

Astfel le vorbește... Dar doi soli sosiră,
Doi trimiși al Bastei. Capii toți ieșiră.

— “Basta vă trimite? Spuneți ce dorește!
Basta, iară Basta!... nu mai isprăvește!”
— “Ce dorește? zice unul din călăi,
Basta poruncește la vasalii săi! “
— “Să pornești îndată banda ta în țară! “
Îi răspunse celalt cu o vorb-amară.
— “Mergeți, zise domnul, l-al vostru stăpân!
Spuneți-i că nu e încă un român
Care să dea arma pân-a nu se bate!
De-i bărbăt, aice vie a combate!”
— “Este timp!...” șoptește un ucigător.
Celalt trage iute paloșul ușor
Și c-o lovitură repede și tare
Îl împlântă-n sânul eroului mare.
Căpitanii iute sar, mi-l înconjor,

Dar Mihai le zice: "Fraților, eu mor...
Spuneți doamnei mele să nu se mâhnească
Și-n iubirea țării fiii mei să-i crească.
Când vor fi în vârstă, să le spuie ea
Că nu voi răzbună pentru moartea mea;
Numai pentru țară și neatârnare
Sânul lor să simtă sfânta răzbunare!
Iară voi, tovarăși, mie îmi jurați
Niciodată mâna cu străin să dați!"

La aceste vorbe cade-ntr-al său sânge.
Toat-a lui oștire cu durere-l plânge.
Apele pe cale stau și se opresc;
Păsările-n aer triste ciripesc.
Moartea cu-a ei mână fața lui atinge;
Inima-i îngheață, vorba i se stinge.
Iar viața-i mândră zboară către nori,
Ca mirosul dulce unei stinse flori.

VISUL LUI ȘTEFAN CEL MARE

Seara răspândește umbrele-i ușoare.
Și melancolia trece gânditoare.

Dar Ștefan cel Mare, rătăcit prin văi,
Dintr-un corn de aur cheamă bravii săi.

Inima-i zdrobită ca a lui oștire;
Țara-i întristată ca a lui gândire!

Pe un colț de piatră șade el în dor;
Vântul suflă păru-i lung, fluturător.

Pentru-ntâia oară inima lui plânge!
Ochii lui revarsă picături de sânge.

Acolo dă capul somnului mijind
Ce-i închide ochii cu-aripa-i d-argint.

Iată că-i apare o fecioară jună,
Ale cărei plete strălucesc la lună,

Negre și bogate sub cununi de flori;
Ochii ei asupra-i cad pătrunzători;

Cad ca două raze, dulci și călduroase,
Mâna ei atinge coamele-i undoase.

— “Ce? Eroul mare, umbra a grăit,
Însuși el suspină și s-a îndoit?”

Înțeleg fricosul ce ascuns lovește,
Robul ce sărută jugul ce-l strivește;

Dar un suflet mare, suflet de bărbat,
Nu-nțeleg, o, Ștefan, cum s-a întristat!

Mergi pe a ta cale, nu sta niciodată!
Urmă datoria care ți-e lăsată!

Orice-mpiedicare, stavili, vor pieri;
Cu-orice-mpiedicare țar-a ta va fi!”

Pe un nor de aur zboară ea cu fală;
Un parfum de roze pasul ei exală.

Ștefan se deșteaptă, șterge fața sa,
Unde-o lacrimioară dulce se scura.

Luna argintoasă râde printre nori,
Dulcea filomelă cântă între flori;

Iar la focul lunii, când mi se deșteaptă,
Vede-a lui oștire care îl așteaptă.

Vede căpitanii ce îl înconjur
În tăcerea nopții le vorbește lor:

— “Fraților de arme, fala românească!
Dacă o să piară țara părintească,

Dacă-n cartea soartei este însemnat
A pieri poporul cel mai lăudat,

Cel puțin atuncea piară vitejește
Remușcând toiagul care îl lovește,

Ca un ager șarpe ce lovit și-nvins,
Caută sa muște cel ce l-a atins!

Astfel e românul, și-n a lui cădere
Cine îl rănește, după dânsul piere!

Astfel e românul, astfel să pierim,
Și-n căderea noastră chiar să ne mărim!”

Mii de glasuri strigă... Luna bucuroasă
Dintr-un nor de aburi pare mai voioasă;

Stelele de aur mai cu foc lucesc
Și-n adâncul nopții văile mugesc:

— “Astfel e românul, astfel să pierim,
Și-n căderea noastră chiar să ne mărim!”

ȚEPEȘ ȘI SOLII

Temerea domnește peste București;
Popolul înecă curțile domnești;
Căci doi soli veniră de la-mpărăție
Și aduc lui Țepeș ștreang și mazilie.
Toți boierii țării veseli însoțesc
Și cu pompă mare spre palat pornesc.
Țepeș îi primește într-a sa mândrie.
Solii-naintează... — “Doamne, pace ție!
Însă încetează de a mai domni.
Sau te pregătește astăzi a muri!”
La aceste vorbe toți sunt în unire
Și toți trage pala spre a lui lovire.
— “Ce? Și voi, răspunde domnul turburat,
Cu dușmanii țării moarte mi-ați jurat?
Ascultați, voi, care mai aveți simțire
De români și lacrimi în nenorocire!
Viață și domnie le nesocotesc:
Ale mele lupte vouă-o dovedesc;
Însă țiu la țară, țiu la neatârnare;
Țiu ca să-mi fac neamul lăudat și mare!
Am fost foarte aspru, și-ale mele mâini
Au vărsat atâta sânge de români!
Dar al vostru sânge ce mi se tânjește,
Îl plătea cu lacrimi cel ce vă vorbește.

În mijlocul celor ce mă-nconjurau
Și pe o coroană țara lor trădau,
Nu puteam într-altfel face eu unire,
Ca să scap românii de a lor robire.
Dară, brațu-acesta este sângerat,
Însă-al țării dușmani nu l-au cumpărat!”

La aceste vorbe, ceata ostășească
Strigă cu poporul: “Tepeș să trăiască!”
Speriați, boierii prin ferestre scap;
Iar pe soli îi bate cu piroane-n cap.

LUI V. ALECSANDRI

Tu, din a cărui liră s-exală-etern și lin
Un cânt suav și dulce ca fumul după crin:
Tu, ce când lași pe harpă-ți o mână fugătoare,
Tragi grațiile-n horă și joacă rătătoare;
Tu, ce încânți cu farmec prin cântul tău plăcut,
Vei spune mie oare, de ce tu ai tăcut?

Am auzit că lira lăsând-o la o parte,
În cârmuirea țării ai fi luând tu parte;
Că părăsind eterul cu stele semănat,
În pulberea arhivei tu capul ai plecat,
Urmând mulțimii lumii ce crede din vechime
Ca fără post nu este în viață nici un bine!
N-ar fi mai bine însă, înalte arhivar,
Decât să pui pe cale al patriei greu car,
La tine la moșie, prin văi desfătătoare,
S-arăți a ta putere pe cerbi și căprioare?

Și dacă nu ești meșter la arma de vânat,
Să prinzi cu undișoara puicuțele din sat?

Dar nu, iubite frate!... Tu ai o datorie
Frumoasă, sfântă, sacră, spre dulcea poezie...
De-aceea către țelu-ți nainte să te-avânți.
Decât să fii ministru, mai bine e să cânți.
Un cântec ce exprimă o-naltă cugetare
Plătește-o lege nouă ce trece în uitare.
Ce-ți pasă dacă unii într-altfel se gândesc
În cercul de-ntuneric în care se gănesc!

Ia zborul tău în secolii cu muzele ușoare
Și de țărân-arhivei te șterge pe picioare.
Ia lira ta de aur de roze semănată,
Ia-ți fluierul d-ivoriu și cântă înc-o dată:
Îmbată-ne de fumul suavei poezii,
Pe când ambițioșii visează la domnii!
Nu este nici un bine a fi în lume mare:
Înaltul arbor cade l-a vântului suflare;
În vârful naltei stânce ce-și pierde fruntea-n nori
Nu nasc mai niciodată suave, mândre flori.

MELODII ROMÂNE

1858

FOST-AI TU FRUMOASĂ, TU, PATRIA MEA!

Ca frumoasă, dulce și plăcută roză,
Ce voios surâde rumenelor zori,
Ca fluture d-aur ce, venind din flori
C-un torent de raze, dulce se repoză
Pe ghirlanda verde printre sărbători:

Ca vergina jună care, la festine,
În antice timpuri candidă părea,
Semănând pe cale florile divine
Viselor poetici-grațioase, line;
Fost-ai tu frumoasă, tu, patria mea!

Ca torente turburi ce prin noști fatale
Răură gemânde, spumă furios
Și prin stânci sălbatici se doboară jos,
Fiii tăi din munte coborau spre vale,
Cu paloșe mândre, cu suflet voios.

Ale tele fiice ca vise ce luce
Și prin noști de chinuri amăgesc ușor,
Neputând la luptă calul a conduce,
Revărsau prin inimi inima lor dulce
Plină de virtute și de sfânt amor!

Astăzi tot slăbește, se preface, piere!
Cel ce cunoscuse strălucirea ta,
Astăzi să te vadă, tristă decădere,
Inima-i ar geme ruptă de durere,
Ochii săi în lacrimi i s-ar îneca!

Ați văzut voi roza care se-mlădie.
Conservând ferice frumusețea sa;
Dar pe care viața nu mai revifie,
Nu-i mai dă culoare, frăgezime vie,
Farmecele sale cu care-ncânta!

Astfel strălucește rara-i frumusețe
Ce pe toți încântă, farmec înzeit!
Dar pierit-a viața care dă junețe,
Inima, voința, dalba tinerețe,
Tot e veștezit!

Nu chemați acele suflete sublime
Ce păștea cu fală, vechiul, dalb pământ!
Nu pot a răspunde decât prin suspine;
Inima-mi se rupe cugetând în mine
Și plângând dulci zile care nu mai sânt!

ÎN TIMPURI DE CĂDERE

În timpuri de cădere, de lacrimi și de dor,
În splendide festine,
Mai mulți, uitând al țării preadulce, sfânt amor,
Cătau prin dezmiardare să-mbete viața lor,
Să-nece-a lor rușine.

În muzică și danțuri să scură timpul lin
 Și viața lor zâmbește;
La mesele molateci cu fericire-nchin
În dalba sănătate tiranului strein
 Ce țara le robește!

Dar când se stinge focul nebunei desfătări,
 Și pacea lor se stinse!
Meserii varsă lacrimi, eterne suspinări
Căci lanțul ce trecuse pe sânul dulcii țări
 Pe brațul lor se-ntinse.

Oh! cine poate spune cât ei au suferit
 Robiți aici în lume?!
Pierit-au sub lovirea chiar celor ce-au dorit,
Și nimeni niciodată d-atunci n-a mai șoptit
 Al lor odios nume!

FECIOARA DACIEI

I

Plângeți crinul tânăr ce, mutat de vânt,
Naște lângă piatra tristului mormânt!

II

Abia se formă foile,
A morții mână rece
Pe fruntea sa cea tânără
Cu răsfățare trece.

Își pierde frăgezimile
Și splendida culoare;
Îngheață, pierde repede
Surâsu-i, dulcea floare.

În darn înturnă fețele
Câtând la raza vieții,
La sărutarea soarelui,
La roua dimineții;

La grațioase aure
Ce-l lasă-n întristare
Și nu-i rejună zilele
Cu dulcea lor suflare.

În line horuri fluturii
Plutesc pe lângă sine,
Dar nu-i culege lacrima
Cu sărutări divine.

Iar viermele mormântului
Al său crud mire pare;
Îi soarbe restul zilelor
Cu rece sărutare.

III

Astfel este soarta verginei Daciei!
Vine cununată de farmec ceresc,
Dar abia cu roze grațiile pletesc,
Florile juniei,

Și plăpânda-i frunte se pleacă pe dor.
Sufletul ei pierde cerescul tezaur

Cum pierd fluturii grațiosul aur
Din aripa lor.

Omul cu frumoasă, nobilă gândire,
Nu culege dulce sărutarea sa;
Sufletele sclave, fără de mărire,
Viață, poezie, crud îi vor seca.

ȘI FLORILE PLĂPÂNDE DIN CÂMPURILE NOASTRE

Și florile plăpânde din câmpurile noastre,
Născute pe mormântul vitejilor străbuni,
Sunt mult mai răzătoare ca sufletele voastre,
O, frații mei cei buni!

Oh! sufletele voastre sunt întristate foarte
La vechea strălucire sunteți nepăsători;
La cântece fatale de doliu și de moarte,
Cătați ascultători!

Eu vă respect durerea ce viața vă-nconjoară,
Cu voi, întotdeauna vărs lacrimi chiar eu.
Dar lacrimile-alină durerea voastră oară,
O, mare Dumnezeu!

Adeseori un popul ce cade sub durere,
Durerile-i amare lui însuși e dator!
Să plângă cel ce pierde speranță și putere,
Ce merită-al său dor!

Dar inima ce-i plină de viață, de mărire,
La moarte și la doruri privește cu dispreț!
Așa făcea pe timpul de fală, fericire,
Românul cel măreț.

În inimile voastre de ce nu pot eu oare
Să vărs căldura sacră ce-ncinge sânul meu?
Atunci ați trece viața cum trece-o sărbătoare,
Înalte Dumnezeu!

O, frați d-o suferință, d-o țară, d-o durere,
Se cade ca proscrisul ce voi ați blestemat
S-atingă sânul vostru cu flori de mângâiere,
El, cel nemângâiat!...

BUCIUMUL ȘI FLUIERUL

BUCIUMUL

În darn moduli, o, fluiere,
Cântări de fală pline,
Căci moartea naște-n suflete
Ca viermi în flori divine.

A fost un timp de glorie;
Azi piere sub durere;
O suvenire turbure
Prin noapte luce, piere

Ca visele plăcerilor,
A căror umbre line
Plutesc în sânul dorului,
În ziua care vine.

S-a stins în umbra timpului!
Fatală moliciune
Prepară luptătorilor
Molatică cunune.

FLUIERUL

Cugetări amare! duceți negrul zbor
Sufletelor slabe ce s-abat de dor;
Însă voi, speranțe dulci și tinerele,
Împlețiți cu roze cântecele mele!
 Inima română
N-a pierdut junețea cea viețuitoare,
 Nici viteaza-i mână,
De plăceri molatici, n-a slăbit sub soare.

BUCIUMUL

Nu-mi mai vorbiți de patrie,
Căci plânsul mă supune:
În mijlocul plăcerilor
Întristă tristu-i nume.

Plăpânda, blândă pasăre
Când cade sub prinsoare
Își mușcă fierul lanțului
Și bate-n aripioare.

Și fiicele Carpaților,
Gingașele căprițe,
Când cad în prada lupilor,
Se apăr din cornițe,

Dar frații-mi n-au virtuțile
Nici astor dulci ființe:
Plecați, se pleacă timpului
Și lungii suferințe.

FLUIERUL

Totdauna-n lacrimi nu s-or risipi
Inimile june,
Mâine cavalerul pe fugar în spume
Pe câmpul de lupte mândru va porni;
Paloșul cel splendid va luci cu fală
Pe coifuri de fier;
Știrea triumfală
Gloria română va purta la cer.
Dincolo de noapte, zorile lumină;
Dincolo de doruri, viața luce lină;
Numai ochii celor ce de moarte-s plini
Nu pot să pătrună dulcele-i lumini.

BUCIUMUL

Văzut-am iarna luncile
Uscate, tristătoare,
Dar azi cu flori dulci, magice,
Se coper răzătoare.

Văzut-am fruntea verginei
Pălită, durerată,
Dar azi cu dulce purpură
I-e fața semănată.

Dar zilele, dar secolii,
Sub care totul pierе,

Nu schimbă, dulce fluiere,
A țării grea durere!

Pământ al suferințelor!
Te pleacă și suspină,
Căci pentru tine soarele
În negură declină!

Iar tu, gingașe fluiere,
'Mpletit cu flori divine,
Precurmă melodiile
De tinerețe pline!

În darn mai cânți; accentele-ți
D-amor și libertate,
În inimile morților,
Cum crezi că pot străbate?

Așa cerească pasăre
Modulă pe morminte,
Dar nu mai mișcă sufletul
Acelui ce nu simte.

Azi sufletul românului
E rece ca pământul
Când iarna-ngheață fluviul:
Mai mult e ca mormântul!

Pământu-n timpii rozelor
Cu dulci flori se-ncunună
Și, sub lovirea fierului,
Mormintele răsună;

Iar tu, frumoasă patrie,
Rămâi în amori
Când tinerele cântece
Te cheamă la mărire!

FLUIERUL

Țară! șterge-acele triste lacrimiori
De pe fața jună!
Împletește părul cu fragile flori,
Vechea ta cunună.
Căci sosește ziua cea de sărbătoare,
Ziua nunții tale cu mărirea ta!
Să nu te găsească stând îndoitoare,
Stând a lacrima,
Mirele tău dulce ca cerescul soare!

BUCIUMUL

În nici un timp plăcerile
Din sărbători voioase,
Pe frunțile fecioarelor
N-au pus flori mai frumoase!

Răsună, sună cupele
Și hora saltă lină,
Copiii țării bravilor!

.

Ascunde-ți capul, pasăre,
Plângând sub aripele!
Veliți-vă-n nori frunțile,
Voi, minunate stele!

Voi, râuri dulci, secați-vă
Torentele suave!
Să nu mai ude buzele.

.

În patria vitejilor

.

M-apasă viața ș-aerul
Și sufletu-mi slăbește!

Îți las, frumoasă patrie,
Eternă salutare.
Nu voi
S-am tot o mormântare!

FLUIERUL

Când să fii o stană rece mărmurată,
Dulce țara mea!
Din a noastră viață jună și-nfocată
Te vom re-nvia!

Viața ta-i a noastră, viață, sânge, nume...
Iar amoru-ți tânăr ne reține-n lume;
Pentru tine moartea drag vom înfrunța!
Până ce m-or sparge, dulce voi cânta!

AVUȘI TU ZILE MÂNDRE

I

Avuși tu zile măndre când fruntea ta curată
De laurii măriei lucit-a-ncununată.
A bucuriei rază pe fața ta năștea
Și spada de batelii în mână-ți strălucea,
Iar harpele poetici, prin sărbători voioase,
Spuneau a ta mărire și fapte glorioase.
Copiii tăi, o, țară, cu drag te dezmierdau.
De dulcea-ți amicie străinii s-onorau.
Atunci și fiii nobili erau stimați în lume,
Iar fiicele-ți frumoase purtau mai dulce nume,
Căci într-acele timpuri, o, țara mea, la noi
Femeile române nășteau, creșteau eroi!

II

Dar brațul tău azi cade și corpul tău slăbește.
Azi inima supusă, de tine se-ndoiește,
Iar zilele-ți voioase d-acuma s-au umbrit.
E moartă bucuria pe sânul tău zdrobit!
Plângi, patrie română, cu lacrimi de sânge,
Cu sufletul în moarte, suspină și te plânge,
Căci floarea vieții tele de doruri s-a fânat,
Sub umbra cea de lacrimi ce-n lume-ai revărsat!
Tăcerea de morminte zdrobitul sân cuprinde.
Pe numele tău splendid uitarea se întinde.
Copiii tăi cei vitregi se-mbată toți d-amor,
Când lacrimile tele ca râuri se strecor,
Când sub loviri cumplite tot corpul tău tresare
Când... te fărâmă sub cruda-i apăsare,
Când umilința crudă coboară capul tău,

Când visele frumoase se schimbă toate-n rău!
Pe fața ta cea verde, mulți oameni rătăcesc,
Dar inimile-s moarte: nimica nu doresc,
Nimica decât umbra sub care se strecoară,
Ca păsările nopții ce-n noapte vor să moară...
Plângi, patrie de doruri, cu lacrimi de sânge!
Cu sufletul în moarte, suspină și te plânge!

III

Dar, prin aceste lacrimi durerile îmbuni!
Nui! lacrimile-s date plăpândeii slăbiciuni.
Aceste mândre lacrimi, o, patrie dorită,
Sunt viața ta ce fuge, sunt inima zdrobită!
Complângerile tele răsuna ca la mormânt
Și fruntea ta se-ndoaie ca crinul dulce-n vânt.
Speranța nu mai luce prin lacrimile tele.
Durerea te hrănește din crudele-ndoaiele.
Dar floarea de speranță ce stinge crudu-ți dor
Răsare poate dulce departe-n viitor?
Ce muritor cunoaște misterele divine
Și fericiri ce soarta păstrează pentru tine!
Toți fiii României nu sunt ai vieții sclavi.
Pământul bărbăției mai poate naște bravi.
Deci cugetele-ți toate ce te-narmară, foarte,
Nu s-ar cădea să fie de doliu și de moarte.
Oh! nimeni n-are dreptul nicicum a-ți disputa
Pe viitor cea parte din fericirea ta!

LA DANUBIU

O, râu de timpuri mândre, Danubiu maiestos!
Tu ne rechemi cu fală trecutul glorios
Cum un bătrân ce timpul îl uită să răpească
Recheamă celor tineri mărirea strămoșească!
Dar rechemând virtutea străbunilor eroi,
În timpuri de cădere, cât dor deștepți în noi!

II

În aurora timpului,
În zile mai senine,
Nu cunoscuseși fiarele
Popoarelor străine.

Pe malurile fragede
Creșteau flori parfumate,
Eroi și blânde vergine,
De grații cununate.

Iar undele cu vasele
Se-ncununau voioase
Ca valurile câmpului
Cu flori primăvăroase.

Când armele străinilor
Tunau p-a ta câmpie,
În vijelia luptelor
Tu tresăreai c-urgie.

Sub undele sălbatic
Sorbeai tu hoarde rele;

Cu sânge, cu cadavere
Curau undele tele.

Atunci și fiii patriei
Strigau cu flăcărare:
“A noastră-i vechea Dunăre
Și dalba-i apărare!”

III

P-ale tele valuri azi ca altădată,
Cresc flăcăi, fecioare, flori frumoase cresc,
Dar flăcăii pleacă fruntea durerată,
Verginele varsă lacrimă-nfocată,
Florile născute se și veștejesc.

Vasele se leagăn peste valuri, line.
Dar cu fericire nu le pot vedea,
Căci aceste vase toate sunt străine
Și tot pare-n lacrimi la vederea mea!

Astăzi ca-n vechime, când p-aceste maluri
Armele străine tună când și când,
Tu tresari pe patu-ți, volvori spumegând,
Sânge și cadaveri râuri printre valuri.

Dar prin toate-aceste feluri de popoare
Ce pe lata-ți față când și când combat,
Fiii României în deșert îi cat,
În deșert îi cheamă vocea cea d-onoare.

LA UN NOR

Nor ce treci făr' de țintire!
Eu ca tine sunt străin;
Tu verși ploaie și mugire,
Eu vărs lacrimi și suspin.

Tu dorești întinsa mare
Dintru care te-ai născut:
Eu suspin cu nerăbdare
După țara ce-am pierdut.

Prin eterul cu flori d-aur
Tu ferice rătăcești,
Poți să verși al tău tezaur
Pe tărâmul ce dorești.

Eu în locuri tot străine
Număr anii ce grăbesc;
Nu pot face nici un bine,
Țării mele ce doresc.

De vei merge colo-n țară,
Spune celor ce-i vedea
Că-n durere crud,-amară
Se consumă viața mea.

Iar nu spune trista știre
Dragei mele, fraged crin,
Ei să-i spui că-n fericire
Viața-mi fuge, dulce, lin!

ÎN ȚĂRI STRĂINE ȘI-AU SCUTURAT

Îs țări străine și-au scuturat
Anii mei tineri florile june;
Ochii cu lacrimi d-amărăciune
Zilele toate le-au salutat!

În darn speranța viselor line
Mi-arată cupa cu dezmierdări,
Aceste roze de desfătări,
Pălesc în umbra țării străine.

Sufletu-mi cade zdrobit de dor,
Și-a răni plantă vindecătoare
Nu se va naște l-al vieții soare
Nici chiar în noaptea din viitor.

Viermele rupt-a la rădăcină
Floarea ce cade către pământ,
Și s-o renască pe-al ei mormânt
Nu mai e-n viață nici o lumină.

**LEGENDE
SAU BASME NAȚIONALE
ÎN VERSURI**

1858

**ȘIR'TE MĂRGĂRITE
(Înșiră-te mărgăritare)**

Mii de candelă lucesc
La palatu-mpărătesc,
Căci să face clacă mare
Spre-a-nșira mărgăritare.
Dintre cei ce sunt veniți,
Alții nu-s mai străluciți,
Mai frumoși, mai răpitori
Ca doi tineri frațiori:
Părul lor în undă lină
'Noată dulce sub lumină
Ca pârâul fugător
Sub un soare lucitor.

Fiecine istorisește
Istoria ce dorește,
Iar când toți au savârșit,
Copilașii au vorbit:
— “Două june surioare,
Dulci ca razele de soare,
Pe sub lesele-nflorite
Torc mătăsuri aurite,
Șir'te mărgărite!

Iar pe drumul lăturat
Trece fiul de-mpărat.

— “Doamne, fă-mă-a ta mireasă,
Fă-mă-a ta femeie-aleasă
Și-oi aduce ție-n dar
Vase cu mărgăritar!”

Asfel zice sora mare,
Cu trufie și-ngâmfare.

— “Fă-mă, doamne, nevestică,
Zice sora cea mai mică,
Și-ți voi face doi feciori,
C-ale părului meu flori!”

— “Tu să fii a mea mireasă...
Dulce, mândră-mpărăteasă!”
Nouă luni, de nouă ori
Străluciră printre nori,
Iar când fuse-a noua ori,
Doamna naște doi feciori

Cu cosițele-aurite...
Șir-te-mărgărite!
Și cu-atâta cât vorbea,
Mărgărelul se-nșirea.

Iară soră-sa cea mare
Cugetând spre răzbunare,
Aducând doi arăpei,
I-au ascuns în patul ei.

Iar pe-acei frumoși feciori,
Drăgălași ca două flori,
Îi îngroapă prin grădină,
Ling-o veștedă tulpină.

Din copiii bălăiori
Răsărit-au brădiori:
Dar când stelele voioase,
Flori din aer auroase,

Încunună coama serii,
Când sunt dulci și limpezi cerii.
Cei doi brădiori ce cresc
Între dânșii-așa vorbesc:

— “Dormi, tu, dulce frățior?
Căci eu cerc un aspru dor
De maicuța mult iubită
Ce se plânge părăsită.”

— “Nu dorm, căci am auzit
Viersul maicăi mult dorit,
Ea ne cheamă plângătoare
Colea-n umeda-nchisoare.”

VIERSUL MUMEI

“Lanțurile greu mă-ncing,
Ochii lăcrimând se sting:
Dar să văz pe copilași
Bălăiori și drăgălași,
Stinge-s-ar a mea-ntristare
Într-o dulce sărutare!

Unde sunteți, dragii mei,
Plăpânziori și mititei?
Spuneți, mândre florioare,
Cin'vă scaldă-n lacrimioare?
Cin'vă leagănă-n cântări?
Cin'v-adoarme-n sărutări?"

COPILAȘII

"Seara primaverii caldă
Cu dulci lacrimi ne scaldă;
Austrul ne-adoarme lin
În duiosul lui suspin,
Iar a nopții stea tăcută
Cu dulci raze ne sărută.

Dar noi nu mai adormim
De când plânsul ți-auzim,
Maica noastră, nu mai plânge,
Plânsu-ți inima ne frânge!"

Sora mare-era mireasă
Dalbă, mândră-mpărăteasă.

Sora mare tot aude
Și cu-aceste gânduri crude:
— "Împărate, zise ea,
Dacă mâine nu-i tăia
Cei doi brazi ce fruntea-nclină
Pe fereastra din grădină,
Casa ta voi părăsi
Și-n deșerturi voi fugi."

Doamna zice și pe loc
Brădiorii cad în foc;
Dar prin iarba cea-nflorită
Și de rouă poleită,
P-un tapet de ghiocei,
Iată c-au sărit scânteii,
Și scânteile rouate
Și de soare sărutate
Se schimbară-n doi feciori
Drăgălași ca două flori.
— “Noi suntem cei doi feciori
Cu cosițele-aurite...
Șir’te mărgărite!”

Mărgărelul, cât vorbea,
Singur iute se-nșirea.

Iară când a fost numit
Cu măicuța ce-au vorbit,
Cele mărgăritărele
S-au schimbat în lacrimele.

Împăratu-a cunoscut
Copilașii ce-au pierdut,
P-a lor maică doritoare
El o scoate din prinsoare.
Însă soața-i vinovată,
Între doi fugari lăsată,
În deșerturi a plecat...
Soarele s-a-mbucurat.

CĂPRIȚA DE AUR

În nori cinși cu roze și cu-aur curat
Se culcă ferice al vieții-mpărat.
Dar fiul de rege pe calu-i ce zboară
Gonește-o căpriță, plăpândă și ușoară,
Cu cornii auriți.

Ea fuge-n pădure și cel ce-o preurmă,
Lăsându-și fugarul, pe jos o mai urmă
Sub arbori frunziți.

Iar fiicele nopții pe lume cobor
Și-nvăluie toate cu pletele lor.

O slabă femeie cu seci oseminte,
Cu fețe zbârcite, păru lui nainte
Și-așa i-a vorbit:

— “Te-nturnă,-mpărate, căci mândra căpriță
A fost mai nainte frumoasă domniță
Cu par aurit.

Un zmeu se răpise de chipu-i dorit,
Dar juna fecioară l-a disprețuit.
Atunci el îi schimbă popoarele sale
În arbori ce formă dumbrava din vale,
Dumbrava de chin.

Domnița frumoasă cu plete leite
Se schimbă-n căpriță cu coarne-aurite,
Frumoase străin!

Acum, e căpriță cât ziua lucește
Și dulce fecioară cât noaptea domnește.

Acolo-i castelul în care petrece.
Dar câți o preurmă, sub paloșu-i rece
Ca spicul s-abat.

Străine, te-nturnă spre locuri mai bune!
Să mori când ești mândru, puternic și june.
E mare păcat!”

— “Fii buna și-mi spune, ce pot ca să fac,
Turbatele-i gânduri în flori să prefac?”

— “Te du de găsește, sub plopul ce plânge,
Fugaru-i ce-adapă cu tânarul sânge
De fii de-mpărați!

El poate să-ți spuie misterele sale...
Dar tot e mai bine să pleci p-a ta cale,
Spre junii tăi frați!”

Ea zice. Străinul voios mulțumi.
Spre plopul ce plânge, prin noapte porni.

— “Tu, care-ntreci vântul prin marea-ți iutețe
Și-ntuneci lumina cu-a ta frumusețe,
Al soarelui fiu!

O, cal dalb, mă-nvață ce pot face doare
Să capăt amorul căpriței-fecioare,
Îmi spune, să știu!”

Dar calul nechează. Săpatele stânci
Revarsă prin noapte răsunete-adânci.

— “Ascultă, străine, cu față mult albă!
Ea doarme cu mâna pe sabia-i dalbă
Și cu-ochii deschiși.

Acel ce-ar ajunge să-i dea sărutare
Când este-adormită, va face schimbare
În sorții închiși.

Dar ochii fecioarei lucesc înfocați
Și cei ce s-apropiu, se-ntorc spăimântați.
Tu du-te, sarută, și nu te-ndoiește,
Căci ochiu-i nu vede, deși strălucește,
Frumos călător.

Odată ce buza-ți de frunte-i v-atinge,
Magia fatală pe loc se va stinge
Ca visul de dor.”

Străinul pătrunde prin vechiul castel.
A morții tăcere domnește prin el.
Iar steaua durerii, tăcută și plină,
Ieșind de sub neguri, revarsă lumină
Pe tristul palat.

Ici, colo prin curte zac oase-aruncate,
Zac oase de tineri ce-n nopți furtunate
Azil au cătat.

Pe patu-i molatic domnița dormea,
Cu sabia-n mână și cu ochii privea
Ca valuri de raze ce splendidul soare
Răsfrânge voioase p-a zilei ninsoare,
Ce parcă-o pătrund.

Cosițele-i late cădeau despletite
În valuri dulci d-aur, voios risipite
Pe sânu-i rotund.

Pe rozele buzei ce pier și-nfloresc,
Cuvinte-nterupte, ca fluturi plutesc,
Pe fețele-i albe cu sânge picate,
O rouă de lacrimi tăcută s-abate
În cursul umbrit.

Ca valul sub focul cerescului soare,
Sub mantia-i d-aur al său sân tresare
De vise răpit.

— “O, rara minune”, străinu-a strigat,
Văzând-o dormindă pe fragedu-i pat.

El pasă spre patu-i și cât naintează
Ai fetei ochi seamăn mai mult că veghează,
Mai mult vii se par.

Gurița-i se mișcă și va să vorbească:
— “Oh! nimeni în lume n-o să mai ghicească
Misterul amar!”

Străinul cu frică se pleacă pe pat
Și pune pe buze-i un lung sărutat.

Fecioara se scoală și zice-ntristat:
— “D-acuma magia va fi fărâmată,
Tu scapi viața mea,
Dar cine-n va spune să fie mai bine?...”

Îi zice fecioara necată-n suspine —
Și dulce plângea.

— “D-ai fi tu ferice cu sufletul meu,
Trăiește, fecioară, căci el este-al tău.”

ZIORINA

Armia de țară de trei zile bate,
Arde și fărâma străinii-n cetate.

Prin pulberea deasă vine-un cal ușor.
Astfel trece-un vultur învelit în nor.
Către domn se-ndreaptă... Cavalerul sare...
E Ziorina, fiica-i, dulce la cătare.

Ea ridică coifu-i; păru-i grațios,
Ca lung fluviu d-aur se revarsă-n jos,
Pe sub gene-i scânteii două lacrimi
Cum sub nori lumină două dalbe stele,
Și râuritoare, p-al ei chip senin,
Cad din roză-n roză și din crin în crin.
Bunul domn o muștră pentru ce să vie
Să-și expuie viața... Să se-nturne-o-nvie.
Rara-i frumusețe reunea, răpiți,
Împrejuru-i bravii cei mai străluciți.
Ea pricepe lesne cât era dorită.
Despre-a lor simțire grațios profită.
Smulge de la sânu-i o plăpândă floare
Umedă d-a sale line lacrimioare
Și cu niște termeni dulci și răpitori

Ea vorbește-ntr-astfel către-adoratori:
— “Cine va purcede după-această floare,
Udă de suspine și de lacrimioare,
Îi voi da, pe viață și pe Dumnezeu,
Mâna și junețea sufletului meu!”
Zice, — aruncă floarea dincolo-n cetate
Dincolo de șanțuri unde tunul bate.
Zece bravi s-aruncă după floarea sa
Și-ncă-o mie d-alții primilor urma.

Astfel ei intrară prin cetatea tare,
Astfel se-ncepuse falnica-i luare.

După multe zile, domnul generos
Șade cu Ziorina sub un cort luxos.
El întreabă bravii care din ei doare
Au cules pe șanțuri o frumoasă floare,
Ca să vie-ndată, fiica lui să-i dea.
Nimeni nu răspunde; nimeni nu venea.
Un bătrân acolo la vederi apare.
Merge spre domniță, zice cu-ntristare:
— “Iată-această floare — ce viteaz frumos
Dete pentru tine și-a murit voios!”
Dup-aceste vorbe, fata, gânditoare,
Cu-ale sale lacrimi scaldă-această floare.

STEFAN CEL TÂNĂR ȘI DOAMNĂ-SA

Ștefan stă la masă, zi de sărbătoare.
Doamna lângă dânsul șade gânditoare.
Genele-i noroase caută pe jos,
Iar pe mână-i pleacă capul ei frumos.

Umbrele durerii coper-a sa față,
Cum pe cerul splendid trece-un nor de ceață.

— “Astăzi, zice domnul, zece mii ucig.
Ordinele-s date... Furcile se-nfig!”
Doamna se-nfioară, fruntea-i se-numbrește.
În profunde gânduri mintea-i rătăcește.
— “Cât de dulce vinul râde-n cupa mea!
Doamne, pentru tine, tu cu mine bea!”

Domnul ia paharul și cu doamna-nchină.
Cupele răsună; fruntea lor lumină.
— “Doamne, multe rele faci p-acest pământ,
Multe prăzi și-ucideri fără de cuvânt...”
Zice. Domnu-aruncă cupa p-a sa față.
Sângele pe frunte-i răură și-ngheață.
Doamna-și șterge roua și cătând la cer:
— “Astăzi orice crime printr-o crimă pier!
Doamne! roagă cerul... Ești înveninat!”
Domnul sub durere-i cade săgetat.
Tremură, pălește... Viața-i mai apune
Și zdrobit de doru-i aste vorbe spune:
— Chiar pe soțu-ți tânăr ai înveninat!”
— “Zece mii, de moarte, moartea-ți a scăpat!”

DROMICHETE

Lisimac închină toată-oștirea sa
Ce-n tărâmul dacic soarta delăsa.
Și, bând apă, zice-necat de suspine:
— “Zei prea buni! Ce rele revărsați pe mine!”

Dintr-un mare rege pe pământul meu,
În străine locuri astăzi rob sunt eu!”

Dacii, după datini, cer să-omoare prinșii;
Însă Dromichete vine printre dânsii
Și-astfel le vorbește: — “Dacii mei stimați,
De vom da noi morții p-ăști străini bărbați,
Frații lor veni-vor c-oaste mult mai mare
În pământul nostru pentru răzbunare.
Dacă, dimpotrivă, viața le-am cruța,
Amicie lungă ne vor conserva.”
Regele vorbește. Popolul consimte.
Regii se sărută, cu mândre cuvinte.
Dacii cheamă prinșii la splendide mese
Unde vase d-aur și bucate-alese,
Vinuri generoase pe meseni răpesc
Printr-un lux ce farmecă-ochiul omenesc.
Însă l-alte mese dacii-atunci s-așează
Și din vase simple, simplu ospătează.
Lisimac nu știe pentru ce cuvânt
Cu-ndoite moduri, două mese sânt.
Crede că barbarii vor să-i învenine.
Dromichet pricepe și cu vorbe line:
— “Nu luați aminte chipul cum mâncăm.
Noi cunoaștem luxul, dar nu-l practicăm.
El dă nevoie cari-aduc în viață
Griji ce schimbă-n lacrimi orișice dulceață.
Cu simplitatea, prin străine țări
Nu cătăm prin arme prăzi și răzbunări.
Însă de ne-alungă Dumnezeii și țară,
Moartea pentru-aceste nu ne pare-amară.
Ne-apărăm cu suflet, devenim eroi,
Căci nevrând rău altor, nu-l vrem pentru noi!”

BĂTĂLIILE ROMÂNILOR

(Fapte istorice)

1859

ANA-DOAMNA

I

Sufletul lui Carol, regele maghiar,
De dorinți trufașe se îmbată-amar,
Dar cea mai fatală ce-a putut să fie
E ca să supuie dalba Românie.
Exaltat de dorul care l-a răpit,
Cheamă cavalerii și-astfel le-a vorbit:
— “Viețuiește-un popul dincolo-n Carpați,
Popol de mari fapte și de rari bărbați.
Astfel cum un arbor lângă casă crește
Și, crescând, lumina soarelui oprește,
Astfel astă-dată, pe al nostru sân,
Crește și va crește popoul român.
Să surpăm stejarul într-a lui junie
Și să spargem cuibul cel de bărbăție.
Să-njugăm la carul cel triumfător
Căpitanii ageri și pe domnul lor!
Să stingem, prin lanțuri și prin împilare,
Focul său de viață, de neatârnare,
Până să roșească d-a se mai gândi
Fericit și liber pe pământ a fi!...”
Astfel zice Carol, iar maghiarii-aprinși
Jură să zdrobească șoimii cei ne-nvinși.

II

Carol intră-n țară, asuprește foarte;
Unde calcă, lasă lacrimi, doliu, moarte!
Astfel se prefacă cel mai mândru loc.
Unde trece, arde un torent de foc.

III

Domnul și boierii șed în lata sală —
Toți bătrâni ce poartă părul alb cu fală.
În acele timpuri un boier român
Se stima pe atâta cât era bătrân,
Căci pe cât în vârstă el înaintase
În mai multe lupte încă se-nsemnase.
Solii de la Carol dau regala carte.
Despre cele scrise domnului fac parte:
“Dacă Severinul încă nu predai
Și vasal de astăzi mie nu te dai,
Cu oștire mare voi veni la tine
Să te pun în lanțuri pentru-a ta rușine!”
Iată cum răspunde domnul generos:
— “Ce dureri apasă sufletul frumos,
Cât, uitând cu totul regală mărire,
Se coboară astfel prin a lui gândire?
Inimile zboară către bucurie,
Dar mai iute încă zboară spre mânie;
Iar cel ce domnește popoli pe pământ,
Își lumină calea numai de cuvânt.
Un domn se mărește prin înțelepciune.
Patimile-n sânu-i vin din slăbiciune!
Orice domn se află patimii robit,
L-al măririi templu nu va fi primit.

Voi lua-n vedere toate câte-mi scrie;
Pân-atunci, voi mergeți, fiți-mi oaspeți mie,
În repaos fraged inimile dați
Și cât viața-i tristă, de puteți, uitați!”

IV

Cum se face noapte, domnul în tăcere
Cheamă cavalerii și consiliu cere:
— “Voi, boieri de țară! Ce vom face oare
Să nu pierdem pacea binefăcătoare?
Carol, sub pretexte, fără de cuvânt,
Cată să robească ăst frumos pământ!”
Unul dintre dâșii și acel mai june
Cu mărinimie aste vorbe spune:
— “Doamne! Două chipuri, două drumuri sânt...
Amândouă rele pentru-acest pământ...
Unul este lupta, pierdere făloasă;
Celalt este pacea, viață rușinoasă!
Însă pentru mine, d-ar fi să doresc,
Aș alege chipul cel mai vitejesc,
Căci mai dulce-mi pare moartea cu mărire
Decât cu rușine trista viețuire! “

— “Ale tale vorbe, Basarab a zis,
Îmi îmbată dulce sufletul închis.
Ele mă răsfată ca visări plăcute
De copilărie, de mulți ani pierdute,
Pe atunci când viața luce fără nor,
Ochiul fără lacrimi, gândul fără dor!
Zici că să ne batem, să pierim cu fală?
Oh! Vedeți ce dulce sufletul se-nșală!

Celor slabi în lume dat-a Dumnezeu
Mintea să se lupte cu tiranul rău.
Oastea ne lipsește și ne vor supune...
Să batem tiranii prin înțelepciune!
Să le dăm ce cere, dar p-al lor cuvânt
C-or ieși îndată din acest pământ...
Mai târziu, cu timpul, oști mai mari vom strânge
Și-al lor jug cu fală și folos vom frânge! “
Astfel le vorbește domnul cel mintos.
Cei mai mulți suscris-au actul rușinos.

V

Ana, jună doamnă, printre dânșii vine,
Ca dorința dulce printre vise line.
Ea desface vălu-i: raze de mândrețe,
Prin flori de junie, îi lucesc pe fețe.
Căutatu-i dulce, dar umbrit de dor
Ca un foc de soare o vedem prin nor.
Zeul ce inspiră frageda junie
Cu frumoase gânduri de mărinimie,
Varsă-n fața-i dulce foc dumnezeiesc,
Iar în vorbă-i grații ce pe toți răpesc.

Iată cum vorbește: — “Mâna voastră scrie
Pentru țara voastră moarte și robie.
Însă mâna voastră nu s-a veștejit,
Inimile-n lacrimi nu vi s-au topit!
Nu! Căci peste toate mintea omenească
În faptele noastre trebui să domnească!
Dar sub vorba minții, mândre domnitor,
Oamenii îmbracă slăbiciuinea lor!

Doamne! Voi, mai-marii capi ai țării noastre!
Căutați în fundul inimilor voastre
Cugetări și lacrimi pentru-acest pământ
Ca flori rătăcite pe un vechi mormânt!
Rupeți legătura care ne supune
Și prepară țării ani d-amărăciune.”
Zice. Două lacrimi genele-i stropesc
Și ca roua lina p-al ei chip lucesc.

Sub aceste vorbe cu care-i răspunde,
Bucuria-i dulce domnul îi ascunde:
— “Tu, ce jos în lume fraged am iubit,
Suflete prea gingaș, mie prea dorit,
O, femeie rară! Dulcea ursitoare
Nu ți-a dat în parte griji apăsătoare,
Ci prin frumusețe și-ani desfătători,
Lacrimile noastre să le schimbi în flori.
Lasă-ne dar nouă grijile străine
Și petrece-n casă zile dulci și line!”

Timperi de virtute și de fapte mari!
Suflete străbune, nobile și rari!
Ați trecut ca frunza ce de vânt răpită,
Lângă tristul arbor cade veștejită.
Dar stejarul mândru încă se-nvește
Cu cununa-i verde care ne răpește.
Iar tu, Românie, totul ce dorești,
Tot ce perzi odată, nu mai dobândești!
Să cătăm în noaptea timpurilor stinse
Faptele sublime, numele ne-nvinse!
Căci tot ce mai poate, sub al nostru dor,
Să ne mai consoale, e lumina lor.

Astfel sub povara vârstei ce-l zdrobește,
Cu trecutu-i dulce, cel bătrân trăiește,
Și încins în lanțuri, robul cel străin
Anii libertății cântă dulce, lin.

VI

Într-o sală mare, cu lumini puține,
Intră căpitanii, nobilă junime.
Nu sunt de părerea sfatului domnesc:
Actul de-nchinare îl disprețuiesc.
Vor ca să lovească armia maghiară
Și să spele pata ce-ar pica pe țară.
La lumini de candeli ce se-ngân ușor,
Ana-doamna vine în mijlocul lor.
Ochii săi se lasă peste adunare,
Străbătuți de dalbă, nobilă-nfocare.
Păru-i spice d-aur din togă scăpând,
Sănu-i alb ca crinul îi sărută blând.
Generoasa doamnă astfel le vorbește:
— “Știți că totd-auna, cela ce domnește
Are mari răspunderi, mari împiedicări,
Și-n înțelepciune cată cugetări.
Domnu-nchină țara ca s-o mântuiască
D-armia străină ce va s-o robească.
Așteptând să vie timpul priicios,
Astfel, prin furtună un pilot mintos
Strânge pretutindeni vălurile sale
Și cu vijelia merge p-a lui cale.
Însă numai domnul e răspunzător
La străini de faptă-i; nu al său popor.
Să spălăm noi hula ce ne-apasă foarte,
Printr-o generoasă și frumoasă moarte!
Să lovim străinii, prin strâmtori adânci!...

Să-mbătăm de sânge vulturii din stânci!”
Astfel zice doamna. Căpitanii vor
Și toți jur să moară pentru țara lor.

VII

Oștile maghiare țara părăsesc.
Dar ieșind, pe cale pradă și robesc.
Prada și robia nu sunt răniitoare
Ca aceste vorbe crude, răzătoare:
“O, români, ascundeți armele-ostășești
Și-mbrăcați d-acuma rochii femeiești!
Ca acel ce vine să vă războiască,
A vă cere-n luptă, să nu se josească!”

VIII

Dar a lor trufie repede-a pierit.
Printre stânci românii, iată-i, au sosit!...
Săgețile pleacă, aerul străbate,
P-armia străină râură turbate...
Soarele pălește... Gemete adânci,
Surde, ne-nțelese trec din stânci în stânci.
Coiful se despică; inima slăbește;
Pe hârcile goale, sabia lovește;
Sângele se varsă pe sânge-nchegat...
Sufletele zboară... Cerul s-a-nnorat.
Caii nechezează și turbează foarte;
Oamenii se-mbată de sânge și moarte.
Mulți s-apuc la luptă și-n turbarea lor,
C-unghii și cu gura se fărâm, s-omor.

Astfel cum s-arată după vijelie
Arbori, flori și ierburi rupte pe câmpie,

Arme și cadaveri d-oameni și de cai,
În grămezi ici, colo stau zăcând pe plai.
Carol schimbă portu-i... Scapă cu rușine;
Dar puțini îl urmă, puțini fug cu sine.

Multe zile râul sânge-a revărsat
Și-ale lor cadavre le-au împrăștiat.
Multe nopți vult rul ce pe stâncă plânge,
S-a hrănit cu carne, s-a-mbătat de sânge!
Până-n timpii noștri, coifuri ostășești,
Paloșe și pinteni, prin stânci mai găsești.

IX

P-o măgură verde muzicile sună,
Căpitanii tineri cu respect s-adună
Lângă căpitanul june, înfocat,
Ce-ntr-această luptă mândru-a comandat.
Căpitanu-aruncă coifu-apăsător:
Părul p-al său umăr cade răzător.

CETATEA ALBĂ (AKERMAN)

Știți voi câte valuri se ridic pe mare
Când o vijelie suflă cu turbare?
Astfel sunt la număr mândrii musulmani
Ce-apără cetatea sclavă de mulți ani!

Într-un fluviu d-aur, soarele lucește
Și pe coifuri, arme, focu-i strălucește.
Ștefan stă sub cortu-i împletit cu fir;
Cetele Moldovei lângă el deșir.

Pasă dorobanii cei cu coapse late,
Cu scliptoase coifuri în argint lucrate.
Îi urmez panțirii ce pe cai în spume,
Ca ușoare vânturi, lunecă prin lume.
Călărașii țării pe vânoși fugari,
Îmbrăcați în zale ca bătrâni stejari.
Între toți curtenii pasă cu mândrețe,
În veșminte d-aur, cu frumoase fețe.
Apoi toporarii de securi armați
Și codrenii ageri și de toți stimați,
Ziși și pieptul țării, căci aveau chemare
S-apere Moldova de oștiri tătare.
După dânșii pasă sprinteni vânători
Renumiți în lupte ca săgetători.
Și tunarii țării toți în negre poarte,
Pestrițate-n roșu, crud simbol de moarte.
Mai veneau în urmă oști de mercenari,
Cei cu fruntea mică, ce se zic tătari.
Unguri lați în spete, cu mustăți stufoase,
Leși cu părul galben, cu cerbice groase,
Apoi tighinenii și-alți republicani
Pasă mai de laturi cu-ai lor căpitani.
Ei erau vasalii lui Ștefan cel Mare
Si veneau la luptă dup-a lui chemare.
Cetele române râur în câmpii
Ca râuri de ploaie după vijelii.

Cu Ștefan sub cortu-i capii toți s-adună
Ca să rânduiască lupta împreună.
Unul d-între dânșii vorba a luat:
— “Armia turcească crește ne-ncetat.
Dunărea tresare, geme sub povară

Și cu ne-ncetare varsă oști în țară.
Nu ar fi mai bine, mare domnitor,
Să-așteptăm să vie noul ajutor?”
Ștefan îi răspunde cu vorbire lină:
— “Oastea noastră-i bravă, chiar de-ar fi puțină.
Lupul singur numai, știți aceasta voi,
E d-ajuns să spargă turme mari de oi.
Focul după fumu-i nu poți socoti;
Sufletul cu trupul nu poți potrivi;
Bărbăția sfântă care ne mărește
Numărului mare locul împlinește.
Mulțimile-neacă numărul cel mic;
Sufletele însă mai mult le ridic.
Astfel vijelia fumul sparge-ndată,
Dar mai mult aprinde flacăra-i turbată! “
Dorobanii pleacă. Soarele din nor
Se răsfrânge splendid pe pieptarul lor.
Viile răsfrângeri ce-n metal se-ngână,
Turbură, orbește armia păgână.
Lâncile pe piepturi lunecă ușor
Sau răstoarnă bravii după caii lor.
Sabia în coifuri intră sau se frânge;
Armele lucioase se roșesc de sânge.

Sângele se varsă... Paloșul de fier
Se înfige-n carne până la mâner.
Caii calcă leșuri, se încruntă foarte,
Oamenii se-mbată de turbata moarte.
Turcii iau de fugă... pasă spre cetate.
Poarta se deschide oștii fărâmate.
Însă fugătorii, cu cei ce-i alung,
Cu spețele-n spate, totd-odată-ajung.

Cum pe fața mării, după o furtună,
Valuri lângă valuri luptă împreună,
Astfel în cetate prin adânci strâmtori,
Mestecați se luptă vinși și vingători.
Strigăte de-nvingeri, de plângeri durere
Se înalță în aer... Soarele repiere.

Pe o lată piață, printre fum și sânge,
Armia lui Ștefan mai ales se strânge.
Acolo-i saraiul. Pașa, cu puțini,
Apără haremul necat de creștini.
Ștefan își repede calul alb de spume,
Dintr-o gură-n alta trece mândru-i nume.
S-a luat saraiul. Sabie și foc,
Pradă și urgie fulger acest loc.

Cum prin vijelie sună felurite
Vânturile nopții, printre stânci trăsnite,
Ploile muginde, tunetele-adânci,
Râurile turburi ce cobor din stânci,
Astfel se înalță sunetele d-arme,
Strigătele d-oameni, crâncenele-alarme.
Locul de cadavre este semănat,
Sângele torente gâlgâie turbat.
Calul, la vederea leșurilor moarte,
Sforăie, răsaltă, se-nspăimântă foarte;
A derăpării umbră l-a lovit...
Omul singur vede, pare fericit!
În derăpănare sufletu-i se-mbată.
În oroarea morții gloria sa cată.

O femeie turcă printre cete pasă...
Merge către Ștefan; în genunchi se lasă,

Își ridică vălul: ochii lăcrimați
D-o durere mare par împovărați.
Pe bălăia-i coamă flori apar voios
Cum lucește p-aur smalțul grațios
Și cum crinii tineri printre raze-albesc,
Prin buzele-i rumeni dinții strălucesc.
Astfel cum lumina soarelui vărativ
Aurește fața lacului molatic,
Căutarea vie noată voluptos
În azuru-i dulce, candid, languros,
Sub albeața dulce după juna-i față
Răur delicate valuri de roșată,
Ca dorinți frumoase prin vis virginal,
Ca buchet de roze prin vas de cristal.

Ștefan, cu mirare, calul său oprește,
Crede-un vis ferice, care-l amăgește.
— “Cum în dalbe lupte tu ești curajos,
Doamne! după luptă, fii mărinimos!”
Ștefan se gândește. C-o mișcare face
Omul de s-alină, armele de tace.

ROVINA

Cu degetele d-aur, fragedele zori
Iar deschid spre lacrimi ochii muritori.
Dar sub cort cu cerge, tot cu fir mândrite,
Mircea stă cu capii armiei dorite.
Părul lui străluce ca fuiorul alb,
Scapă valuri late de sub coiful dalb.
Fața lui lumină de trăsuri frumoase,
Sub trăite zile grele, furtunoase,

El ridică fruntea făr-a suferi.
Vocea lui răsună fără-a osteni.

Domnul le vorbește. Soarele s-arată.
Dulcele repaos pe străini îmbată.
Ei sunt mulți la număr, dar înfemeiați.
Au venit la luptă de răpiri chemați
Și dorința pradei e căzută foarte,
Rar înalță omul pân'să-o cate-n moarte.
— “Pentru țara noastră însă noi murim!
În amoru-i tânăr inima mărim!
Cât n-or fi românii un popor de sclavi,
Demni de tot disprețul popolilor bravi,
Cât roși-vor încă jugul crud să poarte,
Cât a lor mărire or căta prin moarte,
N-o călca străinul într-acest pământ
Fără să găsească chiar al său mormânt.
Cel ce nu se luptă pentru-al țării bine
Nu merită viața decât spre rușine!
Dar va fi, din contra, martor Dumnezeu!
Inima îmi spune și român sunt eu!”
Zice, sună-n buciium. Sub alt cort el pasă.
Vede pe-a lui doamnă si-ntristată-o lasă.

Acolo se vede doamna și-a lui fiie
Dulce și frumoasă ca o bucurie,
Albă, purpurată, cu peri aurori
Semănați cu lacrimi, ale morții flori.
Pe gurița-i mică, fraged zmeurită,
Sărutarea pare încă adormită!
Iar pe fruntea-i trece umbra unui chin
Și pe braț i-o pleacă ca pe-un moale crin.
— “Fiica mea cea dulce! doamna-mumă spune,

Să-nălțăm la ceruri sfânta rugăciune!
De va pierde domnul lupta, viața sa,
În robie crudă noi ne vom pleca.
Dar robia noastră fi-va dezonoare,
Moartea cea mai aspră, mai deșănțătoare...
Între două rele, moartea nu-i mai rea.
Pentru-al nostru suflet, roagă fiica mea!”
Strigăte de-nvingeri s-aud depărtat...
Paloșul pe fiică muma a-nălțat!
În amoru-i straniu doamna e sublimă.
Fiica, tremurândă, capul ei înclină...
Palidă, pierdută, lacrimi strălucesc
P-ale sale fețe... farmec îngeresc!
Altă știre vine... Paloșul coboară
Și sărută dulce juna-i fețioară.

Mircea cu românii pe străini a stins.
Moartea lor e crudă... Baiazid învins.

CAHUL

Stelele de aur prin eter luceau.
Turcii și moldavii printre flori dormeau.
Ionașcu trece noaptea în veghere;
Își adapă dulce sufletu-n durere,
Apoi zice-n sine: “Slabe muritor!
Nu-i destul că soarta te-a supus la dor,
Pentru ce chiar însuși îți urzești în lume
Altă suferință care te supune?
Viața și mărirea, fericiri lumești,
Vine-o zi în care tu le părăsești,
Iar a ta țărână viermilor e dată
Cât de dalbă fie fala ce te-mbată!”

Cheamă capii oștii și-astfel le-a vorbit:
— “Voi, cozaci ce-n lupte dalbe m-ați servit!
Voi, feciori din țară ce, venind în lume,
V-au scâldat cu lacrimi ale voastre mume,
A sosit momentul jugul să zdrobim...
Sau prin mândra moarte să ne nemurim!
Puțin timp în lume un erou trăiește,
Dar în scurta viață secolii viețuiește!
Căci de dulce fală trece cununat
Și, murind, în urmă-i nu va fi uitat.
Cel dintâi muri-voi pentru-al țării bine!
Cel dintâi lovi-voi cu-a mea călărime!”
Zice. Dar sub cortu-i iată a părut
Doamna lui maghiară, ca un vis plăcut.
Coama-i poleită de raze de soare,
P-albu-i sân revarsă valuri răsătoare.
Chipul ei cel palid prevestește-un rău.
Ce,-necat, se luptă cu sufletul său.
Însă cu mărire ea atunci vorbește,
Vorba-n dulci suspine i se răspândește:
— “Doamne, cu călării tu să nu te duci!
Capul lor pe aur te-a vândut la turci.
I-a lăsat să intre fără-mpotrivire
Și ți-a scris că-i numai o prea mică-oștire,
Când p-această țară se vărsau mereu.
Ești trădat de moarte, o, stăpânul meu!”
Astfel zice doamna. Lacrimi, dulci roșețe
Înecau atuncea palidele-i fețe...
Domnul către hatman caută mirat.
Iar acest din urmă pare turburat,
Tremură, pălește, temerea-și ascunde,
Apoi naltă glasul și-astfel îi răspunde:

— “Ale mele fapte par bănuitoare;
Dar, o, mândre doamne, nu sunt trădătoare.
Timpul vă va spune într-al meu favor.
Cel dintâi în luptă merge-voi să mor!”
Zice și se-nchină. Domnul aprobează.
Acuzatul iese. Ochii îl urmează.
Cu-a lui călărime pleacă într-un zbor
Către turcii falnici... și se-nchină lor.

Domnul dă semnalul, buciumele sun.
În treizeci pătrate, bravii lui se pun.
Turcii pun în frunte cetele-nchinete,
Dar cu focuri crude le trăsesc în spate.
Domnul dă un ordin către vânători
Ca să-ndrepte focul peste trădători.
Între două focuri, cu-a lui călărime,
Trădătorul hatman piere cu rușine.
Cu virtute rară moldovenii mor!
Turcii se-nspăimântă de nepăsul lor.
Cu-ai lor cai s-aruncă repezi pe pătrate
Ce ca stânci de piatră stau nestrămutate.
Desperați descalic, se târăsc pe mâini,
Mușcă de picioare pedestrii români.
De trei ori moldavii, turcii îmbrânciră,
Dar tătarii ageri ajutor sosiră.
Cum spumoase valuri ce pe mări pornesc,
Află vânt contrariu, stau, se zguduiesc,
Apoi iar se-nturnă repezi, spumegate,
Astfel se-nturnară cetele turbate.
Toți restrânși, p-ai noștri, repede cobor,
Îi strivesc prin număr și prin focul lor.
Calul și piciorul nu mai pot să calce
Decât pe cadaveri... Câmpu-n sânge zace.

Brațele-amorțite spelele scăpau.
Cei armați nu cată, nu știu unde dau.
O furtună crudă repede-a-nceput!...
Pulberea-i udată, tunurile-amut.
Domnul, cu durere, către-ai săi vorbește:
— “Omul și natura, tot ne părăsește.
Nu mai e scăpare, noi am fost tradați!...
Cel puțin muri-vom ca niște bărbați!
Și prin moartea noastră dalbă, vitejească,
S-arătăm ca neamul demn e să trăiască!
Lupta ce se pierde cu-acest chip sublim
Este-o biruință! Frații mei, murim!”
Zice și s-aruncă cu stindardu-n mână
Într-o mare ceată d-armie păgână.
Cei mai bravi îi urmă, iar pe calea lor
Turcii rânduri, rânduri cad zdrobiți și mor.

Noaptea pune termen într-a lor zdrobire.
Domnul se retrage cu puțină-oștire.
După niște șanțuri toți se grămădesc
Și se bat trei zile până flămânzesc.
Pașa lor propune lupta să încete,
Cu cuvânt ca viața, țara să respecte.
Pe coranul sacru jură șapte ori.
Ionașcu merge la apăsători.
Dar abia creștinii locul lor prădară
Și-ntre cai pe domnul, turcii îl legară.
Caii fără frâne zboară pe câmpii,
Fug ca două păsări printre vijelii.
O turbare crudă pe creștini conjoară.
După cum jurară, caută să moară:
Întru prin turcime, moartea căutând.
Pân’la cel din urmă s-abat omorând.

Stinsu-s-a lumina gloriei moldave!
Plângi, o, tristă țară, sufletele brave
Ce-au picat în luptă pentru-al tău amor!
Plângi cu plâns de moarte pe mormântul lor!
Râul peste vale cură sângerat;
Câmpul de torente de sânge-i scaldat,
Nu mai poate-nghite valul cel de sânge
Ce pe valuri negre necurmat se frânge.
Valea-i despoiată d-ale sale flori;
Păsările-oprit-au imnii răpitori,
Numai corbu-ntună cânturi întristate.
Vânturile nopții, printre tufe-uscate,
Prin mugiri duiioase răsunau cu dor
Ca suspinul dulce sufletelor lor.
Sabia străină trece peste țară;
Pentru fiii țării viața-i o povară!
Cei bătrâni cu lacrimi roagă pe cei juni
Să le curme viața; și demnele mumi
Pe feciori îndeamnă la rezbel să sară,
Își fărâcă pieptul, arătând să moară.
O, străini ce-n țară dulce v-ați umbrat,
Nu-i destul că soarbeți sângele-i dorit,
Dar purtați în țară alți străini c-urgie.
Oh! blestemul nostru peste voi sa fie!
Să n-aveți în viață țară să doriți!
Peste fața lumii să vă răspândiți!
Să cădeți sub lanțuri barbare, străine,
Și de soarta voastră să n-aveți rușine!
Iar voi, fii de țară, voi, ce vă lasați
Ca să vă-amăgească străinii-nsetați,
Ce vă soarbe hrana, traiul și junie,
De trei ori blestemul peste voi să fie!

SOLII LUI ȚEPEȘ LA MOHAMET

Mohamet ascultă, iar trimisu-i spune:
— “Tu dorești, prin arme, țara a supune,
Robi a ne reduce? Sufletu-ți fugos
Numai prin batalii poate fi voios.

Sunetul de arme, gemetele-amare
Popolilor lumii ce-i încarci de heare,
Singure împacă sufletu-ți turbat.
Astfel fiul stâncii seamăna-n păcat,
Numai când prin noapte, printre vijelie,
Apa, vântul, norii urlă cu urgie!
Dar gândit-ai oare dacă poți să ții
Sub a ta putere țările ce-mbii?
Căci aceste locuri de când sunt sub soare
Au sorbit torente d-armii și popoare.
Împărate mândre! pe cât te mărești,
Tot p-atât te fărâmi, tot p-atât slăbești.
Pe cel mai nalt arbor crivățul abate!
Un stejar a crește cearcă greutate.
În mulți ani se face, dar într-un minut
Vijelia bate, arboru-a căzut.

Vei putea tu ține sub a ta putere
Toate aste locuri fără-ngreuiere?
Pasărea proteje puii mititei
Câți pot să-nvelească aripile ei;

Dar pe câți aripa-i mică nu-nvelește
Sunt lăsați furtunii, uleiu-i răpește.
Candela răvarsă razele-i de foc
Ce pătrund în umbră până la un loc;

Dar trecând de cercu-i noaptea deasă-ascunde
Negrele-i mistere; raza-i n-o pătrunde.
Aste țări stropite de sânge de bravi,
Rugin lesne lanțul popolilor sclavi!

Vrei a trece râul ce te ține-n cale,
Făr'să cerci nainte valurile sale?
Dar aceste valuri, de mai multe ori,
Au plecat trufia multor călători!

Astăzi poți învinge căci ai mare-armie;
Dar ce-ți sigurează stabilă domnie?
Poți să ții în țară câte cete sânt?
Poți să șezi chiar însuți într-acest pământ?
Nu! Tu treieri lumea fără încetare.
Țara noastră-i mică, sufletul tău mare.
Mâine te vei duce cu oștirea ta:
Mâine din robie ne vom deștepta.

Vrând să pleci sub jugu-ți aste țări creștine,
Tu ne-arunci în sânul limbilor vecine!
Mare împărate! Trage-te d-aici
Și ne recunoaște drepturile-antici!

Numai prin aceasta poate ca să fie,
Între turci și țară, pace, omenie.
Pace, omenie nu vor fi, nu sânt
Între robi și tirani, jos p-acest pământ! “

Și-mpăratul zice: — “Noi, cu arma-n mână
Nu putem învinge nația română.
Drepturile țării sa le respectăm,
Ca-n străine brațe să n-o aruncăm!”

FECIOARA DE LA PRUT

Bogdan întâlnește în dumbrava lată,
Rătăcind sub arbori, un bătrân c-o fată.
Cel bătrân pe capu-i poartă păr d-argint.
Sub trei răni deschise umblă suferind.
Fata pare-n doru-i ca o sărbătoare
Ce străluce-n umbra grii trecătoare.
Valuri dulci de purpur neacă-ai feței crini,
Ochii-i de durere și de plâns sunt plini.
Părul ei cel galben albu-i sân sărută
Și-astfel sărutându-l, fața-i împrumută.

— “Doamne! Țara piere... Bine ai venit!”
Zice... Dar sub doru-i cade... a murit.
Fie-sa-l susține... Doru-i nu vorbește,
În torent de lacrimi nu se răspândește,
Dar cu suflet mare astfel a vorbit:
— “Mi-au ucis tătarii mândrul meu iubit!
Astăzi, iată, piere chiar al meu părinte!
Peste toată țara seamănă morminte!
Dar voi nu combateți, nu sunteți români!
Aruncați mai bine armele din mâini!”

Zice. Dar tătarii p-acolo-nnorară.
Domnul va să fugă prin păduri de țară.
Fata smulge arcul unui luptător
Și-n tătari s-aruncă cu sufletu-n dor.

La această faptă ei se rușinară
Și-nturnând toți caii, spre tătari plecară.

Iar tătarul fuge. Domnul stă mirat:
Nu-nțelege fuga cum s-a întâmplat.

O fecioară blondă către dânsul pare
Și-i aruncă capul hanului cel mare.

BĂTĂLIA DE LA VARNA

Generalii pasă sub un cort creștin
Unde-n cursul nopții lung consiliu țin.
Acolo se vede regele Lehie,
Huniad, eroul țării Unguriei,
Mari prelați ai papii, tineri cavaleri,
Vlad al României cu mai mulți boieri,
Căci creștinii popoli din vecinătate,
Îndemnați de papa, turcii vor a bate.

Ladislav acolo cel întâi vorbește:
— “Reușita dalbă mie îmi zâmbește,
Dar doresc să-mi spuneți dacă-mpărtășiți
Dulcile-mi speranțe, consilieri iubiți!
Căci credința vie trebui’ âsă domnească
În orice-ntreprinde mintea omenească.
Cele mai deșarte lucruri care sunt
Ea le-nvietuiește jos p-acest pământ.
Ea ne poartă-n viață, cum lumina dulce
Printre căi ascunse pașii ne conduce.
Ea bucură viața, cum dulcile flori
Împletesc cununa cea de sărbători!”

Huniad ia vorba: — “Preamărețe sire!
Capul meu răspunde despre reușire!
Sufletele noastre nu s-au îndoit

Și credința dulce le-a dumnezeit.
Nimene nu poate dimpotrivă-a zice
Dintre generalii ce se află aice!”
Astfel zice bravul. Toți se bucurau.
Domnul și boierii singuri .ascultau.
Regele întreabă: — “Doainme, ce durere
Inima-ți înclină astfel spre tăcere?”
Vlad atunci răspunde celor adunați:
— “Eu sunt de părere luptă să nu dați!
După multe păsurii și cercare vană,
Mi-este cunoscută spada musulmană.
Voi duceți în luptă prea puțini ostași;
La vânat sultanul duce-atâți arcași.
Dar s-aveți oștire mult mai numeroasă,
Iarna ce sosește nu e priincioasă.
Sire, preoți, nobili! Astăzi, m-ascultați!
Ar fi mult mai bine să vă înturnați
Și la primăvară, cu mari oști creștine,
Să-ncepeți răzbelul pentru-al lumii bine.”

Regele răspunde: — “Noi vom fi puțini,
Dar avem speranța pusă în creștini.
Grecii, oști alese nouă ne-mprumută.
Flota genoveză credem că ne-ajută.”

Vlad răspunde încă regelui așa:
— “Între greci credința nu puteți lăsa.
Grecii sunt slabi foarte, ca să nu vă-nșale!
Robi ai fericirii cei materiale,
Genovezii încă nu se cumpănesc
Între fala dalbă și-aurul turcesc.
Să nu cereți fapte nobile, mărite,
Limbilor ce-s date speculei josite!

Inimile voastre cată generos;
Dar tot ce-i din inimi poate fi frumos?
Inima ce simte fără-nțelepciune,
Simte dimpotriva lucrurilor bune! ”

Huniad se scoală, strigă contra sa.
Cu focoasă vorbă ce vorbește-așa:
— “Ungurul nu fuge dinaintea morții!
Tu, române doamne, ții pe dreptul Porții.
Tu trădezi creștinii, cuvântând așa!”
Cu virtute-antică domnul asculta.

Lupta se decide. Vlad, l-a lui plecare,
Regelui Lehieii zice cu-ntristare:
— “Dacă soarta, sire, mintea ți-a-nvelit,
Ca să te zdrobească, fie ce-ai voit!
Plec; dar las cu tine ceata românească,
Fiul meu să-ți serve și să te dorească.
Îți mai las, o, sire, doi pagii credincioși
Și doi cai ca vântul ageri și fugoși! “
Și-arătându-i caii, îi mai zice: “Sire!
Iată-a ta scăpare la nefericire!”

Turcii dau năvală, sparg,ucid amar.
Furia lor n-are pace, nici hotar.
Astfel într-o turmă lupii când coboară,
Fără de repaos, sparg, fărâm, omoară.

Huniad cu mândra ceată de români
Cade printre dânșii... vin la piepturi, mâini,
Întră pân’la corturi unde-n pace lină
Amurat răsfată fruntea lui senină.
Se spăimântă... fuge... însă, rușinat,
Se înturnă; cade pe creștini, turbat.

Intră-n niște cete... De departe vede
Regele cel tânăr... Calul său repede...
Îl rănește-n frunte... Regele-a căzut...
Un spahiu retează capul său plăcut.
Armia creștină fuge spăimântată.
Huniad el însuși, viața-n fugă cată.
Preoții ce-l urmă, rechem dureros
Vorbele-nțelepte domnului mintos:
— “Inima ce simte fără-nțelepciune,
Simte dimpotriva lucrurilor bune!”

DOUĂ LUPTE

I

Luna se înalță palidă și plină,
Varsă peste taberi râuri de lumină.
Somnul dulce plană pe combătători.
Miriade pasări ciripesc prin flori.
Apele le-ngână; caii-n nerăbdare
Varsă-n sânul nopții lungă nechezare.
Ionașcu singur e neliniștit.
Ochii săi se-nturnă către răsărit,
Apoi dă semnalul... Bravii săi s-adună...
Pleacă să combată duși de blonda lună.
Se duceau moldavii bărbătați de dor,
Ca setoase paseri ce la râuri zbor.

II

Zorile se varsă. Pașa se trezește;
Cheamă capii oștii și-astfel le vorbește:
— “Voi, credința noastră, voi, preanobili fii;

Ieniceri de frunte, voi, siimeni, spahii!
Vă puneți sub arme! Trâmbițele sune!
Vulturii și corbii turme să s-adune!
Soarele pălească pe umbrosul cer!
Armia între-n cărnuri până la mâner!
Calul să turbeze în frâul ce-l strânge!
Din dușmani să muște și să-noate-n sânge!
Cum o vijelie risipește-un nor,
Spulberați îndată rândurile lor!
Sabia să cază peste ei c-urgie!
Viața lor și-avere ale voastre fie!”

Astfel zice pașa. Toți se pun la rând.
Semiluna-n aer plană fluturând.
Dar pe altă parte Ionașcu vine,
Pune spre bătaie cetele creștine.
Intră printre rânduri pe un cal nebun
Ce varsă pe nasuri flacăra și fum.
Aurele leagăn coama-i jucătoare;
Coiful său lucește, coperit de soare;
Maiestatea luce p-al său chip umbrit
Și, privind ostașii, astfel le-a vorbit:
— “Turcii calcă țara, cată s-o robească...
Dar nu-i încă ruptă spada vitejească!
Inima Moldovei încă n-a slăbit:
Sângele prin brațe-i nu a putrezit.
Cei străini nu calcă țara vitejească
Sabie și moarte fără să-ntâlnească.
Aste multe cete ce ne înconjur,
Pot să scalde țara cu sângele lor!
Încă-o datorie! încă-o luptă nouă!
Biruința dalbă ne surâde nouă,
Căci această țară nu e scrisă-n cer

Printre țări robite ce prin secolii pier! ”
Astfel zise domnul. Toți se-nverșunesc.
Ambele-avangarde iute se lovesc.

Armele-otomane cad și se fărămă
P-ale noastre coifuri, zale, piepți d-aramă.
Astfel cum s-arată p-o hârtie-aprinsă
Ce-n cenușe trece pân-a nu fi stinsă,
Scânteioase raze ce lucesc și mor,
Ne-ncetat pier turcii sub armele lor.

Hatmanul Sfircioschi sparge totd-odată,
La Tighina, altă numeroasă-armată...
Treizeci de stindarde domnul saluta
Și, privind trimisul sângerat, zicea:
— “Fii iertat, o sânge! de vei naște-odată,
Patrie română, mare, lăudată.”

MIHAI ÎN TRANSILVANIA

Batori Andrea, domnul de Ardeal,
Lui Mihai îi scrie: “Credincios vasal,
Să te scoli cu fiii-ți și să vii la mine
Ca să capeți pace, grație și bine!”

Iar Mihai răspunde: “Fac precum tu vrei.
Voi veni la tine cu toți fiii mei!”
Zice și purcede cu oștiri de țară,
Hotărât să-nvingă sau măreț să ipiară.

Ca născânzii fluturi ce rup vâlul lor
Și p-aripiori d-aur ies, se cerc în zbor,

Zorile fărămă valurile-umbroase
Și se vărs în aer dulci și auroase.

Dar Mihai vorbește: — “Jugul cel de dor
Spartu-s-a sub brațul cel triumfător;
Dar creștinii popoli din această țară
Mai amare lanțuri astăzi ne prepară.
Astăzi vingătorii din Călugăreni
Au ajuns să fie sclavi la ungureni.
Eu urăsc în viață orice tiranie,
Ori de ce natură, ori de unde vie!
Vie de la cela ce se zice rău,
Ce ne pleacă fruntea sub paloșul său;
Vie de la cela ce din amăgire
Ne vorbește nouă despre fericire!
Ea degrabă astfel sufletu-omenesc,
Cât să fie liberi oamenii roșesc.
Azi o zi frumoasă pentru noi lucește.
Sub aceste arme lumea vă privește!
Umbrele străbune din mormântul lor
Vă surăde dulce într-un sfânt amor.
Zilele ascunse în viitorime
Vă-mpletesc cunune, fragede, sublime;
Țara vă admiră... Juni, bătrâni, femei,
Pentru voi se roagă, o, vitejii mei.
Junele fecioare, inimi delicate,
Pentru voi răvarsă lacrimi curate.
Printr-o dalbă luptă, azi vă străluciți!
Meritați amorul țării ce doriți.
Nu luați aminte vorbele de fală
Și cu care înșiși ungurii se-nșală!
Sub aceste vorbe de deșertăciune

Ăst popor ascunde trista-i slăbiciune.
Astfel cum pe fața celor care mor
Mincinoase roze răură ușor.”
Zice, dă semnalul. Trumbetele sun’;
Tabăra se mișcă... Cetele s-adun.
Avangarda noastră spre vrăjmași pornește.
Cum pe căi pierdute cel ce rătăcește
Află-un râu, s-oprește și cu gândul său
Măsură puterea-i cu fatalul râu,
Apoi cu tărie se aruncă-n valuri,
Îndreptându-și mersul dincolo, la maluri,
Astfel și românii pe unguri văzând,
Stau, a lor putere măsură în gând,
Apoi cu virtute către ei coboară,
Hotărâți să-nvingă sau, de nu, să moară.

Rândul se rărește. Fălfăiesc stindarde,
Strălucesc la soare săbii, alebarde;
Dar stindarde, arme s-amestec, s-unesc;
Armele se nalță, fulgeră, lovesc.
Aerul răsună de strigări turbate,
Deturnări de arme, vaiete cruntate.
Duruiri de care, tropote de cai
Ce cu vierșunare se cobor pe plai.
Pedestrimea noastră un minut se frânge.
Dar Mihai sosește... Pe fugari restrânge.

— “O, viteji! Ce faceți? Unde mergeți voi?
Nu-i p-acolo drumul dalbilor eroi!
Calea ce luat-ați la fricoși convine,
Merge la robie, merge la rușine!
Iată calea voastră, printre neamici.

Câți sunt bravi, să vie, să-i vedem aici!
Cei fricoși să fugă, precum se dezbină
Rușinea d-onoare, umbra de lumină!”

Vorbele lui cheamă pe ostași la loc
Și le-aprinde sânul de eroic foc.
Domnul țării însuși merge-n fruntea lor,
Cu sabia-mână, mai zicând cu dor:
— “Mergeți, dați de știre la părinții voștri,
Că pe când din luptă au fugit ai noștri,
Mihai prin mulțime moartea căuta!”
Aste mândre vorbe mai mult îi mișca,
Cum un fulger splendid ne-ncetat lovește
Pe bizara-i cale lucruri ce-ntâlneste,
Fără să s-oprească după ce-a lovit,
Astfel domnul nostru trece neprivit,
Sparge tot ce poate pe fatala-i cale,
Fără să-și oprească pasurile sale.

Ungurii pierdură semeția lor;
Cel fugar atacă pe cel vingător.

Pe sinistra cale ce Mihai își face,
Șire de cadaveri-n lac de sânge zace.
Au turbat românii! Ungurii slăbesc...
Ale nopții umbre lupta învelesc.
Valea-i coperită d-arme fărâmate,
De cadavre d-oameni rupte, dezmembrate.
Colo mortul zace peste cel rănit
Și învingătorul peste biruit.
Caii ce-nainte, ca vânturi turbate
Străbăteau vârtejul furiei turbate,

Abătuți de moarte zac înțărânați,
Lângă cavalerii morți sau fărâmați.

Șoapta se mărește, apoi scade, pierе.
Fremet de turbare, plângeri de durere,
Gemete profunde, crude văitări
Ce se schimbă, leșin, prin lungi suspinări.
Peste tot se-nalță, cresc și scad de tot
Și tăcerea tristă cade peste tot.
Armele de luptă ce la mândru soare
Fermecau vederea prin a lor splendoare,
Pline sunt de sânge cu colb închegat;
Ochiul nu le vede decât întristat.

Cardinalul fuge cu puțini flăcăi;
Iar în fugă pierе, junghiat de-ai săi.

DOMNUL IONAȘCU

Ionașcu-adună capii la senat.
Cu durere-n suflet el a cuvântat:
— “Poarta cere darea d-astăzi îndoită;
Dar Moldova noastră cade mai zdrobită;
Însă nu-i acesta lucrul cel mai rău;
Dar cu asta țara pierde dreptul său.
Drepturile sale sunt tot ce-i rămâne,
Sunt tot viitorul țărilor române.
Toată fața țării fiilor moldavi
E stropită nobil cu sânge de bravi.
Cum au fost părinții, fiii n-au să fie?
Și-au uscat ei oare sufletu-n sclavie?
Voi, frunțașii țării, ce sub arme-albiți,

Din trecuta fală, dulce vă hrăniți.
Preoți, sfinți apostoli de creștinătate,
Nobilați durerea țării ce s-abate!
Misia cerească cum o să-mpliniți,
Când creștinii popoli vor cădea robiți?
Tu, junime vie și mărinimoasă,
Tu, ce-n orice locuri inima-ți frumoasă
Râură mari gânduri printre muritori,
Cum o primăvară varsă dalbe flori,
Vei vedea tu oare cetele străine
Fărămând cu moarte țările creștine,
Fără sa se rupă sufletu-ți de dor,
Fără să se-nalțe brațu-ți vingător?”
Astfel zice domnul mândru-aplaudat.
Sufletul lui ștefan pe toți s-a vărsat.
Domnul cu poporul jură ca să piară,
Pe tărâmul luptei, pentru sfânta țară.

COPĂCENII

I

Plângi, frumoasă țară, lacrimi de sânge!
Plângi, precum durerea ne-ncetat se plânge,
Căci amărăciunea ce te-a-nconjurat
Sufletul tău fraged crud a fărâmat!
Fiii tăi cei vitregi fost-au pentru tine
Mai amari ca vârful sabiei străine!
Ei te dară sclavă la tiranii tăi —
Tu bătuși trei secolii pe nemicii răi;
Dar putuși învinge dalba tinerete
Ce simțeau spre fiii-ți plini de frumusețe?

Le lăsași tu capul cel încununat.
Ei ți-au smuls cununa, la străini a dat.
Îi lăsași să joace cu-armele sublime
Ș-ai tăi fii le dară hordelor străine.
Plângi, ș-ascunde plânsul, să nu dezvelești
Rușinoasa faptă celor ce iubești.

II

Intră prin Moldova mii de turci, tătari,
Domnul cu muntenii și făloși maghiari.
Domnul României scrie lui Dumbravă:
“Nu venim a bate țara noastră bravă,
Ci să scoatem domnul cel nelegiuit
Ce-naintea Porții s-a disprețuit.
Vin'de te închină domnului ce vine,
Cărui toată țara să-i dorească bine.”

III

Falnicul Dumbravă pe boieri chema
Și citind scrisoarea le vorbește-așa:
— “Iată-acum cu totul țara sub sclavie!
Dar ce-mi face viața și mai crudă mie
E să văz românul astăzi trădător
Aducând străinii contra țării lor!
Câți din voi au încă sufletele pline
De mărirea veche, vie după mine!”

IV

Soarele se-nalță sub un cer senin.
Peste patru taberi varsă raze lin.
Dar sub cort, la masă, cei mai mari s-adună...

Muzicile joacă, cupele răsună.
Acolo se vede pentru prima ori
Domni români să-nchine pentru-apăsători,
Căci din timpu-acela suflete-njosite
Apăreau pe tronul țării strălucite.

Oastea lui Dumbravă peste câmp senin
Vine către corturi... Ambii domni închin!
Vine, dar lovește pe convivi la masă.
Domnii, cu teroare, mese, corturi lasă.
Ionașcu vine. Din trei părți de loc
El lovește turcii și-i trăsnește-n foc.
Apoi cade p-unguri, fărâmă c-urgie,
Cei mai mulți, de moarte, scapă prin robie.

LUAREA HOTINULUI

I

Serascherul vede cetele moldave,
Oștile muntene, tinere și brave.
Dar a lor splendoare turbură mai rău
Fala musulmană și sufletul său.
El tânjeste domnii pentru ce să vie
În cuprinsul luptei cu puțină-armie.
Petricei răspunde pentru-ai lui moldavi:
— “Sunt puțini la număr, însă toți sunt bravi.”
Pașa se mânie, c-un hanger lovește
Domnul peste față - fruntea lui roșește.

II

Pe dorminda frunte vechiului Hotin
Luna plină varsă valuri d-aur lin.
Dar sub cortu-i mândru serascherul cheamă
Capii ordii sale și le cere seamă.
Pe lucioase stofe pașii s-așezau;
Numai domnii noștri pe picioare stau.
Seirascheru-arată planurile sale.
Pașii toți se-nchină și găesc cu cale.
Apoi cere vorba domnilor români
Și-astfel le vorbește: — “Ce tăceți, voi, câini?”
Domnul României astfel îi răspunde:
— “Umbrele științei până-a nu pătrunde
Este nevointă garde să-nșirați
Căci în somn molatic turcii toți sunt dați.”
Pașa se mânie și mânia-i crește,
Cu măciuca d-aur el pe domn lovește.
Ambii domni atuncea cortu-au părăsit;
Dorul ce-i pătruride gândul le-a mărit.

Petricei vorbește mândreilor armate:
— “Țările române sunt azi înherate.
Cela care-aude hulă și-ntristare
Și mai pleacă fruntea, suflet nobil n-are.
Sufletu-i merită să fie-umilit
Și decât rușinea mult mai înjosit.”
Zice. Căpitanii jură răz bunare.
La poloni, românii trec cu mic, cu mare.

III

Leșii se coboară, turcii se trezesc.
Armele răsună, văile mugesc.

Petricei deschide porțile pe dată.
Leșii intră,-atacă, lupta-i versunată.

Zorile revarsă peste luptători,
Peste morți, pe sânge, luminoase flori.
Petricei, în frunte, p-al său cal răzbește.
Vede serascherul... capul îi răpește.

VORNICUL DUMITRU

Pașa din Silistra cu Hatif unit,
Vor s-apuce țara cu oștiri d-elit.
Vornicul Dumitru înainte iese
Cu treizeci de turnuri și cu oști alese.
Pune-n care tunuri învelite-n lemn
Și le duce-n taberi sub al păcii semn.
Scrie că le duce birul de la țară.
Pașii le primiră și se bucurară.
Dar când aste care printre turci intrau,
Oștile române mai pe jos veneau.
Lăzile se farâm. Tunurile pline
Fulgeră d-odată cetele străine.
Turcii se-nspăimântă și se risipesc,
Iar românii ageri, ager îi cosesc”.

MIHAI LA VIDIN

Domnul merge-n frunte luminat mereu
De lumina dalbă sufletului său.
Nimeni nu mai poate domnului să urme.

Căpitanii roagă pasul să-și întorne.
Cățiva turci văzându-l repede-l atacă.
Măndrele lui arme furia-i împacă.
Unul dintre dâșii care mai trăiește
Își ridică lancea. Domnul se sfiește.
El apucă lancea cu-ambele lui mâini
Așteptând s-ajungă bravii lui români.
Amândoi cu mâna cruda lance țin.
Turcii către dâșii cu turbare vin.
Dar ca două valuri pe mări furtunoase
Iată vin Buzeștii cu săbiile scoase.
Ei ucig străinul și pe domn îl scap
Și toți trei s-aruncă în al oștii cap.

COROBA

Într-a nopții pace ei sărbătoresc
Până când în aer stelele albesc.
Dar atunci în sala cea de sărbătoare
Coperit de rane un ostaș apare:
— “Hanul cu tătarii vin p-acest pământ
Și îl schimbă-n doliu și în trist mormânt!”

Astfel zice bravul și sub răni s-abate.
Domnul îl sarută și cu bunățate
Zice: — “Mergi d-alină nobilul tău chin
P-al meu pat molatic în repaos lin!”

Danțul urmă cursu-i: muzicile sună.
Ștefanică-vodă dănțuie c-o jună.
— “Dulce copiliță! ștefan îi zicea,
Vrei să-ți dau coroana și cu viața mea?”

— “De voiești, o, doamne, dulce să-mi fii mie,
Lasă desfătarea, mergi la bătălie!”

Domnul stă pe gânduri, pare rușinat.
Cheamă căpitanii... Toți a-ncălecat.
Zboară la Coroba, pe tătari lovește,
Îi fărâmă crâncen și pe mulți robește.
D-acolo se-nturnă către mândra sa
Și cu-a lui coroană îi dă mâna sa.

LUPTA ÎNTRE ROMÂNI

Ștefănică-vodă intră-n Românie.
Radul, domnul țării, cum aude-i scrie:
“Fiul meu cel tânăr, ce păs furtunos
Turburat-a oare sufletu-ți frumos,
Cât să tacă glasul sângelui frăției
Și să calci cu moarte fiii României?
Șerpii între dânșii încă nu s-omor,
Nu-nvenin cu moarte cei din neamul lor.
Pentru ce românii, fii ai ceeași mume,
Mult mai rău ca șerpii face-vor în lume?
Bărbăția-i mândră când un crud străin
Poartă în sânul țării moarte, pradă, chin,
Căci atunci pe popul dalba-i rază luce
Ș-ale sale bunuri le revarsă dulce!
Astăzi șase popoli țara ne-mpresor,
Către noi cu moarte și robie vor!...
Numai prin unire vom scăpa de soartă,
Iar prin dezbinare țara noastră-i moartă.
Dar tu vrei prin arme ca să ne fărâmi
Și, zdrobindu-ți frații, servi ai tăi tirani.”

Astfel Radul scrie vorbe dulci și line.
P-a lui față cură lacrimi divine.
Apoi merge-n cortul domnului bătrân
Care îi deschide sânul de român.

SIRETUL

I

“Viața, orice bunuri într-această lume
Dăm cu fericire pentru-al țării nume.
Toate sunt plăpânde pe acest pământ;
Numai bărbăția trece de mormânt.
Bărbăția noastră pe străin încântă...
Limbile vecine bine ne cuvântă.
La numele nostru toți se-nturnă blând
Și privesc românul de mărire-arzând.
Din vrăjmașul sânge, cu-armele sublime
Scris-am dreptul țării în viitorime.
Iată ce ne face voioși să luptăm,
Pentru țara noastră zilele să dăm.”

Astfel este cântul celor care mor
Și vestește fala sufletelor lor.

II

Leahul strică pacea și prin țări robește.
Rareș cheamă capii și-astfel le vorbește:
— “Scris-am prin solie răilor străini
Să nu calce pacea, dulce la creștini...
Iată cum soliră: Pacea nu-i călcată,

Numai mintea voastră este turburată.
Aste vorbe-s bune pentru staturi mari,
Între două nații libere și tari...
Nu pot să le zică o vasală țară
Ce de-atâtea oare am supus la heară.”
La aceste vorbe toți se inimau;
Toți spre răzbunare brațul își armau.

III

Pe Siret la vale Petru Rareș pasă.
Capii leși cu toții stau fălos la masă.
Siguri de izbândă, împletesc cu flori
Cupele de aur printre sărbători.
Ați văzut lăcuste ce-n noroase droaie
Se strecur în aer ca un nor de ploaie,
Ce-și precurmă zborul și cobor din nori
Unde văd o vale cu frumoase flori,
Apoi fără veste, crude și flămânde,
Mistuiesc îndată plantele plăpânde,
Ierburile-amare care le displac,
Coadele tăioase ce căzute zac?
Astfel și moldavii trec, s-opresc d-odată,
Sparge a Lehieii tabără armată.

GLUBAVII

I

Ce îți folosește, scumpă Românie,
Dulcea-ți frumusețe, rara-ți bogăție,
Anii tinereții ce te înconjur,
Când tu ești robită, sfântul meu amor!

Vai! aceste bunuri, țara mea creștină...
Servă să răpească inima străină
Și să facă doru-ți mai nesuferit,
Cugetând la fiii-ți ce s-au risipit!
Fruntea ta se-nclină ca o dulce floare
Ce se veștejește fără foc de soare,
Dar nu ești ursită ca să veștejești,
Țara mea cea dulce, fără să trăiești...
Vin-întâi la viață... Fiii tăi s-adună...
Armăsarul strigă... Armele răsună...
Spulberă cu moarte pe apăsători...
Cinge-ți înc-o dată fruntea ta cu flori!

II

Țara n-are capăt... Mulți ambițioși
Se certau pe tronul vechilor strămoși.
Dar sultanul face pașalâc din țară
Și trimite-oștire turcă și tătară.
Câți aveau în inimi sânge românesc,
La pierirea țării uită ce doresc.
Cei mai mari ai țării strig în adunare
— “Astăzi se fărâmă sfânta neatârnare
Ce părinții noștri, printre timpi de dor,
Le-au păstrat prin lupte, cu sângele lor.
D-astăzi tot românul va trăi-n sclavie
Și va trece viața fără bucurie.
Plânge-va sub lanțuri palid ș-abătut
Și străin în locul unde s-a născut.
Peste tronul țării suflete mârșave
Vor domni spre hula națiunii sclave.
Dar decât o viață veștedă d-amar,
Plină de-njosire fără de hotar,
Pentru nobili inimi moartea-i mai dorită,

Moartea cu mărire celor bravi iubită.
S-apărăm prin arme țara ce dorim
Și cu-a noastră viață noi s-o-nviețuim!”
Astfel strig d-odată fiii cei de țară
Și domnind pe Radu toți făloși s-armară.

La Glubavi devale turcii sunt trăsniți
Și s-abat ca frunza câmpilor cosiți.

CLEJANII

Cinci columni de flăcări coperite-n fum,
Din cinci părți de lume peste țări detun.
Turcii și tătarii cad amar pe țară
Ca turbate râuri după ploii de vară.
Sunetele d-arme, tropote de cai,
Uruiri de care trec în jos pe plai.
Strigăte de fală, plângeri de durere,
De la cel ce-nvinge, de la cel ce piere,
Peste fața țării repede cobor,
Dintr-un munte într-altul leșină și mor.
Unde calcă turcii tot s-atristă foarte,
Totul ia culoarea de mormânt, de moarte.
Pe bărbați înțeapă... Junele fecioare
Cu-anii lor cei fragezi pierd a lor onoare.
Mumele cu corpul coper pruncii lor
Și-n această luptă cu durere mor.

Radu cheamă capii ș-astfel le vorbește:
— “Mehmet-bei c-oștire țara ne robește,
Dar cât al meu sânge nu va putrezi,
Fruntea-mi în sclavie nu voi umili.

Lanțu-ncinge corpul când inima cade,
Când nu mai roșește ca să se degrade!
Cel ce poartă jugul e de lanțuri demn:
Al oricărei crime lanțul e un semn.
Dar a noastră țară pe viitorime
N-are să roșească d-a noastră rușine.
Cel ce geme-n lanțuri, martor Dumnezeu!
Nu-i din fiii țării, nu-i din neamul meu!”
Căpitanii jură cu solemnitate
Viața lor să deie pentru libertate.
Cetele române se re-mbărbătesc,
Cu-arme și tărie pe străini trăsnesc.
Sângele se varsă... C-orice lovitură
Naște-un val de sânge ce pe sânge cură,
Albele turbane pică, se desfac...
Pe pământ, în rânduri, musulmanii zac.
Sunetul trompetei nu le dă mișcare.
Caii fără frâne-i calcă sub picioare;
Câți se pun să fugă nu scap de mormânt,
Fug ca nori de ploaie fulgerați de vânt,
Strălucitul soare scutură de ceață
Pletele-i lungi d-aur, luminoasa-i față,
Cum flăcăul tânăr scutură ușor
Părul lui cel galben și râurător.

TUȚORA

Către domnul Petru tânăra sa fată
Într-o zi purcede tristă, doloată.
Își ridică vâlul cu aur țesut.
Ca o auroră chipu-i a părut.
Ochii-umbriți de gene râur lacrimi line,

Răură tezauri de grații divine.
Vorba-i ca murmura aurei ușori
Printre rozioare, delicate flori.
Părul ei ce noaptea fața-i împrumută,
În ridente bucle sânul ei sărută.

— “O, mărețe doamne, fii ascultător.
Au venit cazacii, prad, robesc, omor.
Fii cu bunăvoie pentru-această țară!
Scoală-te și sparge ceata lor barbară!”
— “Fiică, nu deschide sânu-ți frăgior
Grijilor ce farâm omul pieritor.
Inima fecioarei sub dureri s-abate
Ca sfioasa floare prin furtuni turbate.
Cel ce-ți dete viața ție ți-a lăsat
Lumea cu dulci raze, unde necurmat
Grijile-ncunună cugetele line
Cu florile d-aur viselor senine.
Te îmbată dulce de cerești visări
Și ne lasă nouă negrele vegheri! “
— “Dar când omul uită drepturile-i sfinte,
Nu-i iertat femeii să-i aducă-aminte?”

Zice: ochii pleacă dulci și lăcrimați,
Domnul îi sărută perii săi curați
Și cu dalbe lacrimi: — “O, preadulce fiie!
Îi vorbește domnul; Voia ta să fie! “

De trei ori din ceruri rumenele zori
Au deschis spre lacrimi ochii muritori.
Dar a treia dată lupta se precurmă.
Inamicul fuge și moldavii-i urmă.
Taie și fărâcă pe cazaci cu dor,
Prinde în robie pe hatmanul lor.

CORNUL LUI SAS

I

Încetează, țară dulce și iubită,
A spera mai bună, mai frumoasă-ursită,
Pe cât timp în viață nu vei căuta,
În trufașe lupte, fericirea ta!
Lanțu-ncinge numai brațe nearmate,
Slabe de robie și de lașitate.
Dar a ta ursită, o, patria mea,
A pieri-n uitare, scrisă nu era!
Misia-ți în lume fuse glorioasă...
Pentru ce pleci capul, țara mea frumoasă?
Este încă timpul; moartea n-a cuprins
Tot sufletu-ți nobil de durere stins.
În a vieții carte, zile de putere
Poți să afli încă, țară de durere!
Scaldă al tău suflet în al vieții foc,
Între popoli liberi ia-ți mărețul loc!

II

Oștile polone pe Cornul lui Sas,
Cu trufie mare tăbărând, au mas,
D-acolo Potoski domnului dă știre:
"Noi avem pe țară drept de moștenire,
Câștigat prin moartea vechilor eroi.
În pământu-acesta noi suntem la noi!"
Astfel scrie leahul îngâmfat de fală
Și-n plăceri molatici inima-și înșeală.
Astfel scrie leahul; dar acest popor
Nu plecaser încă inima sub dor.

Domnul se ridică cu a lui oștime
Și, lovind, zdrobește oștile străine.

Armia polonă laurii-a pierdut.
Unii leși s-aruncă și se-neacă-n Prut;
Alții scap prin fugă ș-alții prin robie.
Iar moldavii taie... strig cu ironie:
“Ce luați d-a fuga, strănepoți d-eroi,
În pământu-acesta nu sunteți la voi!”

Șase mii, în luptă, din poloni picară;
Pe Potoski-l duce coperit de fiare.

PETRU ȘCHIOPUL

Petre strânge capii cei mai renumiți
Și cu dor le zice: — “Frații mei doriți!
Alte dări străine Poarta-mi cere mie;
Calcă dreptul țării și ne dă-n robie.
Noi n-avem putere să ne-mpotrivim,
Înarmați cu chipul după cum dorim,
Căci e stinsă țara, cetele-s pierite
Prin atâtea lupte lungi și strălucite.
Dar eu nu voi încă țara-mi să robesc
Și d-acum nainte tronul părăsesc!”
Au răspuns boierii: — “Domnul ce-a să vie.
Asculta-va turcii, măcar cine fie.
Noi vom pune banii pentru țara ta,
Numai de la tronu-ți nu te depărta!”
Petre le răspunde: — “Mulți au ca să fie,
Cu-njosite datini, demni fii de slavie,
Pentru care fala și-al țării amor

Nu le mai înalță sufletele lor,
Care-nclină capul numai să trăiască,
Care-și vând chiar țara numai să domnească.
Însă pe domnie țara nu-mi vând eu,
Nuucid eu pacea sufletului meu!”
Astfel zice domnul. Toți se întristară.
Petru lasă tronul, avuție, țară.

GHERGIȚA

Pe o vale-ntinsă, luna de prin nori
Varsă valuri d-aur peste luptători.
Unii-n somnul dulce sufletele lasă,
Alții-nșeală timpul bând voioși la masă,
Alții-nfrână caii, spăl armele lor
Sau revarsă-n noapte doine dulci de dor.

Dar Vlăduță-vodă stă sub cort și spune
Vorbe de mirare doamnei sale june:
— “Fiecine cată tronul domnitor
Și străinu-i face mână d-ajutor.
Poate că să-nvingem armia maghiară,
Însă vom aduce pacea dulce-n țară?
Noi neavând putere, turcii-ntărâtăm
Și cu chipu-acesta tara o trădăm!”

Zice... Cum un șarpe ce, călcat, se-nalță,
Doamna, turburoasă, capul său realță.
Arde-n frumusețe, viață și mânie,
Ca un arc în ceruri printre vijelie!...
Ochii-i plini de lacrimi și langor ceresc,
Într-un râu de patimi se re-nviețuiesc:

— “Când al nostru suflet înrobit se-nchină,
Orice cuget nobil ni se pare crimă.
Forța sufletească, foc dumnezeiesc,
Să nu se măsoare pe lut omenesc!
Vulturii ce-atacă tauri cu turbare
Măsură curajul cu-a lor turmă mare?
Tu-ți ascunzi cu-aceasta slăbiciunea ta;
Moartea nu se cade spaima ție a-ți da!
Cela ce de moarte se codește foarte,
Poartă-n al său suflet semn amar de moarte.
Astfel muritorul ce-anii grei insult,
La numirea morții tremură mai mult.
Să dorească viața robul ce roșește,
Când să fie liber inima-i gândește!
Cei bravi nu vor viața când pe muritori
Ea nu varsă dulce drăgălașe zori!
Fenixul, se zice, când îmbătrânește,
Se-nconjoară-n flăcări și se-ntinerește.
Astfel nasc românii chiar prin moartea lor,
Căci ei sunt din neamul celor ce nu mor.”

Zice. Cerul nopții luce sub lumină.
De discursul doamnei, domnul se-ndivină.
Dă semnal de luptă... bate pe maghiar
Și cu moarte-l sparge până la hotar.

CONSILIUL SECRET

La senat s-adună capii cei mai bravi,
Soli germani, soli unguri, deputați moldavi,
Preoți venerabili cu păstorul mare,
Nobilă junime plină de-nfocare.

Dar Mihai cu fața nobilată-n dor,
Cel întâi se scoală și le zice lor:
— “Astăzi turcii calcă drepturile sfinte,
Schimbă viata-n moarte, țările-n morminte.
D-astăzi peste fața dalbelor câmpii
Pe ruine-nalță splendide geamii.
Câmpul schimbă fața și se-mbracă-n doliu;
După dânșii urmă flăcări, moarte, spoliu.
Prin altare sfinte vasele zdrobesc;
Intră prin familii, pe copii turcesc;
Mume și fecioare rușinos insultă;
De nici o putere barbarii n-ascultă.
Suflete-njosite ce-n lume trăiesc
Ca să rușineze neamul omenesc,
În această țară calea lor arată
Și de dorul țării fierbântat se-mbată.
Neamul nostru piere; dar ce e mai rău,
Cade cu rușine pe mormântul său!
D-astăzi înainte numai cu arma în mână
Va scăpa de moarte patria română.
Între viața sclavă ș-un mormânt fălos
Nu-întârzie-un suflet nobil, generos.
Astfel totdeauna țara liberară
Vechi eroi ce-n fală se glorificară.
Inima lor mare să vieze-n noi!
Să pierim sub arme ca străbunii-eroi!”

Astfel zice domnul. Un boier răspunde:
— “Dorul țării noastre sufletu-mi pătrunde.
Vorbele-ți sunt mândre, dulce mă răpesc
Din amare gânduri unde rătăcesc!
Dar, înalte doamne! mult ar fi mai bine
Să-mblânzim pe heară prin cuvinte line.

Țara-i obosită ca un trist mormânt,
Aur, arme, brațe, doamne, nu mai sunt.
Apărarea noastră, cât de dalbă fie,
Ar scorni pe țară zile lungi d-urgie.
Inimile noastre zboară călduros
Peste-al bărbăției zid alunecos,
Dar înțelepciunea caută-a ne duce
Prin furtuni turbate către țelul dulce.”
Zice. Dar eroul astfel a vorbit:
— “înțeleaptă-mi pare vorba ce-ai grăit,
Dar de-nțelepciunea robului ce-n fiare
Tremură să piarză zilele-i amare.
Poate-al țării tale nobil, sfânt amor
A putut să-ți facă gând îndoitor?
Este-nchisă calea pacea dulce-a cere.
Turcii pleacă fruntea numai la putere;
În lumina minții orbi sunt ochii lor;
Singuri își prepară negru venitor.
Frica d-a ne pierde pare slab prepus.
Nimeni cu-arma-n mână țara n-a supus.
Ne-nvoirea noastră, setea de domnie
Inimilor sclave datu-ne-a-n sclavie.
Frații de Moldova, dalbi, leali eroi,
Gintele vecine vor veni cu noi.
Dar de-am fi chiar singuri, încă-ar fi mai bine
Să murim cu fală decât cu rușine!”

Capul legii noastre cere-a cuvânta.
Flacăra divină luce-n fața sa:
— “Legea ni se calcă, țara se robește
Ș-armia română tot mai viețuiește.”
Zice și realță brațu său în sus,

Arătând p-e cruce chipul lui Isus:
— “Crist muri pe cruce pentru-umanitate
Și prin moarte dete lumii libertate.
Nu-i creștin acela ce nu știe-a da,
Pentru-al țării bine, pacea, viața sa!
Dincolo de moarte radios străluce
Soarele măririi eroilor, dulce.
Ochii-nțelepciunii, cei de moarte plini,
Nu pot să pătrunză dulcile-i lumini.
Astfel este omul ce-njosirea-abate:
Tremură să moară pentru libertate.
Dar poporul nostru, nobil, generos,
Rupe cu-a lui viață lanțul rușinos.”
Astfel le vorbește. Domnul oaste strânge,
Luptă mare-ncepe, pe barbari înfrânge.

ȘERBĂNEȘTI

I

Când vedea-vom încă un erou român!..
Secolii se scură... fiarele rămân...
Nici o zi n-duce a țării mărire;
Viața noastră trece fără strălucire.
La gândiri de fală, sufletul, căzut,
Tremură ca sclavul ce s-a abătut.
Jugul pentru dânsul s-a făcut un bine.
Viața în robie nu mai e rușine!
Și cu toate astea, o, pământ iubit,
La mai mândre zile tu ai fost ursit.
Dacă poți tu încă să mai simți, o, țară,

Cânturi de mari fapte ce te-ncununară
Și să verși tu încă lacrimi de mândrie,
Iată-un cântec încă, tristă Românie.

II

P-un gonaci în spume, Manta cel bătrân
Trece sub vedere corpul său român.
Peste barba-i albă, pletele-argintoase,
Razele de soare scânteiesc voioase.
Apoi generalul, mândru d-ai lui ani,
Zice-aceste vorbe către căpitani:
— “Sabia străină pleacă frunți plecate;
Când inima-i slabă, brațele-s legate.
Mulți roșeau în viață mândru-a mai gândi
În străbuna țară fericiți a fi;
Căci robia lungă sufletu-njosește
Tot atât cât corpul dureros zdrobește!
Cât sub arme dalbe popoul a stat,
Chiar la zile rele fost-a respectat.
Numai cu-arma-n mână d-azi românul-n lume
Va putea fi liber și fălos în nume.
Vulturul cel mândru căruia s-a smuls
Aripile, zace de dureri pătruns,
Dar când crește aripa-i, își apucă zborul,
Sparge cu mândrie vânturile, norul.
Astfel și românul astăzi rearmat,
Locul său în lume liber și-a luat.”

Cum în vijelie frunza cea stricată
Zace pe sub arbori tristă, răsturnată,
Se dobor străinii peste câmpul lat.
Mustafa dă fuga de puțini urmat.

MUSTAFA-PAȘA

Soarele-apusese. Lupta tot urma;
Dar împinși, românii, spatele-nturna.
Iar Mihai Viteazul la ai săi cuvântă:
— “Un român de moarte nu se înspăimântă.
Ce vor face oare slabele femei,
Dacă voi dați dosul, o, vitejii mei.”
Zice și soldații, rușinați, se-nturnă...
Domnul pasă-n frunte; toți cu fală-l urmă.
Vede comandantul Mustafa-pașa,
Prin bravură cată lupt-a precurma.
Chiar ca semizeii din antichitate,
El îl cheamă-n luptă și fălos combate.
Oștile-n mirare privesc și s-adun.
Caii lor resaltă, armele răsun.
Se fărâm pe zale far’ să verse sânge.
Domnul schimbă-ndată spada-i ce se frânge.
Pașa trage-atuncea paloșul tăios.
Fierul sparge zaua domnului frumos.
Pașa se doboară sub o lovitură
Și cu viața pierde sângele pe gură.
Turcii cu dezordin repede s-avânt.
Cei mai mulți dintr-înșii aflu-al lor mormânt.

CĂLUGĂRENI

I

În umbrosul spațiu se revarsă zori.
Turcii dorm p-o coastă însmălțată-n flori.
Dar oștenii noștri și cu domnul june

Către cer înălță sfântă rugăciune.
Domnul cheamă capii și-astfel le-a vorbit:
— “Voi, cu care-n viață crud am suferit,
V-aduceți aminte vechea vitejie!
Umbrele străbune, astăzi cu mândrie
Vă privesc sub arme p-ăst fălos pământ.
Azi mărirea veche iese din mormânt.
Nu va fie teamă despre-a lor mulțime,
Ce de vitejie fugе cu rușine!
Astfel cum un arbor crește mai frumos
Când abați din ramuri cele de prisos,
Astfel și poporul pentru-a fi ferice
Trebuie să facă dalbe sacrifice.
Astăzi toată lumea către cer se-nchină
Să triumfe mândru cauza creștină.
Dacă vom învinge pe apăsători,
Dorurile țării s-or preface-n flori,
Soarele măriei va luci d-aice
Peste venitorul patriei ferice.
Dacă ne vor bate, d-astăzi pe pământ
N-om avea scăpare nici chiar în mormânt.
Limbile străine, cu disprețuire
Pe români numi-vor în nefericire.
Următorii noștri, abătuți de dor,
Vor roși de viața părinților lor.

Însă vom învinge... Cu săbiile-n mână
N-a supus străinul patria română.
Ceea ce nu speră, nu-i demn să merite
Fruitele speranței cele dobândite.”
Zice. Toți de fală seamănă-mbătați.
Domnul trece podul cu puțini armați.
Patru pași de frunte cearcă să-i poprească,

Dar românii treier armia turcească.
Astfel mândrii vulturi către vânturi zboară,
Despicând curentul care-i împresoară.
Precum două râuri peste câmpul lat
Se-ntâlnesc adesea pe comunul pat,
Astfel se-mpreună, râură, se frânge
Al ambelor armii spumegosul sânge.
Ei pătrund la corturi... Într-a lor iuțime
Se înturnă. Tunul bate cu asprime.
Pe tot frontul oștii lupta s-a întins;
Peste tot turbarea sufletele-a-ncins.
Inima română însă nu răcește:
Dorul biruinței o însuflețește.
Turci mai mulți s-adună... prin români fac cale.
Oastea noastră pierde tunurile sale.
Ca torent ce cură după vijelii.
Află bariere peste lungi câmpii,
Își oprește cursul, geme, se lățește,
Apoi cum abate lanțul ce-l oprește.
Fuge peste luncă, gros spumând, turbat,
Urlă, greu îneacă câmpul depărtat.
Astfel otomanii se revărs nainte,
Oripeunde calcă, seamănă morminte,
De creștine corpuri luncile-s velite;
Brățele sunt rupte ș-armele zdrobite.
Însă pretutindeni bravii ce s-abat,
Sprijină cu peptul vântul cel turbat.
Dar Mihai așteaptă corpu-ajutător...
Va veni-nainte de pierirea lor?
Soarele-i aproape scepstrul a-și depune.
Domnul îngenunche, face rugăciune:
— “Doamne, ce-ești în ceruri, blând, ascultător,

Fii cu bunătate pentru-al tău popor.
Iar de cere soarta prada sa cu-asprime,
Cruță astă țară și lovește-n mine!”

II

Ajutorul vine!... Domnu-a-ncălecat...
Smulge o secure de la un soldat.
Cum un vultur cade peste păsărele,
Le fărâmă-n gheare și-aripile-i grele,
Astfel cade domnul peste-un corp osman.
Vede de departe pașa Caraiman,
Ce cu cel mai tare cere a combate.
Sabia-i lucește... mulți creștini abate.
Între alte prade vede trei copii,
Frați d-aceiași sânge, juni frumoși și vii.
Fiecare-n luptă pe păgân îl cheamă
Și combat cu dânsul fără nici o teamă.
Însă tineri încă, junii frățiori
Sub a lui secure cad ca trei dulci flori.
Caraiman cu calul peste dâșii pasă,
Dar Mihai sosește, vede crudul pașă:
— “Nu-i curaj cu pruncii a te măsura.
D-ești voinic, cu mine vin-a te lupta! “
Astfel zice domnul și spre pașa zboară.
Pașa ține-n dreapta sabia-i ușoară,
Iar în mâna stângă ține steagul sfânt
Ce se desfășoară legănat de vânt.
Caii lor în salturi zboară și s-opresc.
Armele, lovite, scânteii și lucec.
Lupta este scurtă. Sub o lovitură
Pașa cade, varsă sângele pe gură.
Dar Mihai răpește steagul cel vestit

Și l-ai săi se-nturnă fără-a fi rănit.
Când se-nalță-un suflet mai presus de lut,
Temerile morții rușinos amut.
Sabia română scânteie p-aramă.
Kirali din tunuri pe nemici sfăramă.
Avangarda turcă fuge rușinos,
Calcă p-ienicerii ce combat fălos.
Cei mai mulți dintr-înșii către pod s-adună,
Se strivesc, pierd șartul; arma noastră-i tună.
Iar în ameteală singuri se-ntr-omor,
Se strivesc sub arme și sub caii lor.
Mulți, de crudă spaimă, se aruncă-n apă,
Însă nici acolo zilele nu-și scapă;
Apa mocirloasă îi reține-n fund;
Câți silesc să scape, încă se cufund.
Agonia-i crudă; moartea-i rușinoasă.
Plini de tină-noată-n unda mocirloasă...
Trei mari pași s-aruncă și prin apă mor.
Chiar Sinan vizirul cearcă soarta lor.
Un spahiu îl scapă, dar pe coasta lată
Armia turcească fuge sfărâmată.
Astfel se zărește peste-un moșoroi,
Alergând furnice după rezezi ploi.

O, Sinan! trufia-ți ce se face oare?
S-a topit cu roua sub al zilei soare!
Oștile-ți făloase repede-au pierit
Ca florile d-aur dintr-un vis dorit!

Cum în capul turmei taurul purcede,
Domnul înaintea cetelor se vede.
Calul din ardoare-i pare-nflăcărat,
Sângele din spada-i cură ne-ncetat.

Hasan-paşa ține încă-n apărare.
Astfel prin furtună vechiul trunchi apare
Înfruntând cu pieptul vântul furios,
Dintre pomișorii care cad pe jos.
Domnu-nvită paşa piept la piept să vie,
Dar Hasan dă dosul prins d-a lui urgie.
Sângele desfundă lutul cel uscat.
De turbane, d-arme câmpul e-ncărcat.
Leșurile rânduri zac în lac de sânge...
Corbu-n nerăbdare de plăcere plânge.
Noaptea scapă restul turcilor învinși.
Ei s-ascund prin tufe de spaimă cuprinși.

BĂTĂLIA PE GHEAȚĂ

Mihai, domnul țării, de soldați urmat,
Trece prin Turcia Danubu-nghețat.
Turcii mulți pe gheață repede s-adună;
Lupta-ncepe crudă ș-armele răsună;
Nechezarea-ngână strigătu-omenesc;
Înghețate vânturi suflă și mugesc;
Crivățul cu neaua bate turcii-n față;
Mâinile lor p-arme se lipesc, îngheață;
Caii fără cărmă fug oriunde vor,
Poartă cu dizordin cavalerii lor...
Arma nu mai poate să reverse sânge;
Ei se mușc cu dinții, unul p-altul strânge.
Valuri de ninsoare răură din cer;
Gheața se cufundă; luptătorii pier
Și-n urgia crudă toți dispută foarte
Locul de bătaie, patul lor de moarte.
Către-aceasta turcii se răresc amar.

Cei mai mulți sub gheață repede dispar,
Iar Mihai cu bravii trece mai nainte
Și Rusciucul schimbă-n doliu și morminte.

MOVILA LUI RĂZVAN

Fiii de Moldova într-o zi s-adun
Ș-ale țării rele astfel le expun:
— “Ungurii cu leșii se dispută iară
Cine-a pune domnii în această țară.
Fiii țării noastre încă n-au murit
Șa lor țară, drepturi d-astăzi s-au robit.
Leahul cere țara ca o moștenire;
Ungurul trimite pe Răzvan c-oștire;
Numai noi, moldavii, încă n-am vorbit!
Dar când moldoveanu va fi înjosit
Cât să nu roșască de a sa rușine,
Îcă-o să-mi aleagă pe tirani mai bine!
Însuși noi acuma domnul să numim
Și cu arma-n mână ca bravi să murim!
Astfel strigă țara suspinând sub silă
Și alege-ndată domnu-i pre Movilă.
Apoi către unguri domnul a solit:
“Drepturile țării ce le-ați nimicit
Sunt a ei avere, viață, onoare, nume
Și cu-al nostru sânge le-am păstrat în lume.
Vă duceți din țară sau vă aruncați
Masca creștinească ce pe frunți purtați,
Căci creștini în vorbe, faptele vi-s rele...
Hearele păgâne nu-s atât de grele!
Ne siliți cu turcii armele s-unim
Și poloni, și unguri să vă nimicim!”

Cu oștiri de țară domnul a plecat
Ș-a-ntâlnit pe unguri la Areni la sat.
Domnul îngenuche, face rugăciune,
Apoi dă semnalul muzicii să sune.
Lupta este aspră; fieru-n cărnii se frânge,
Câmpul se îneacă într-un lac de sânge.
Ungurii se pleacă, seamănă învinși.
Moldovenii-i urmă de turbare-aprinși.
Ungurii iau fuga, moldavii-i gonesc,
Îi omoară, îi prinde sau îi risipesc.

BRAHA CĂPITANUL

Noi te lăsăm, o, patrie,
O, țară de suspine!
Vom trece viața-n lacrimi,
Înstrăinați de tine!

Sub greutatea lanțului
Al nostru braț s-abate;
Prin mărăcini picioarele
Se-mlădiu sângerate.

Și când ne las puterile,
Când inima slăbește,
Sub lovitura biciului
Virtutea noastră crește.

Dar dorurile corpului
Uităm cu toți îndată
Când umbra dulce-a patriei
Prin lacrimi ni s-arată.

Astfel cânt moldavii de tătari robiți,
Astfel cânt pe cale abătuți, zdrobiți.
Întâlniră cete ruse și române
Ce-au scăpat din spada hoardelor păgâne.
Dar moldavii cată robii-a libera...
Capu-oștirii ruse le vorbește-așa:
— “De-ți lovi tătarii după cum vă place,
Are să se strice noua noastră pace.”
— “Cum nu ne vom bate, doamne, când zărim
În robie soațe, fiice ce dorim?”
Astfel strig românii și pe lângă dâșii
Ordele turbate văd trecând cu prinșii.
Braha stă, privește... O femeie trece
Cu picioare goale, noată-n huma rece,
Cu vesminte rupte, perii revărsați,
Brațele sub lanțuri, ochii-i lăcrimați.
Tinerica prinsă către dânsul cată.
Strigă cu durere, cade leșinată.
Braha recunoaște pe soția sa.
Își cheamă vitejii, p-al sau cal zbură.
Sare peste rânduri, fărâma ș-ucide.
Rușii nu cutează calea-i a închide.
Apoi dă năvală și fărâma amar,
Pân’ la cea din urmă viață de tatar.
Liberă toți prinșii și p-a lui consoartă
O primește-n brațe; însă, vai! e moartă!...

MĂRIREA LUI MIHAI

I

Din trei țări române, cei mai mari s-adună
Și cu trei coroane pe Mihai cunună.
La prea măndre mese căpitanii-nchin
Pentru sănătatea regelui creștin.
Dulcile speranțe ce pe toți conjoară
Împletesc cu roze timpul care zboară.
Mâna verginală, fragedă ca crin,
Atrăgea din harpe sunetul divin,
Iar accentul vocii cei armonioase
Se-ntuna cu-aceste vorbe grațioase:

“Tu, reunire splendidă,
De minte, de tărie,
D-amor; cerească glorie!
Sublimă armonie!
Ce-n coama dalbă-a zorilor
Verși valuri auroase
Și pe gurița verginei
Pui roze grațioase,
Unește d-astăzi țările
C-o singură cunună!
Protege-a noastră patrie
Și domnul ce-o rejună!
Ascultă rugăciunile-i,
Vezi lacrimile-i line
Ce zbor cu fumul florilor,
Prin spațiu, către tine!”

Astfel cântă hora junelor vergine.
Dar Mihai revarsă lacrimi divine.

II

Domnul trece noaptea singur în veghere.
Inima-i răpită fuge spre durere,
Până somnul dulce cu-aripa-i d-eben
Vine de-i îmbată sufletul său demn.
Printre vise vede o fantasmă dulce.
Fața-i ca lumina florilor străluce,
Ca torent sub soare râură-ai săi peri;
Ochii-i plini de lacrimi seamăn rupți din ceri.
Vălu-i alb ca crinul grațios se-ndoaie,
Brău-i strălucește c-arcul cel de ploaie.
Ea vorbește... — “Cerul binevoitor
Preursește țării splendid viitor;
Însă tu pieri-vei fără bucurie,
Cei străini preda-vor țările c-urgie,
Ce prin ani de chinuri să vă curățiți:
Suferința-nalță popoliu robiți:
Fierul vechi prin flăcări astfel tinerește.”
Zice și dispăre... Domnul se trezește.

PETRU ȘI ASAN

Împăratul Anghel șade în palat,
De mai-marii țării mândru-nconjurat.
Printre capii oștii intră doi străini,
Doi români din Mezii, mândri ca doi crini!
—”Împărate-doamne! Ia-ne în oștire,
Dar ne lasă-a noastră veche moștenire!”
— “Nu voi pune-n oaste doi români barbari.
De vă place lupta, mergeți la bulgari!”
— “Împărate doamne! Nu se cade ție
Astfel de mustrare cu-astfel de mânie!”

Anghel trage-o palmă fratelui primar.
El înclină capul, însă geme-amar.

P-o măgură neagră cei doi frați s-adună;
Jură să nu moară fără de răzbună...

După-a lor chemare, mezii și bulgarii
Se cobor din munte sub cei frați primari.
Sate și ținuturi celor doi se-nchină.
Tremură, pălește fala bizantină.
Anghel pasă însă spre răsculători.
Cei doi frați vorbiră către luptători:
— “Până când românul capul o să plece
Umilit sub jugul tiraniei grece?
Cela ce dă viața, printr-un magic vis
Îngerul său dulce nouă a trimis
Și ne-a zis: purcedeți cu îndemânare
Și vă bateți mândru pentru neatârnare!
Domnul tuturoră astfel a voit.
Nu sunteți poporul Domnului iubit?
Grecii, prin mândrie și prin necredință,
A pierdut amorul de la providință.
Domnul ne trimite în acest război...
Credeți întru dânsul și va fi cu voi.”

Astfel ei vorbiră către luptători.
Și atacă p-Anghel prin adânci strămtori.
Cum din munți se varsă, urlă cu urgie,
Undele de ploaie după vijelie,
Se cobor românii spre vrăjmași în văi...
Anghel pierde lupta și soldații săi
Și abia c-o sută de viteji, prin apă
Roșie de sânge, împăratul scapă.

LEGENDE NOI
cu note din cronicile românilor

1862

MÂNIA LUI ȘTEFAN

Ștefan al Moldovei la Vaslui sosește.
Cheamă pe miniștri, astfel le vorbește:
— “Morți erați în viață și v-am înviat!
Cu a țării cărmă cinste vi s-a dat.
Să vă fac plăcerea fără mărginire,
Am lipsit pe rude de a mea iubire,
Am jersit prieteni și ostașii mei
Ce-au lucrat cu țara la mărirea ei;

.
.

Numai să domnească pacea p-ăst pământ
Și să pot a zice: pentru toți domn sânt!

.
.

La mărinimia care am avut
Pentru toți, răspundeți, ce fel ați făcut?
Voi primirăți cărma ca să o slăbiți!
Apărați coroana ca s-o umiliți!
Ca să cază domnul, ați voit să piară
Cu neatârnarea-i sfânta noastră țară.
Ați cătat mărirea, cinstea să-i luați,
La străini hulită s-o ingenucheați!...

Căci a ei mărire dată-n al meu nume,
Mici și fără merit vă făcea în lume.
Neputând să mergeți unde suntem noi,
Au voit să cază domnul pân' la voi.
Dar Ștefan cel Mare încă viețuiește!...
O, arcași! îmi spuneți, țara ce dorește?"
"Moarte!" strig-arcașii... Sălile răsun...
Trei miniștri mândri capul lor răpun.

APRODUL PURICE

S-aprinsese-n luptă Hroit cel tiran.
Când s-abate calul marelui Ștefan,
Purice-i oferă calul său îndată.
Domnul nu ajunge scara ridicată.
— "Doamne! Moviliță mă voi face eu,
Ca să poți să-ncaleci după gâtul meu!
Zice și se pleacă. Ștefan, fără muncă,
Prin mijlocu-acesta pe fugar s-aruncă.
— "Purice, sărace! De voi câștiga,
În movilă-naltă eu te voi schimba.
Omul este mare, nu prin al său nume,
Naștere, avere, ci prin fapte bune;
Faptele sunt nobili, nu țărâna sa
Ce deopotrivă viermii-o vor mânca.

.
Și acum, Movilă, aidi a ne lupta!
Căci urmașii noștri nu ne-or semăna!
Mulți români chiar astăzi la străini aleargă
Și prin ei așteaptă țara ca să meargă.
Și cum vrei ca viața la ei a afla,
Când tu nu o afli în inima ta!

Cel străin nu-ți face niciodată bine
Fără să câștige drepturi peste tine.
Nu zic c-o să piară neamul românesc;
Dar sunt timpi în care popolii slăbesc;
Cum sunt ani în care pomul ce rodește
Nu dă nici o roadă, deși înflorește.
Popolii se pleacă când mai-marii lor
În descurajare cu inima mor!...
Când sunt robi ei înșiși l-a lor slăbiciune,
Cum vor face liber un popor în lume?
Popolul acela este ca sfârșit,
Este cel din urmă: e la robi robit.
Căci întotd-auna un popor se face
Mare ori nemernic, celor mari cum place.
Și să știi, aproade, că vor trece ani
Până să mai vie Dragoși și Ștefani!”
Zice, pleacă, învinge. Hroit se umilă.
Purice aprodul s-a făcut Movilă.

COPIIUL DIN CASĂ

Trage cu săgeata scutierul mare;
Unde-atinge face poarta de intrare.
Un copil din casă apoi a venit,
Turla se clădește unde a lovit.
Domnul Ștefan trage: unde-atinge, face
Biserica Putnei ce-ntre dealuri zace.
Alt copil din casă a-ntrecut pe domn,
A atins în dealul ce-l chemau Sion.
Însă domnul Ștefan zice cu asprime:
— “Un copil din casă m-a rămas pe mine!

Umilit de dânsul, domn nu mai pot fi;
Ori eu las domnia, sau el va muri!”

Un bătrân îi zice: — “Domnii din vechime
Ar fi dat lui cinste, căci a tras mai bine.
Doamne al Moldovei, tu l-ai pizmuit,
Domnul pân’ la șerbu-i azi s-a coborât!
Dacă dai tu morții cei cu hărnicie,
Cu acei nemernici ce-ar putea să fie?
Vrei sa fii domn mare printre cei mai tari?
Pe supuși-înainte fă-i să fie mari!
Farul cât de luciu, focul lui dispere,
Dacă nu se pune p-o nălțime mare.
La o curte unde meritu-i gonit,
Moartea și căderea scara i-au suit.
Dacă prin războaie domnul este tare,
Numai prin dreptate va ajunge mare.”

Ștefan se gândește, apoi a vorbit:
— “O, bătrân cu minte, bine ai grăit!
Să se ierte dară cel copil din casă
Și de azi să șează la domnească masă.

Mulți vrăjmași au domnii, însă cel mai rău
Este chiar mânia sufletului său.”

PETRU RAREȘ

Rareș l-ai săi zice: — “Marele sultan
A jurat să nu-mi dea tronul moldovan
Până nu va trece de trei ori călare

Peste mine... Spuneți, asta cum vă pare?"
Un bătrân îi zice: — "N-a jurat deloc;
Va să te-umilească cu acest mijloc".
— "Să mă umilească? Asta nu mă-amână...
Măine-oi fi în țară și cu arma-n mână!"
— "Măine-i fi în țară, cel bătrân i-a spus;
Însă nu sub arme, ci ca domn supus.
La străini domnia cea ce o cere
Dă dovezi că n-are viață și putere.
Tu ai fost odată domn neatârnat,
Căci ai fost de fiară pus și apărat.
Azi te pune turcul; azi nu mai domnești.
Dintre toți românii singur tu rob ești.
Nu poți să fii altfel fără de trădare;
Și ea nu e arma sufletului mare.
De-i primi domnia c-umilința ta,
Iară c-umilință tu o vei lăsa.
Mulți au zis ca tine pân' la tron să vie;
Ș-apoi toți căzură sub a lui robie;
Tronul are lanțu-i ce-i mai greu de spart
Decât cel ce domnii la supuși împart.
Unul e de aur, celalt de-acioaie;
Unu-abate trupul, celalt gândul moaie.
Rareș, dacă astfel domnu-i umilit,
Ce va fi poporul? Oare ai gândit?
Ori mai jos ca tine el o să coboare,
Ori tu vei ajunge l-ale lui picioare.
Nu primi domnia și rămâi supus,
Dar cu suflet mândru și cu fruntea sus."

Rareș nu ascultă. Merge domn în țară,
Și domnia-i scurtă, viața-i e amară.

BARNOSCHI-DOMNUL

O, săracă țară! Turcii cei mai răi
Judecă și-omoară domnii mari ai tăi!
Încă azi Barnoschi, domn cu nume mare,
La serai purcede între turci călare!
Sala e întinsă; sfatul numeros,
Chiar sultanu-ascultă prin cafas umbros.
— “Iată omul!” zice satrazanul mare.
Toți privesc la dânsul prinși de admirare.
— “E-nțeles cu leșii țara să predea,
Astă carte spune împotriva sea.”
— “Cer să se ucigă el și toți ai săi!”
A mai zis vezirul marilor călăi.
Dar mufti răspunde: — “Capul dacă pierе,
Gloatele reintră în a lor tăcere.”
— “Moară! strigă pașii — este osândit! “

— “Voi mă dați la moarte, domnul a vorbit.
Voi muri cu fală, cum românul moare
Pentru țara sfântă! Nu-s român eu oare?
Nu voi să mă apăr, căci nu voi să dau
Turcilor în țară drepturi ce ei n-au.
Dreptul vă lipsește... Patria română
N-a învins-o nimeni cu armele-n mână!
Ea plătește vouă să o apărați;
Nu ca să o spargeți, nu să-o-ngenuncheați.
Mândri de puterea cea materială,
Peste țară drepturi vă luați cu fală.
Dar acea putere fără de cuvânt
E ca vasul mândru părăsit la vânt.
Dumnezeu răpește sfânta cugetare
Popolilor b rbari supuși la pierzare.”

— “Moarte!” strigă pașii. Domnul jos pe piață,
Cu virtute rară, pierde a lui viață.
Dar când cade capul, calul său ce-l port
Nechează, tresare, apoi cade mort...
Turcii se-înspăimântă. Ei și-aduc aminte
Ale lui Barnoschi agere cuvinte.

MIHAI ȘI UCIGĂTORUL

În cetatea Clujul, într-un vechi palat,
Stă Mihai Viteazul rege coronat.
Ungurii, românii, sașii i se-nchină:
Dacia revarsă vechea sa lumină,
Dar atunci s-aduce capul lui Andrei*
Ce fugind din luptă fu ucis d-ai săi.
Ucigașul pare; crima îl mândrește;
Lauda mulțimii încă o mărește.
Capul se expune. Domnul, gânditor,
Cu aceste vorbe varsă al său dor:

— “Crima când se face chiar spre-al nostru bine,
Ea rămâne crimă, merită asprime,
Cela ce o iartă este vinovat
Pe cât cel ce-o face este degradat.
Cela ce în umbră pe vrăjmaș omoară.
Dumnezeu și omul insultând, coboară.
Piară ucigașul! Voi înmormântați
Pe acest om mare și onoare-i dați!”

Ucigașul piere. Și cu pompă mare
Batori primește sfânta mormântare.

* Cardinalul Andrei Batori (*n.a.*).

REFERINȚE CRITICE

Între cele mai plăcute produceri ale literaturii române sunt și vor rămânea poeziile dlui Șerbănescu. De la cele dintâi încercări ale dlui Bolintineanu, care se deosebeau prin aceeași însușire, nu cunoaștem poezii a căror limbă să fi produs auzului aceeași plăcere ca poeziile citatului autor...

TITU MAIORESCU, *Critice*, Editura Hyperion, Chișinău, 1990, p. 114.

... Versurile sale (ale lui Dimitrie Bolintineanu, — nota alc.) patriotice și eroice corespundeau așa de bine necesităților sufletești ale contemporanilor săi!

GARABET IBRĂILEANU, *Pagini alese*, vol. II, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1957, p. 18.

Legendele au trezit un interes extraordinar prin patriotismul lor focos și prin strania lor muzică. Bolintineanu rămâne și azi un poet fragmentar remarcabil și o bună operă de izolare dă o colecție surprinzătoare de instantanee poetice. El este întâiul versificator român cu intuiția valorii acustice a cuvântului, care caută cuvântul pentru ceea ce sugerează dincolo de marginile lui noționale și face din vers o singură arie. Bolintineanu e auditiv și mecanic și asta duce mai aproape de poezia modernă. El are un fonetism studiat care traduce ideea poetică direct, fără asociațiuni. Vestitele versuri

Un orologiu sună noaptea jumătate.
În castel în poartă oare cine bate?

sunt, dacă alungăm nedreapta deciziune cu care au fost stigmatizate, foarte bune versuri. Sincoparea cuântului *orologiu*, spre a suna mai rotacizant, terminațiile metronomice *tate—bate*, întrebarea oboșită ce indică neașteptarea nici unui element turburător, dau rândurilor un *ce* horcăit, cavernos, o cadență de mașinarie, care însă vine din fonetismul psihic, nu din ritmica exterioară a stihurilor. De aci va învăța Eminescu să analizeze subconștientul. În afară de simțul acustic, Bolintineanu posedă plastica dinamică, însușirea de a strânge într-o linie răsucită toată virtualitatea unei mișcări. Tăiate, unele versuri apar ca niște momente în perpetuă desfășurare cu capetele infinite. Ba chiar virtutea de căpetenie face a fi aceea de a izola un gest sau un obiect pe o pagină albă, ca într-un studiu pregătitor de pictor, făcându-l etern, inexplicabil.

G. CĂLINESCU, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Editura Minerva, București, 1986, p. 238.

Legende istorice, cele mai cunoscute scrieri ale lui Bolintineanu, consacră balada istorică și, odată cu ea, numele lui Bolintineanu în literatura noastră. Succesul lor în epocă a fost imens, iar după moartea poetului, până astăzi, Bolintineanu a fost cunoscut ca autor în primul rând al legendelor, din care unele, tipărite des prin manuale, sunt larg cunoscute și, însoțite de melodie (*Muma lui Ștefan cel Mare*, *Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare*), au devenit niște cântece aproape populare. Ele au în genere caracterul unor balade inspirate din istoria națională, preamărind lupta poporului de-a lungul veacurilor pentru apărarea libertății. Multe din legendele scrise în prima perioadă a activității lui Bolintineanu au ca punct de plecare *O samă de cuvinte* ale lui Neculce. Mai târziu, în culegerile *Bătăliile românilor* (1859) și *Legende noi* (1862), poetul va recurge la cronici, nu numai cele vechi (Ureche, Costin, Neculce), ci și la izvoare mai noi (Șincai, Kogălniceanu, Laurian etc.)... În centrul legendelor sunt figuri de eroi, de obicei voievozi, intrați adânc în conștiința poporului ca luptători împotriva cotropitorilor otomani.

Cele mai multe se referă la Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Mircea cel Bătrân. Atenția poetului e îndreptată nu atât spre descrierea luptelor, cât spre consemnarea la eroi, în versuri patetice, a unor gesturi și atitudini exemplare prin semnificația lor patriotică, de natură să trezească la contemporani sentimentul demnității naționale, ideea luptei pentru libertate. Eroii legendelor lui Bolintineanu sunt toți patrioți și-și exprimă dragostea de țară în cuvântări pline de sentințe și maxime mobilizatoare, cu aluzii la contemporaneitatea scriitorului. Cuvântările iau aspectul unor lungi tirade, acoperind spațiul întregii poezii, reducând la minimum substanța propriu-zis epică. Un atare procedeu tehnic caracterizează în genere legendele, conferindu-le un pronunțat caracter liric. El e determinat de scopul agitatoric pe care autorul, luptător patriot, îl urmărea în mod conștient în scrierile sale, într-o epocă — perioada premergătoare anului 1849, ca și cea a Unirii, — de mare entuziasm pentru emanciparea națională și socială.

Istoria literaturii române, vol. II. Editura Academiei, București, 1968, p. 547-548.

Prin zonele rezistente ale liricii sale, Bolintineanu anunță, mai abitir decât contemporanii săi mai înzestrați, modernitatea poeziei românești.

Z. ORNEA, *Interpretări*, Editura Eminescu, București, 1988, p. 185.

... Meridional prin sorginte și imaginație, Bolintineanu a adus în literatura noastră Orientul mirific și senzualitatea, laurii solari, clima blândă și roză. Când viziunile lui se epuizează, când arborescențele fanteziei sale se topesc și când formele grațioase și fragile îngăduie substanței lirice să transpară, poetul se dezvăluie în plinitudinea sa. Descoperi atunci în Bolintineanu nu numai un premergător al lui Eminescu, dar mai cu seamă un precursor al lui Macedonsky...

I. NEGOIȚESCU, *Istoria literaturii române*, Editura Minerva, București, 1991, p. 73.

Dacă am gândi poezia exclusiv ca un verb muzicalizat, Bolintineanu, cu ropotitoarea lui baladă trubadurească; Eminescu, prin magica armonie transcendentă; Coșbuc stilizând, cum preclasicii dansurile vehci, o horă tutelară, ca într-un Codex Caioni al poeziei; Goga ca monodia lui liturgică; Ion Barbu, cu timbrul criptic de cristale senzuale repercutându-se molatic în oglinzi descântate; Bacovia, cu disonanțele exasperate scrâșnind într-o română a dezolării provinciale (ca o pavană cântată la caterincă); iar acum, la urmă, poetul “necuvintelor”, cu joaca lui de-a cuvântul total, făcut să evolueze ca o emanație nemijlocită a ființei - ei sunt dintre cei care au cristalizat, din rumorile cosmopolite sau din melosul mioritic, tonalități care rămân proprietatea exclusivă a limbii poetice românești. Nu-i putem contesta lui Bolintineanu un loc legitim în această companie ilustră.

GABRIELA OMĂT, *Postfață* la cartea: Dimitrie Bolintineanu, *Legende istorice*, Editura Minerva, București, 1991, p. 155.

Înzestrarea specială a lui Bolintineanu, vizibilă în legende, dar mai ales în basme, constă ... în tehnica muzicală a versului său, capabil să imită onomatopeic armoniile naturii sau să exprime ritmic emoțiile, pe cele mai variate registre. Poetul e un mare alcătuitor de blesteme în metru amfibrahic (“Să-ți arză plămâni de-o sete adâncă/ Și apă, tirane, să nu poți să bei”), un autor neîntrecut de pasaje simfonice...

Prin astfel de însușiri Bolintineanu s-a impus în literatura română ca un poet foarte personal, ușor de recunoscut în imitații, ca un adevărat șef de școală.

AL. PIRU, *Istoria literaturii române*, Editura “Grai și suflet - Cultura Națională”, București, 1994, p. 57-58.

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	3
<i>Tabel cronologic</i>	4

Din volumul

POEZII DE D. BOLINTINEAU ATĂT CUNOSCUTE CÂT ȘI INEDITE

<i>LEGENDE ISTORICE</i>	MĂRIOARA	26		
	DOAMNA LUI NEAGU	28		
CEA DE PE URMĂ NOAPTE	CUPA LUI ȘTEFAN	29		
A LUI MIHAI CEL MARE ...	SORA ANA	31		
15	DANIEL SIHASTRU	33		
PREDA BUZESCU	16	FLASTRII	34	
MUMA LUI ȘTEFAN	CEL MARE	17	ÎNTOARCEREA	
CEL MARE	17	LUI MIHAI	35	
FATA DE LA COZIA	19	MIRON COSTIN	36	
UN OSTAȘ ROMÂN ÎNCHIS	PESTE DUNĂRE	20	MONASTIREA PUTNA	37
PESTE DUNĂRE	20	NĂVALA LUI ȚEPEȘ	38	
MIRCEA LA BĂTAIE	21	APA BÂRSEI	39	
MIHAI SCĂPÂND	STINDARDUL	22	GROZEA VORNICUL	41
STINDARDUL	22	MIHAI REVENIND		
MIRCEA CEL MARE	ȘI SOLII	23	DE LA DUNĂRE	42
ȘI SOLII	23	DOMNUL		
CĂPITANUL	DE VÂNĂTORI	25	MAVROGHENI	42
DE VÂNĂTORI	25			

BÂRLAD	44
BAIA	46
CODRUL	
COSMINULUI	47
ȘTEFAN	
LA MOARTE	49
DUMBRAVA ROȘIE	51
MARIA	
PUTOIANCA	52
MUMA LUI MIHAI	53

BASME

MIHNEA ȘI BABA (după o tradiție)	54
O NOAPTE	
LA MORMINTE	61
MOARTEA	64
ZINA-DOAMNA	64
FĂT-FRUMOS	68
DOCHIA	70

REVERII

O FATĂ TÂNĂRĂ	
PE PATUL MORȚII	75
SCOPUL OMULUI	76
LA LAMPA MEA	77
PLÂNGERILE	
POETULUI ROMÂN	79
FERICIREA	79
MOARTEA	81

UN TÂNAR ROMÂN MURIND ÎN STRĂINĂTATE	82
PROSCRISUL	83
ELEGIE	84
ELEGIE LA O TÂNĂRĂ	
FATĂ	85
DEȘERTUL	86
MORȚII	87
FECIOARA	89
O CUGETARE	90
O PATIMĂ	91
CÂNTEC	92
MUMA TÂNĂRĂ	92
INVOCĂȚIE	93
CÂNTECE	
ȘI SĂRUTĂRI	94
LA O RONDURELĂ	95
ZIUA BUNĂ LA ȚARĂ	96
TIMPUL	98
LA ȘTEFAN	
GOLESCU	101
LA CONSTANTIN	
NEGRI	101
MIREASA	
MORMÂNTULUI	103
LA UN ORB	104
LA UN AMIC	
SĂRAC	104
LA UN MARTIR	105
LA UN SCHELET	107
LA FLORI	108
LA UITARE	109

LA ROMÂNI	110	LA...	133
LA PIRAMIDE	111	FECIOARA	
LA ȚARĂ	116	DIMINEȚII	134
LA ROMÂNIA	117	LA O NĂLUCIRE	
LA PIZMĂ	118	IUBITĂ	135
LA UN AVUT	120	LA ZIUA	
LA UNIRE	121	ANIVERSALĂ	135
LA UN POET	122		
LA AVERE	123	<i>DIVERSE</i>	
LA CILIA	124		
CLAVECINUL	125	MIHAI ȘI CĂLĂUL	136
LA BĂILE		CÂNTEC NAȚIONAL	137
CLEOPATREI.....	128	CÂNTEC	138
ODĂ.....	130	PLOPUL	138
O UMBRĂ	131	LĂUTARUL	139
UN REGRES	132	LA O DAMĂ	
LA...	132	ROMÂNĂ	143

**Din POEZIILE VECHI ȘI NOI
ALE DLUI DIMITRIE BOLINTINEANU**

MOARTEA LUI MIHAI		ȚEPEȘ	
VITEAZUL.....	145	ȘI SOLII	150
VISUL LUI ȘTEFAN CEL		LUI	
MARE	147	V. ALECSANDRI	151

MELODII ROMÂNE

FOST-AI TU FRUMOASĂ, TU,		FECIOARA DACIEI	155
PATRIA MEA!	153	ȘI FLORILE PLĂPÂNDE	
ÎN TIMPURI		DIN CÂMPURILE	
DE CĂDERE	154	NOASTRE	157

BUCIUMUL	LA DANUBIU	166
ȘI FLUIERUL.....	LA UN NOR	168
AVUȘI TU ZILE	ÎN ȚĂRI STRĂINE	
MÂNDRE	ȘI-AU SCUTURAT	169

**LEGENDE
SAU BASME NAȚIONALE
ÎN VERSURI**

ȘIR'TE MĂRGĂRITE	ZIORINA	179
(Înșiră-te mărgăritare).....	STEFAN CEL TÂNĂR ȘI	
CĂPRIȚA	DOAMNĂ-SA	180
DE AUR	DROMICHETE	181

**BĂTĂLIILE ROMÂNILOR
(Fapte istorice)**

ANA-DOAMNA.....	LUAREA HOTINULUI.....	216
CETATEA ALBĂ	VORNICUL DUMITRU	218
(AKERMAN).....	MIHAI LA VIDIN.....	218
ROVINA.....	COROBA.....	219
CAHUL.....	LUPTA	
SOLII LUI ȚEPEȘ LA	ÎNTRE ROMÂNI	220
MOHAMET.....	SIRETUL	221
FECIOARA	GLUBAVII.....	222
DE LA PRUT.....	CLEJANII	224
BĂTĂLIA	ȚUȚORA	225
DE LA VARNA	CORNUL LUI SAS.....	227
DOUĂ LUPTE	PETRU ȘCHIOPUL	228
MIHAI	GHERGHIȚA	229
ÎN TRANSILVANIA	CONSILIUL SECRET.....	230
DOMNUL IONAȘCU	ȘERBĂNEȘTI	233
COPĂCENII.....	MUSTAFA-PAȘA.....	235

CĂLUGĂRENI.....	235	BRAHA	
BĂȚĂLIA		CĂPITANUL	242
PE GHEAȚĂ.....	240	MĂRIREA LUI MIHAI....	244
MOVILA LUI RĂZVAN....	241	PETRU ȘI ASAN	245

LEGENDE NOI

cu note din cronicile românilor

MÂNIA LUI ȘTEFAN.....	247	PETRU RAREȘ.....	250
APRODUL PURICE.....	248	BARNOSCHI-DOMNUL....	252
COPIIUL DIN CASĂ.....	249	MIHAI ȘI UCIGĂTORUL.....	253
<i>Referințe critice.....</i>			254

CLUBUL CĂRȚII «*Litera*»

Prin fondarea CLUBULUI CĂRȚII «*Litera*» Casa de editură cu același nume inițiază un program special de difuzare și de promovare a cărților sale.

Și Dumneavoastră puteți deveni membru al acestui Club, beneficiind de următoarele avantaje:

1. Veți primi în regim de urgență cărțile comandate și veți fi informat cu regularitate asupra ultimelor apariții, planuri editoriale, oferte speciale.
2. Pentru cărțile comandate în număr de peste 10 exemplare deveniți membru al CLUBULUI CĂRȚII «*Litera*», primul de acest fel în Moldova, sunteți scutiți de plata cheltuielilor de transport prin poștă și obțineți o reducere de 5%. Locuitorilor municipiului Chișinău cărțile comandate le vor fi livrate la domiciliu prin curieri. Plata se va face prin ramburs.
3. Editura vinde cărțile fără rabat comercial și obțineți astfel suplimentar o economie de 20–30%.
4. Tirajele cărților din “Biblioteca Școlarului” fiind limitate, acordăm prioritate absolută membrilor CLUBULUI CĂRȚII «*Litera*».

Pentru a obține oricare din aceste cărți trimiteți comanda Dumneavoastră pe adresa:

*Casa de editură «Litera»,
str. Hasdeu nr. 2, Chișinău, 2005, Republica Moldova,
tel. 24-26-22, 24-00-36, 24-00-84*

Dimitrie Bolintineanu
LEGENDE ISTORICE
Versuri

Apărut: 1997. Format: 70x108^{1/32}
Coli tipar: 11,55. Coli editoriale: 10,9. Tiraj: 5000 ex.

Casa de editură «LITERA»
str. B. P. Hasdeu, nr. 2, Chișinău, MD 2005, Republica Moldova

Operator: *Marcel Marcinschi*
Tehnoredactor: *Bodnea Valerii*
Corector: *Raisa Coșcodan*
Redactor: *Ion Ciocanu*
Editor: *Anatol Vidrașcu*

Tiparul executat sub comanda nr.
Combinatul Poligrafic, str. Mitropolit Petru Movilă, nr. 35,
Chișinău, MD 2004, Republica Moldova

Departamentul Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți